

ههريمي كوردستان - عيراق
په رله ماني كوردستان - عيراق

پروئتو كۆله كان

۱۱۵

سالى / ۲۰۲۰ - بهرگى سه دو پازده

چاپى يه كه م / سالى ۲۰۲۲

پیرىست

- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۱) ى خولى پىنجه مى ھەلبژاردن - چوار شەممە ۲۰۲۰/۹/۲ ل ۵
- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۲) خولى پىنجه مى ھەلبژاردن - پىنچ شەممە ۲۰۲۰/۹/۳ ل ۲۳
- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۳) ى خولى پىنجه مى ھەلبژاردن - سى شەممە ۲۰۲۰/۹/۸ ل ۱۵۱
- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۴) خولى پىنجه مى ھەلبژاردن - چوار شەممە ۲۰۲۰/۹/۹ ل ۲۰۵
- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۵) خولى پىنجه مى ھەلبژاردن - سى شەممە ۲۰۲۰/۹/۱۵ ل ۲۶۱
- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۶) خولى پىنجه مى ھەلبژاردن - چوار شەممە ۲۰۲۰/۹/۱۶ ل ۳۲۳

بەرىز د. رىياز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

ئىمە قىسەكان لە پىرۇتۇكۇل ناسىرېنەو ە تاوەكو لىژنەيەك دروست نەكەين، ئەگەر كاك د.كاظم توانى بىسەلمىنى كە ئەو ەى بەرامبەر كراو ە قىسەكانى لە پىرۇتۇكۇل دەمىنەو ە، ئەگەر نەيتوانى بىسەلمىنى كە ەەرەشەى لىكراو ە ئەو كاتە پىرۇتۇكۇل لەبەر دەستى خۇماندايە قىسەكانى لە پىرۇتۇكۇل دەسپىنەو ە، دەست بە جىبەجى كىردى بەرنامەى كار دەكەين، فەرموون، بەلى كاك دكتۇر.

بەرىز د.رېبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەپىى ماددەى (۵۶) قىسە دەكەم، ئەو تۆمەتانەى كە بەرىز سەرۆكى فراكسىيۇنى نەو ەى نوئى..

بەرىز د. رىياز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

سەرۆكى فراكسىيۇنت قىسەى كىرد، پىيويست ناكات.

بەرىز د.رېبوار عبدالرحيم عبدالله:

مىنىش قىسە دەكەم، مىنىش مافم ەيە، ئەندامى فراكسىيۇنى زەردم، لەبەر ئەو ەى تۆمەتپىكى گەرەى خىستە پال فراكسىيۇنەكەم، مافى خۇمە قىسە بكەم بەرىز سەرۆكى پەرلەمان، ئەگەر دەرچوو لە لىكۇلېنەو ەكان ەيچ بنەماى بۇ نىيە دەبى سزا بدى بەراستى، بە ەيچ شپو ەيەك قابىلى قبول نىيە ئەنجامەكەى ئەو ەى بى تەنھا قىسەكانى لە پىرۇتۇكۇل بسپىتەو ە، داوا لە بەرىزتان دەكەم بۇ نەزا ەتى لىكۇلېنەو ە ەەرچى بكى پىيويست بى بۇ ئەو ەى ئەگەر ئەنجامەكان بە شپو ەيەك بوو قىسەكانى و بوختانەكانى بى بنەما بوون دەبى سزا بدى.

بەرىز د. رىياز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

ئىمە راوېز دەكەين لە نىوان دەستەى سەرۆكايەتپىيە، چى پىيويست بى لە پووى ئىجرائى و ئىسولپىيەو ە دەيكەين، لەبەر ئەو ەى بەرىزىان سەرۆكى فراكسىيۇنپىكە لە فراكسىيۇنەكانى پەرلەمانى كوردستان، ئەم بەرىزانەشى كە وەلاميان داو ەتەو ە بە ناوى فراكسىيۇنەكانى پەرلەمانى كوردستان وەلاميان داو ەتەو ە، ئىمە تەحقىق دەكەين ئەگەر دەرکەوت قىسەكانى كاك د.كاظم وەكو باس دەكات ەەرەشەى لى كراو ە ئەو ەى پى و شوپىنى تر ەيە، ئەگەر دەرکەوت ەەرەشەى لى نەكراو ە و ئەو ەى بەرىزىان دەلپى پى و شوپىنى تر ەيە، ئىمە با پىش ەدەس نەكەوين، دەست بە جىبەجى كىردى بەرنامەى كار دەكەين، سەبارەت بە پىرۇژە ياساى لە ئەستۇكىردن دەمەو ى قىسەيەك بكەم كە پىرۇژە ياساى لە ئەستۇكىردن تەكمىلە كىردن و تەواوكارى ياساى چاكسازى ژمارە (۲)ى سالى (۲۰۲۰) ە كە زۇر زۇر گىرنگە، ئىمە پۇژانە ەەر ەموومان باس لەو ە دەكەين كە مال و مولكى دەولەت بە ەدەر دەدرى بە ەوى پىشپىل كىردى ياساكان، بە ەوى پىشپىل كىردى بىبارەكان، بە ەوى پىشپىل كىردى پىنمايپەكان، بە ەوى لادان لە پابەندىيە ياساى پابەندىيەكانى فەرمانبەران، ئەگەر زەرەر بە مال و مولكى گىشتى بگات ەموومان دەبى

داكۆكى له مال و مولكى گشتى بكهين بۆ گهړاندنه وهى حهقى خهلك، كاك دبزار فهرموون دهست به جيبه جى كردنى بهرنامهى كار دهكهين، ئيشى خۆتان بكهين.

بهريز دبزار خالد عبدالله:

به ناقى خوداى مهزن و دلوقان.

بهريز سهروكى په رله مان.

ئه وه دهقى راپورتى ليژنهى ياساييه:

بۆ / سهروكايهتى په رله مانى كوردستان

بابهت / راپورتى ليژنه

ليژنهى كاروبارى ياسايى رۆژى چوارشه ممه پيکهوتى (۲۰۲۰/۸/۱۹) كاتزمير (۱۱:۳۰) كۆبوونه وهى خۆى ئه نجام دا به مه بهستى پيداچوونه وه و دارشتنى ياسايى و دلنيابوون له دژ نه بوونى دهقه كان له گه ل دهستوور و ياسا كارپيكراره كان و ئاماده كردنى راپورت سه بارهت به خویندنه وهى دووهم بۆ پرۆژه ياساى له ئهستۆكردن له ههریمی كوردستان - عيراق كه له لايهين سهروكايهتى ئه نجومه نى وه زيرانى كوردستانه وه پيشكهش كراوه، له دانيشتنى ژماره (۶) ی ئاسايى رۆژى دووشه ممه پيکهوتى (۲۰۲۰/۷/۲۷) خویندنه وهى يه كه مى بۆ كراوه، دهره نجام ليژنهى ياسايى ئه م دارشتنه وهى خواره وهى پى په سنده:

ناونيشان: پرۆژه ياساى له ئهستۆكردن له ههریمی كوردستان-عيراق.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

بهريزان ئيمه له خویندنه وهى دووهمدين، سه ره تا ده بى پرۆژه كه بخویننه وه دواتر راپورته كه بخویننه وه بۆ ئه وهى بريار بدهين كاميان بكهين به بنه ماي گفگو، فهرموون سه ره تا پرۆژه كهى حكومهت بخویننه وه.

بهريز دبزار خالد عبدالله:

بهريز سهروكا په رله مانى.

كاك عباس جيگرى سهروكى ليژنهى ياسايى دهخوینيته وه.

بهريز عباس فتاح صالح:

بهريز سهروكى په رله مان.

پرۆژه ياساى له ئهستۆكردنى فه رمانبه ران له ههریمی كوردستان-عيراق

ماددهى (۱):

فه رمانبه ريان راسپيردراو به راژهى گشتى به هاى ئه و زيانانهى له ئهستۆ ده گرپت كه به ر گه نجينهى گشتى كه وتوو به هوى پشت گوئ خشتنى يان كه مته رخمى يان هه لهى يان سه ريچى كردنى بۆ ياسا و بريار و په يره و و رپنمايه به ركاره كان له ههریمی كوردستان.

ماددەى (۲):

يەكەم/ پېۋىستە ۋەزىرى تايىبەتمەندى يان سەركى لايەنى نەبەستراۋ بە ۋەزارەت يان پارىزگار يان ئەۋەى ھەر كاميان بېت رايىدەسپىرېت، لىژنەيەكى لىكۆلېنەۋە پىكېھېندىرېت لە سەرۋكېك و دوو ئەندام لە ۋە فرمانبەرانەى خاۋەن شارەزايى و پىسپۇرىين لەۋانەى پلەيان لە بەرپۆۋەبەرى گىشتى كەمتر نەبېت بە ۋە مەرجەى يەككىيان ھەلگىرى بىروانامەى زانكۆى بەرايى بېت لە ياسا. دوۋەم/ نايىت لىژنەى لىكۆلېنەۋە كەسېك يان زياتر بېتتە ئەندامى لەۋانەى ھەر پەيوەندىيەكى خزمىيەتى تا پلەى چوار يان پەيوەندى زاۋايەتى ھەيە لەگەل ئە ۋە فرمانبەرەى بە لەئەستۆكردىن داۋا كراۋە.

سىيەم/ دەكرېت زياتر لە يەك لىژنە پىك بېھىندىرېت لە ناۋەندى ۋەزارەت يان لايەنى نەبەستراۋ بە ۋەزارەت بۇ تىپروانىن لە پىرۇسەكانى لە ئەستۆكردىن ئەگەر پىۋىستى ھەبېت لەبەر بوۋنى ژمارەيەك پىرس كە پىۋىست بىكەن خىرايى بىكرېت لە تەۋاۋكردىن لىكۆلېنەۋە لەسەريان. ماددەى (۳):

ئە ۋە فرمانگە پەيوەندارەى زيانگەياندىن بە مايەى گىشتى تىايدا رۋویداۋە ھەلدەستىت بە پى راگەياندىن ۋەزارەت يان لايەنى نەبەستراۋ بە ۋەزارەت كە بۇى دەگەرپتەۋە بە رۋودانى زيانەكە لە ماۋەيەك تىپەر نەكات لە ھەۋت رۆژ لە پىكەۋتى ئاشكرابوۋنى رۋودانەكەى. ماددەى (۴):

يەكەم/ لىژنەى لىكۆلېنەۋە ھەلدەستىت بە پى راگەياندىن فرمانبەر يان راسپىردراۋ بە پاژەى گىشتى ئەۋەى داۋا كراۋە بە لە ئەستۆكردىن يان لە پىگەى فرمانگەكەى بە شىۋەى نووسراۋ بۇ ئەۋەى لەبەردەمى ئامادەبېت و ۋتەكانى بنووسىت و دەربارەى ئەۋەى خراۋەتە پالى و گوۋىيىستى ۋتەى گەۋاھىدەرەكان و چەسپاندىن ئەۋە پەرا و بەلگانە و داتايانەى تىپروانىنيان بۇ كراۋە لەگەل بەلگەكانيان.

دوۋەم/ لە ھالەتى پىپرانەگەياندىن ئەۋە كەسەى داۋا كراۋە بە لە ئەستۆكردىن لەبەر نادىارى شوپنى نىشتەجىبوۋنى بە ھۆى بچرانى پەيوەندىيەكەى بە ۋەزىفەى ھەبىۋە، ئەۋە پىپراگەياندىن بۇ دەكرېت لە پىگەى بلدوكردىنەۋەى بۇ يەك جار لە دوو رۆژنامەى رۆژانە يەككىيان لە ھەۋلپىر دەرىجىت ئەۋەى دىكە لەۋ پارىزگايەى كە لە يەككە لە فرمانەگەكانى كارى تىپدا دەكرىد.

سىيەم/ پىۋىستە لەسەر لىژنەى لىكۆلېنەۋە رىكارەكانى خۆى بگرىتەبەر و وپراى ئامادەنەبوۋنى ئەۋە كەسەى داۋا كراۋە بە لە ئەستۆكردىن داۋاى پىپراگەياندىن دانانى بەۋەى پىپراگەياندىن بۇ كراۋە.

ماددەى (۵):

لىژنەى لىكۆلېنەۋە بۇى ھەيە پىشت بىستىت بە كەسانى خاۋەن شارەزايى و پىسپۇرى بۇ دىارى كرىدى بەرپىسىتى ئەۋە كەسەى داۋا كراۋە بە لەئەستۆكردىن و مەزىندەكردىن بەھاي زيانەكە لە كاتى رۋودانى و مافى دەنگدانيان نايىت. لە ۋە ھالەتەى لىژنەى لىكۆلېنەۋە بۇچوۋنى شارەزايان

وهرناگرېت پېويسته ھۆكاره كەي بنووسېت، و بۆي ھەيە شارەزاي ديكە جگە لەوانەي دەستنيشان بگات يان شارەزاي ديكە يان بۆ زياد بگات.
ماددەي (٦):

پېويسته ليژنەي ليكۆلېنەو بەگات بەمانەي خوارەو:
يەكەم/ دياريكردني ئەو زيانەي بەرمايەي گشتي كەوتوو و شپوويەكي ورد و دوور لە ناديارى.
دووهم/ دياركردني بەهاي زيانەكە بەو نرخەي باو لە كاتي پرووداني.
سپيەم/ دياريكردني ئەو ھەلەي ئەنجامدراو يان پشت گوڤخستنەكە يان كەمتەرخەمىيەكە يان سەرپيچيەكە و ئايا بە ئەنقەست بوو يان بئ ئەنقەست و پەيوەندارى ھۆكارى نيوان ئەو ھەلەي پروويداوە و ئەو زيانەي بۆتە دەرەنجامى.
چوارەم/ دياريكردني پېژەي بەرپرسياريتي ئەوانەي بەشداربوون لە ئەنجامداني زيانەكە چ دەرەنجامى ھەلەيەكي مرۆيي زياتر لە يەك كەس يان لايەن بېت يان ھۆيەكي ويستراو بېت يان نەويستراو.
ماددەي (٧):

تەنھا وەزيرى تايبەتمەند يان سەرۆكى لايەنى نەبستراو بە وەزارەت يان پاريزگار بپاريك دەردەكات لەسەر پاسپاردەي ليژنەي ليكۆلېنەو پيکھيئراو بە پيى ئەو ياسايە لە ماوہى حەوت رۆژ لە پيکەوتى وەرگرتنى پاسپاردەکانى ليژنەي ليكۆلېنەو.
ماددەي (٨):

بەر پارەي لە ئەستۆکراو بە يەكجار دەدرېت و وەزيرى تايبەتمەند يان سەرۆكى لايەنى نەبستراو بە وەزارەت بۆي ھەيە بيکاتە قيست بۆ ماوہيەك لە پيىنج سال زياتر نەبېت و بەرامبەر بە كەفالتيكي كەسيتي گەرەنتيکار يان خانووبەرەي و لەم حالەتەش نيشانەي گلدانەو بە حوکمى رەھن لەسەر خانووبەرەكە دادەنرېت لە بەرپووبەرەيەتي تۆمارکردني خانووبەرەي تايبەتمەند.
ماددەي (٩):

حوکمەکانى ياساي وەرگرتنى قەرزە حوکمىيەکانى بەرکار لە ھەريىمى کوردستان لەسەر كەسى لە ئەستۆکراو پيادە دەکرېت لە حالەتي پابەندنەبووني بە دانەوہي بەر پارەي لە ئەستۆکراو يان نەداني قيستەکان لە ماوہي (٣٠) رۆژ لە پيکەوتى شايستەبووني بە قيست کردنەكەش بە ھەلۆەشاوہ دادەنرې و ئەو قيستانەي ماونەتەوہ لە ئەستۆي بەيەكجاري ليى وەردەگيريتەوہ و ئەگەر نەکرا بەر پارەي لە ئەستۆکراو بە پيى ياساي وەرگرتنەوہي قەرزە حوکمىيەکان وەرگيريت ئەو مووچەي كەسى لە ئەستۆکراو گلدەدرېت (حجز) بە پيى حوکمەکانى ياساي حجز کردني بەرکار و ئەوہش رېگر نابېت لە جيئەجئ کردن لەسەر ھەر ماويەيەك كە لە داھاتوودا بۆي پەيدا دەبېت.

ماددەي (١٠):
يەكەم/ كۆتايى ھاتنى پاژەي فەرمانبەر يان ئەركى كەسى پاسپېردراو بە پاژەي گشتى لەبەر ھەر ھۆكارىك بېت يان بە ھەر شپوويەك بېت يان گواستەنەوہي بۆ ھەر وەزيفەيەكي ديكە رېگر نابېت وەرگرتنەوہي بەر پارەي لە ئەستۆکراو بە پيى حوکمەکانى ئەم ياسايە.

دووم/ له حالته مړدنی كهسی له ئەستۆكراو بره پارهی له ئەستۆكراوه كه دهچته ناو میراته كهی.

ماددهی (۱۱):

فهرمانبهر یان پاسپێردراو به راژهی گشتی ئەوهی له ئەستۆی كراوه راستهوخۆ مافی دادخوای (تظلم) ههیه لهسهر بریاری له ئەستۆكردنی دهركراو له لایه ن وهزیری تایبهتمه ندى یان لایه نى نه به ستراره به وهزاره ت له ماوهی (۱۵) رۆژ له رێكه وتی پێراگه یاندى یان دانانى به وهی پێراگه یاندى بۆ كراوه و بۆی ههیه دادخواییه كه ی راستهوخۆ بۆ لایه نى بریاره كه یان به هوی فهرمانگه كه ی یان ئەو لایه نه ی له لای كارده كات پێشكه ش بكات.

ماددهی (۱۲):

یه كه م/ پێویسته لهسهر وهزیر یان سه رۆكى لایه نى نه به ستراره به وهزاره ت برپاوه تته دادخواییه كه له ماوهی (۱۵) رۆژ له رێكه وتی وهرگرتنى وهزاره ت یان سه رۆكایه تی لایه نى په یوه نى دار بۆی. له حالته تی به سه رچوونى ماوهی باسكراو به بى تیروانین تیايدا ئەوا وا داده ندریت دادخواییه كه ره زامه ندى له سه ر دراوه.

دووم/ كهسی دادخواز بۆی ههیه تانه بدات له بریاری دهركراو له لایه ن وهزیر یان سه رۆكى لایه نى نه به ستراره به وهزاره ت دهرباره ی دادخواییه كه له به رده م دادگای كارگێرى له ماوهی (۳۰) رۆژ له رێكه وتی پێراگه یاندى به ره تكدنه وهی دادخواییه كه ی یان دانانى به وهی پێراگه یاندى بۆ كراوه.

ماددهی (۱۳):

یه كه م/ سه رۆكى ئەنجومه نى وهزیران وه ك وهزیری تایبه تمه ندى داده ندریت بۆ پیاوه كردنى ده سه لاته كانى به پێى ئەم یاسایه ئەگه ر ئەو كه سه ی داواكراوه به له ئەستۆكردن وهزیر بێت یان سه رۆكى لایه نى كه نه به ستراره بێت به وهزاره ت.

دووم/ ئەو لیژنه یه ی به پێى حوكمه كانى ئەم یاسایه پێكه ینراون نابنه جیگه ره وه بۆ ئەو لیژنانه ی حوكمه كانى یاسای به رزه فته كردنى فهرمانبهرانى ده وله ت و كه رتى گشتی به ركار له هه ریم ده یانگه رته وه.

سێیه م/ له ئەستۆكردنى فهرمانبهر یان راسپێردراو به راژهی گشتی یان دانه وهی بره پاره ی له ئەستۆكراو نابیتته رێگه فله گرتنه به رى رێكارى یاسایى دهره ق به پێى یاسای ناوبراو یان ره وانه كردنى بۆ دادگای تایبه تمه ندى سزاكارى، ئەگه ر ئەو كرده وهی ئەنجامى داوه به پێى به پێى یاسا سزاكارى به ركار یان هه ر یاسایه كى دیکه ی تاوان بى،

ماددهی چوارده م:

ئەم یاسایه پیاوه ده كرى له سه ر ئەم پرسانه ی بریاری له ئەستۆكردن یان بۆ دهرنه چووه.

ماددهی پازده م:

وهزیری دارایی بۆی ههیه رێنمایى پێویست بۆ ئاسان جێبه جێكردنى حوكمه كانى ئەم یاسایه دهر بكات.

ماددهی شانده م:

پێویسته له سه ر لایه نى په یوه ندى داره كان حوكمه كانى ئەم یاسایه جێبه جى بكن.

ماددەى حەقدەم:

كار بە ھىچ دەقىكى ياساى يان برپارىكى ناكۆك لە گەل حوكمەكانى ئەم ياساىدا ناكرىت.

ماددەى ھەژدەم:

ئەم ياساى لە رىكەوتى بلاوكردنەوھى رۆژنامەى فەرمى وەقايەى كوردستان جىبەجى دەكرىت.

ھۆيەكانى دەرچوواندن

لە پىناو پارىزگارى كردن لە ماىھى گشتى و زياتر باىخ پىدانى فەرمانبەران راسپىردراون بە

راژھى گشتى پىيەوھە لە رىگەى بى باكى و نەكردن لەگەل حالەتەكانى پشتگوئى خستن و كەم

تەرخەمى يان بە ئەنقەست زيان گەياندن بە ماىھى گشتى و سەرپىچى كردنى ياسا و برپار و

پىرە و رىنمايى بەركارەكان ئەم ياساى دەرچوئىندرا، سوپاس.

بەپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو سەرۆكى لىژنەى ياساى راپۆرتەكە بخوئىنەوھە،

بزارخالد عبدالله:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بابەت / راپۆرتى لىژنە

لىژنەى (كاروبارى ياساى) رۆژى چوار شەممە رىكەوتى (۲۰۲۰/۸/۱۹) كاتژمىر (۱۱:۳۰)

كۆبوونەوھى خۆى ئەنجامدا بە مەبەستى پىداچوونەوھە و دارپشتنى ياساى و دلىابوون لە

دژنەبوونى دەقەكان لەگەل دەستور و ياسا كارپىكراوھەكان، و ئامادەكردنى راپۆرت سەبارەت

بە خوئىندنەوھى دووھەم بۆ (پرۆژە ياساى لە ئەستۆكردنى فەرمانبەران لە ھەرىمى كوردستان -

عىراق) كە لەلايەن (سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزىرانى كوردستان) ھەو پىشكەش كراوھە، و لە

دانشتنى ژمارە (۶)ى ئاساى رۆژى دووشەممە رىكەوتى ۲۰۲۰/۷/۲۷ خوئىندنەوھى يەكەمى بۆ

كراوھە، دەرئەنجام لىژنەى ياساى ئەم دارپشتنەوھى خوارەوھى پى پەسەندە:

ناو نىشان / پرۆژە ياساى لە ئەستۆكردن لە ھەرىمى كوردستان - عىراق

ماددەى (۱):

ئەم زاراوانەى خوارەوھە بۆ مەبەستى حوكمەكانى ئەم ياساى ماناكانى بەرامبەريان دەگەيەنن:-

يەكەم / ھەرىم: ھەرىمى كوردستان - عىراق.

دووھەم / وەزىرى تايبەتمەند: وەزىرى ئەو وەزارەتەيە كە كەسى لەئەستۆكراو تيايدا زيانى بە

مولك و مالى دەولەت گەياندووه.

سپىيەم / سەرۆكى لىژنەى نەبەستراو بەو ھەزارەت: سەرۆكى ئەو لىژنەى نەبەستراو ھەيە بە

و ھەزارەت كە كەسى لەئەستۆكراو تيايدا زيانى بە مولك و مالى دەولەت گەياندووه.

چوارەم / پارىزگارى تايبەتمەند: پارىزگارى ئەو پارىزگايەيە كە كەسى لەئەستۆكراو تيايدا لە

سنوورى ديوانى پارىزگا و يەكە كارگىرپەكانيدا زيانى بە مولك و مالى دەولەت گەياندووه .

پىنجەم / دەسلەت تايبەتمەند: وەزىرى تايبەتمەند، سەرۆكى لىژنەى نەبەستراو بە و ھەزارەت،

پارىزگار دەگرىتەوھە.

شەشەم/ مولك و مالى دەولەت: سەرچەم مولك و مالى گىشتى و تايبەتى، گوازاراوه و نەگوازاراوه دەگرېتەوه، كە خاوەندارېتى دەگرېتەوه بۇ دەولەت يان كەسە مەعنەوييە گىشتيەكان، كە تەرخانكرا بېت بەشپوۋەپەكى راستەوخۇ بۇ سوودى گىشتى يان بۇ دام و دەزگايەكى گىشتى بەشپوۋەى كردارى يان بەپېى ياسا.

حەوتەم/ فەرمانبەر: ھەر كەسېك كە ۋەزىفەپەكى لەسەر مىلادكى دامەزراوه دەستوورپيەكانى ھەرېم پى سپېردراپېت، بە شپوۋەى ھەمىشەپي يان گرېبەست. ھەشتەم / راسپېردراو بە راژەى گىشتى: ھەر كەسېك ئەركېكى لە خزمەتى دامەزراوه دەستوورپيەكانى ھەرېم پى سپېردراپېت بۇ ماۋەپەكى ديارىكراو. نۆپەم / لېژنەى لېكۆلېنەۋە: ئەو لېژنانەن كە بە پېى حوكمەكانى ئەم ياسايە بۇ مەبەستى لېكۆلېنەۋە لەو زيانانەى بە مولك و مالى دەولەت دەكەۋېت، پېكدېن. دەپەم / لە ئەستۆكردن: قەرەبوكردەۋەى ئەو زيانانەپە كە لە لايەن فەرمانبەر يان كەسانى راسپېردراو بە راژەى گىشتى بەر مولك و مالى دەولەت دەكەۋېت. ماددەى (۲):

فەرمانبەر يان راسپېردراو بەراژەى گىشتى بەھای ئەو زيانانە لە ئەستۆدەگرېت كە بەمولك و مالى دەولەت كەوتوون بە ئەنقەست بېت، يان بەھۆى پشتگوپىخستن يان كەمتەرخەمى، يان سەرپېچىكردنى ياسا و بېيار و پېرەو و رېنماپيە بەركارەكان. ماددەى (۳):

پەكەم: پېويستە دەسەلاتى تايبەتمەند يان ئەۋەى ھەر كاميان رايدەسپېرېت، لېژنەى لېكۆلېنەۋە پېكېھېنېت، لە سەرۆكېك كە پەلەى لە بەرپوۋەبەرى گىشتى كەمتر نەبېت و دوو ئەندام لەفەرمانبەرانى خاوەن شارەزايى و پسپۆرپى، بەو مەرچەى يەكېكيان خاوەن بېروانامەى بەراپى زانكۆبى بېت لە ياسادا.

دوۋەم: نابېت لە لېژنەى لېكۆلېنەۋەدا كەسېك بېتتە ئەندام كە پەپوۋەندى ھاوسەرگېرىپى يان خزمەپەتى يان ژن و ژنخوازى تا پەلەى چوارى لەگەل ئەو فەرمانبەرە ھەبېت كە بە لەئەستۆكردن داواكراۋە.

سېپەم: ئەگەر پېويستى كرد، دەسەلاتى تايبەتمەند بۇى ھەپە زياتر لە يەك لېژنەى لېكۆلېنەۋە لە دۆسپەكانى لە ئەستۆكردن، پېكېھېنېت. ماددەى (۴):

فەرمانگەى پەپوۋەندىدار كە زيان گەياندن بە مولك و مالى دەولەت تيايدا روويداۋە لە ماۋەپەك كە لە (۷) حەوت رۆژ لە رېكەوتى زانېنى رووداۋەكە تېپەرنەكات، دەسەلاتى تايبەتمەند ئاگادار دەكاتەۋە.

ماددەى (۵):

پەكەم: لېژنەى لېكۆلېنەۋە ئەم ئەركانەى خوارەۋە دەگرېتە ئەستۆ:

۱- پېراگەياندىنى ئەو كەسەى داواكراۋە بە لە ئەستۆكردن لە رېگەى فەرمانگەكەپەۋە بە شپوۋەى نووسراۋ، بۇ ئەۋەى لە كات و شوپىنى ديارىكراۋدا ئامادەبېت.

۲- لېكۆلېنەو بە شېوھى نووسراو دەبىت، و ھەموو وتەكانى كەسى داواكراو بە لەئەستۆكردن و گەواھىدەركان تۆمار دەكرىت، و لېژنە بۆى ھەيە گشت ئەو پەراو و بەلگەنامە و زانىارىيانە بېئىت كە بۆ لېكۆلېنەو بە پېويستيان دەزانىت.

۳- لەرېگەى كۆنووسەو ديارىكردى لە ئەستۆكار و بەشداربووان لەگەلېدا، ئەو زيانانەى بەر مولك و مالى دەولەت كەوتوو، بەھاي زيانەكە بەو نرخەى كە لە كاتى ئاراستەكردى راسپاردەى لېژنە باو، و برى پارەى لە ئەستۆكردن.

دووھ: ئامادەنەبوونى كەسى داواكراو بە لەئەستۆكردن، سەرەراى پېراگەياندى، رېگر نابىت لەبەردەم رېكارەكانى لېژنەى لېكۆلېنەو.

سېيەم: لېژنەى لېكۆلېنەو بۆى ھەيە پشت بە كەسانى شارەزا و تايبەتمەند بېستىت بۆ ديارىكردى بەرپرسيارىتى ئەو كەسەى داواكراو بە لەئەستۆكردن و مەزەندەكردى بەھاي ئەو زيانەى بەر مولك و مالى دەولەت كەوتوو.

ماددەى (۶):

دەسەلاتى تايبەتمەند لەسەر بنەماى راسپاردەكانى لېژنەى لېكۆلېنەو بەرپارى لەئەستۆكردى يان لەئەستۆنەكردى دەدات، لەماوھى (۷) ھەوت رۆژ لەرېكەوتى وەرگرتنى راسپاردەكان.

ماددەى (۷):

برى پارەى لەئەستۆكراو بە يەكجار وەردەگىرىت، و دەسەلاتى تايبەتمەند دەتوانىت بېكاتە قىست بۆ ماوھەپەك لە (۵) سال زياتر نەبىت، بەرامبەر بە دەستەبەرىكى كەسى گەرەنتىكار يان خانووبەرەبى لەم بارەشدا نىشانەى گلدانەو بەھوكمى رەھن لەسەر خانووبەرەكە لەفەرمانگەى تۆماركردى خانووبەرەى تايبەتمەند دادەنرىت.

ماددەى (۸):

يەكەم: لەحالەتى پابەندەبوونى بەدانەوھى برى پارەى لەئەستۆكراو يان نەدانى قىستەكان لەماوھى (۳۰) رۆژ لەرېكەوتى شايستەبوونى، ھوكمەكانى ياساى وەرگرتنەوھى قەرزە ھوكومىيەكانى بەركار لەھەرىم لەسەر كەسى لەئەستۆكراو پىادە دەكرىت، و برپارى بەقىستكردەكەش بەھەلۆھشاو دەدەنرىت و ئەو قىستانەى لەئەستۆى ماونەتەو بە يەكجار لې وەردەگىرىتەو.

دووھ: ئەگەر نەكرا برى پارەى لەئەستۆكراو بەپىي ياساى وەرگرتنەوھى قەرزە ھوكومىيەكان وەرېگىرىت، ئەوا مووچەى كەسى لەئەستۆكراو بەپىي ئەو رېژانەى كە لە ياساى جېبەجېكردى كارپىكراو لە ھەرىم رېگەى پىدراو، گلدەدرېتەو، و ئەمەش رېگر نابىت لە گرتنەبەرى رېكارەكانى ھاتوو لە ياساى وەرگرتنەوھى قەرزە ھوكومىيەكانى كارپىكراو لە ھەرىم لەسەر ھەر مولك و مالىكى لەئەستۆكراو كە لە داھاتوودا دەبىتە خاوەنى.

ماددەى (۹):

يەكەم: كۆتايى ھاتن يان گواستنەوھى راژەى فەرمانبەر يان ئەركى كەسى راسپىردراو بەپاژەى گشتى بە ھەر ھۆكارىك، رېگر نابىت لەگرتنەبەرى رېوشوئى لەئەستۆكردى بەپىي ھوكمەكانى ئەم ياسايە.

دووھ: لە حالەتى مردنى لەئەستۆكراو، برى پارەى لەئەستۆكردى دەگوازرېتەو بۆ مىراتەكەى.

ماددەى (۱۰):

یەكەم: فەرمانبەر یان راسپیردراو بەپاژەى گشتى كە برپارى لە ئەستۆكردنى لەسەر دراو، مافى تانەدانى لە برپارى لێژنەى لێكولینەووە لەبەردەم دادگای كارگێرى بەپێى حوكمەكانى ياسای ئەنجومەنى شورا لە ھەرێمى كوردستان ژمارە (۱۴) ى سالى (۲۰۰۸)، ھەيە.

دووھم: مەرچە پيش تانەدان لە برپارى لەئەستۆكردن، كەسى لەئەستۆكراو دادخووزى لە برپارەكە لە بەردەم ئەو لایەنە پيشكەش بكات كە برپارەكەى دەرکردوو لە ماوہى (۱۵) رۆژ لە ريكەوتى پيراگەياندى يان ھەژماركردنى بە پيراگەيەندراو.
ماددەى (۱۱):

سەرۆكى ئەنجومەنى وەزيران بە وەزيرى تايبەتمەند دادەندريت ئەگەر كەسى لەئەستۆكراو وەزير يان ئەوانەى پلەى وەزير يان ھەيە، سەرۆكى ئەو لایەنە نەبەستراوانە بەو زارەت بيت كە بە ئەنجومەنى وەزيران پەيوەستن.
ماددەى (۱۲):

یەكەم: ئەو لێژنەى بە پێى حوكمەكانى ئەم ياسايە پيك دەھینرین نابنە جیگرەوہ بۆ ئەو لێژنەى حوكمەكانى ياسای بەرزەفتكردنى فەرمانبەرانى دەولەت و كەرتى گشتى ژمارە (۱۴) ى سالى (۱۹۹۱) ى بەركار لە ھەرێم دەيانگریتەوہ.

دووھم: لە ئەستۆكردنى فەرمانبەر یان راسپیردراو بە پاژەى گشتى بە پێى حوكمەكانى ئەم ياسايە، دەسەلاتى تايبەتمەند پابەند دەكات بە گرتنەبەرى ريكارى ياسايى و رەوانەكردنى دۆسيەكەى بۆ دادگا ئەگەر ئەو كردهوہيەى ئەنجامى داوہ بەپێى ياسای سزادانى بەركار يان ھەر ياسايەكى تر كە رەگەزى تاوانكارى تیداوہو.
ماددەى (۱۳):

ئەم ياسايە لەسەر گشت ئەو دۆسيانەى كە بەپێى ياسا بەركارەكان لەژیر لێكولینەوہدان و برپارى لە ئەستۆكردن يان بۆ دەرئەچوو، ئەوانەى برپارى يان بۆ دەرچووہ بر و قیستەكان يان بە تەواوہتى وەرنەگيراوہتەوہ، و ئەوانەشى كە تا ئیستا دۆسيەى لێكولینەوہ يان بۆ نەكراوہتەوہ و پیاوہ دەكریت.

ماددەى (۱۴):

وہزيرى دارابى و ئابوورى رينمايى پيوست بۆ جيبەجيكردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەرەكات.
ماددەى (۱۵):

كار بەھيچ دەقيكى ياسايى يان برپارىك ناكريت كە لەگەل حوكمەكانى ئەم ياسايەدا ناكۆك بيت.
ماددەى (۱۶):

لەسەر لایەنە پەيوەندیدارەكان پيوستە حوكمەكانى ئەم ياسايە جيبەجى بكەن.
ماددەى (۱۷):

ئەم ياسايە لە ريكەوتى باندوكدنەوہى لە رۆژنامەى فەرمى (وہقايەى كوردستان) جيبەجى دەكریت.

ھۆيەكانى دەرچوواندن

لە پیناو پارێزگاریکردن لە مۆلك و مالى گشتى دەولەت لەلایەن فەرمانبەران و راسپیردراوان بە پاژەى گشتى، لە ريكەى چاوپۆشینەكردن لەگەل حالەتەكانى پشتگووى خستن و كەمتەرخەمى

يان به ئەنقەست زيان گەياندن بە مولك و مالى دەولەت يان سەرىپچىکردنى ياسا و برپار و پېرەو و رېنمايىيە بەرکارەکان، ئەم ياسايە دەرچوینرا.

بەرپز د. رىواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان بەرمەبنای برگەى دووهم لە ماددەى (۸۷) ھەر ئەندامىكى بەرپزى پەرلەمان لەگەڵ ئەوہبە كە راپۆرتى لسپژنەى ياسايى بکړيټ بە بنەما بۆ گفتوگۆکردن با دەست بەرزکاتەوہ، زۆر سوپاس بە دەنگى (۷۹) ئەندامى پەرلەمان راپۆرتەكەى لیژنەى ياسايى دەکەینە بنەما بۆ گفتوگۆ، فەرموون لە ناوئیشانەوہ دەست پېیکەن.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ناوئیشان بەم شپۆہیە: پڕۆژە ياسای لە ئەستۆکردن لەھەرىمى كوردستان - عێراق

بەرپز د. رىواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

ھەر ئەندامىكى پەرلەمان دەہیەوئ قسە بکا بەرپزان ناوہکان دەخویننەوہ ئەگەر كەسمان نەنووسیبوو (د. محى الدين، كاك مەم، د. عثمان، د. ھەورامان، روپاك خان، د. رىپوار، د. زانا، د. زیدان، كاك شوان، كاك مەلاوہیس، گولستان خان، بدريه خان، ھدیە خان) كىي ترمەن نەنووسیبوو بەرپزان ئەو ناوانەى خویندمانەوہ، بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان پيش ئەوہى دەست بە موناقدەشە بکەین لە سەرنائیشانەكە لە سەر بنەماى ئەو داواكارىيەى بەرپز كاك د. كاظم و داواكارى فراكسىۆنى زەرد و جیگىرى سەرۆكى فراكسىۆنى سەوز لە پەرلەمانى كوردستان ئیمە دواى راپۆرت لە دەستەى سەرۆكايەتى و دواى راپۆرت لە فراكسىۆنەكان برپارمان داوہ لیژنەيەك دروست بکەین بۆ لیکۆلینەوہ لەو بابەتە كە لە راستیدا ھوت ئەندامان دانابوو د. اسماعیل و د. محى الدين یشى تیا بوو، بەلام دیارە بە ئیرادەى خۆیان بەشدار نابن، ناوہكانتان بۆ دەخویننەوہ بە گوێرەى ماددەى (۴۳) دەبخەینە دەنگدان، (كاك بزار سەرۆكى لیژنەى ياسايى، كاك لقمان، كاك رۆمىۆ ھەكارى، كاك رزگار روپاك خان) فەرموو.

بەرپز روپاك احمد رحمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پرس بە من نەكراوہ ناوى منى تیدایە.

بەرپز د. رىواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، كاك ابوبكر فەرموو.

بەرپز ابوبكر عمر عبدالله (ھەلەدن):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرچنارخانیش لە فراكسىۆنى ئیمە دانى زەحمەت نەبى؟

بەرپز د. رىواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. كاظم ئەمە بە دەنگدانە؟ سەربارى ئەوہى بە دەنگدانە، ریزىكى زۆر زۆر تايبەتیمان لى ناوى ئیعتیبارمان بۆ قسەكەت داناوہ، ئەزانى چۆنە ئیمە بە تەقدیرىكى زۆرەوہ ریزمان بۆ داناوى لای ئیمە مەحاوہلەمان كرد لە ھەموو فراكسىۆنەكانى تیدابى كاك د. اسماعیل بە ئیرادەى

خۇي وتى نايكەم ئەو جەنابيان سەرۆكى ليژنەي كاروبارى پەرلەمانە لە راستيدا واجبىيەتى تىدابی، ئىمە داوامان لى كردووہ ئىستاش داواي لى ئەكەين دەبى ئەوى تىدابی ئەو مەسئولە لەوہى ئەگەر پەرلەمانتارىك لە ناو پەرلەمان ھەلەي بەرامبەر كرا مەسئولىيەتى جەنابىيەتى بەراستى و رووپاك خان كەسكى قانۇنىيە لەبەرئەوہ ئىمە ئەوانمان داناوہ و ئەگەر سەيرى ئەمە بكەي فراكسيۇنى يەككىتى و پارتى كەمىنەن لە ناو ئەم ليژنەيە ئەسلەن لە ليژنە حەوت كەسىيەكە يەك يەككىتى و يەك پارتى تىدایە پىنچەكەي تر لە دەرەوہى يەككىتى و پارتىن ئىستاش تەقدىرت ھەيە جەنابت ئىمە دەتوانىن بە ليژنەكەدا بچىنەوہ و دوايى دەيخەينە دەنگدان، فەرموو كاك ئومىد.

بەرپىز ئومىد عبدالرحمن حسن:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

واللہ وەكو ئەوہى د. كاظم يە نوقتەي نيزامى نىيە، ئىمەش داواكارىن ھەردوو بەرپىزان ھەموو سەرۆك فراكسيۇنەكانى ئۆپۆزسيۇن لە ليژنەكە و جوديان ھەبى ئەگەر كاك بزارىشتان وەكو نوينەرى فراكسيۇنى پارتى داناوہ ئەوہشمان ناوئى با كەسى پارتى تىدا نەبى ئەگەر وەكو ليژنەي ياسايى تىدایە ئىمە ئەوہندە پشت راستىن ئەو بابەتە بنەمايى نىيە، بۇيە داواكارىن ھىچ ئەندامىكى پارتى تىدانەبى ھەموو سەرۆك فراكسيۇنەكانى ئۆپۆزسيۇنى تىدا بى، سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك لقمان.

بەرپىز لقمان حمد حاجى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە لە فراكسيۇنى يەككىتى نىشتىمانى كوردستان لەوہ تى ئەگەين كە ئەوہى ئەمپرو كاك د. كاظم خستىە روو رەنگە ئامانجىكى تايبەتى لە پشت بى، برىتيە لەو ھەلمەتەي كە تايبەتمەندە بە كۆكردنەوہى تۆرى كۆمەلەيەتى فەيسبووك.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

تۆ واز لەوہ بىنە كاك لقمان برۆ ناو بابەتەكە، فەرموو كاك لقمان.

بەرپىز لقمان حمد حاجى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بۇيە ئىمە لە فراكسيۇنى يەككىتى نىشتىمانى كوردستان لەگەل ئەوہين بە خواستى خۇيان ليژنەيەكى ليكۆلینەوہ لە فراكسيۇنەكانى ئۆپۆزسيۇن پىك بىنن تەنانەت ئەگەر ئەندامى ئىمەشى تىدا نەبى، چونكە ئىمە واسقىن لەوہى كە ھىچ ئەندامىكى يەككىتى نىشتىمانى كوردستان ھەرپەشە لە كەس ناكات بەتايبەت لە پەرلەمانتاران، سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ناوہكان دەخوئىنەوہ يەكسەر كاك د. اسماعيل تەكلىفە دەبى بيكات، لەبەر ئەوہى سەرۆكى ليژنەي كاروبارى پەرلەمانە يەنى واجبە، د. اسماعيل سەرۆكى ليژنە دەبى كاك بزار، كاك لقمان، كاك رۆميو، كاك رزگار، مامۇستا عبدالستار، كاك ھىمداد، ھەر ئەندامىكى بەرپىزى پەرلەمان لە

جياتى ماموستا عبدالستار، رووپاك خان، ھەر بەرپىزىك لەگەل ئەو ھەيە ئەو ھەوت پەرلەمانتارە بىن بە لىژنەى لىكۆلېنەو ھە با ھەر مووى دەنگ بەدە؟ بەرپىزان بەدەنگى (۷۹) پەرلەمانتارى بەرپىز ئەم بەرپىزانە دەبنە لىژنە د. اسماعيل سەرۆكى لىژنە دەبى كاك بزار، كاك لقمان، كاك رۇمىو، كاك رزگار، رووپاك خان، كاك ھىمداد، داوا لە بەرپىز سەرۆكى فراكسىيۇنى نەو ھى نوئ دەكەين كە كات و شوپىن و چۆنپەتى رووداوەكە بە نووسراو ئاراستەى بەرپىز سەرۆكى لىژنەكە بكات، بەلى، ئىستا دەچىنە بەرنامەى كارەكە كاك بەمن نوقتەى نىزامى ھەبە؟

بەمن كاك عبدالله احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خودا، راستى من ھەر پەيوەند بەو بابەتە نىيە لە سەر كۆمىنتىكى جەنابت كە دوپىنى وتووتە ئەندامى پەرلەمان لەو سەعاتانە حازر نابى، ئەمشەو ئەو ھى نەشپى لە فەيسبوك پىمانكرا، نەك بە من بە ھەموو پەرلەمانتار كرا، بەلام بەپى ئەو ھى ئەپرەو ھى كە لەبەر دەستى جەنابتە بەپى ماددەى (۲۲) زۆر بە جوانى ئەركەكانى ئەندام ديارى كراو، تىكايە با ئىتر ئەم لىدوانانە نەبىتە ھۆى سووكايەتى بە پەرلەمان، جەرەس لى درا ئپو ھى غىبابات بەدەن و لەو پىش لە ماددەى (۲۲) بىرگەى يەكەم عقوبەكانى ئەوانە ديارى كراو كە نايەنە جەلسەى پەرلەمان، يا ئەمە جىبە جى بىكەن؟ يا ئەو ھى كە جەرەس لىدرا پەخشى راستەوخۇ بىكەنەو بەزانن كى نايەتە جەلسەى پەرلەمان با ھەموومان بەيەكەو ھى خراپ نەبىن ئەمە يەك، دوو ھەر ئىستا جەنابت وت د. اسماعيل كە ئەركى ئەو ھى ئەو ئىشە بكات دەلى بەرەغبەتى خۇم نايكەم ئەو دەسەلاتى تۆپە بەپى پەپرەو تەعامل بىكەى دەپى بىكا، نايكەم نىيە، يەنى ئەركى ئەندامى پەرلەمانە ئەمە بىكا، سى كاك ابوبكر ئەو پەيوەند نىيە بە ئپو پەيوەندە بە ھەموومانەو.

بەرپىز د. رىواز فائق حىپىن / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس پەيامەكە گەشىت، بەرپىزان ئەندامىتى لە لىژنەى لىكۆلېنەو دەبى ئىختىارى كەسەكەى تپدا بى، بەلام ئىمە وتمان جەنابىان سەرۆكى لىژنەى كاروبارى پەرلەمانە كە ئەركى پاراستنى ئەندامانى پەرلەمانە بەشپو ھى كى گشتى بەتايبەتى لەو ھى لەناو پەرلەماندا روودەدات، ئىستا سەبارەت بە ناو نىشانەكە ئىمە چەند ناو كىمان و ھەرگرتوو ھەر فەت دەدەين بە د. محى الدين يەكەم كەس قسە بىكا فەرموو، بەرپىزان ئەندامىتى لىژنەى لىكۆلېنەو ھەم بۇ ئەندامى پەرلەمان ھەم بۇ فراكسىيۇنەكەى مەسەلەى كى ئىختىارى ئارەزوومەندانەى، بەلام ئىمە پىمان واپە سەرۆكى لىژنەى كاروبارى پەرلەمان تەكلىفمان لى كىردوو، كىردوو مانە بە سەرۆكى ئەم لىژنە تە حقىقەى با كۆتايى بى و دەست بە ئىشەكەمان بىكەين د. محى الدين كەرەمكا قسە بىكەن فەرموو.

بەرپىز د. محى الدين حسن يوسف:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەو پىرۆزە ياسايە ناو نىشانەكەى من لەگەل پاراستنى پارىزگارى داكۆكى كىردن لە مۆلك و مالى گشتى بەتايبەتى ئەوانەى كە بۇ بەرژەو ھى و بۇ سوودى گشتى بەكار ھاتوو، بەلام ئەو ياسايە ئەركىكى قورستر دەخاتە سەر فەرمانبەران و مووچەخۇرانى ھەرپىمى

كوردستان و ئه وهى كه ده گوزه رى له كوردستان له گنده لى و له به هه دهردانى ئه موالى دهوله
فه رمانبه رانى ئاسايى نين، جگه له وهى كه بارگرانى ده خاته سه ر فه رمانبه ران سه ربارى
پاشه كه وتى ئىجبارى و لى برينى نا ياسايى كه ده بردى له فه رمانبه ران ده لى له به رامبه ردا
مافى پله به رز كرده وهى فه رمانبه رانى تىدا نيبه و له به رامبه رئه وه شدا كۆمه لىك ياسامان هه يه
به تايبه تى ياساى سزادانى عىراقى و ياساى به رزه فته كردنى فه رمانبه ران چىگره وهى ئه م ياسايه
بىن له گه ل ئه وهى ياسايانه پىويسته ئه م ياسايه ره ت بكرىته وه، سوپاس.

به رپز د. رىواز فائق حسين / سه رۆكى په رله مان:

ئه مه ته نها بۆ فه رمانبه رانى ئاسايى نيبه، به رپزان ئه ندامانى په رله مان بۆ هه موو فه رمانبه رانه
بۆ راسپىردراوانه به خزمه تى گشتى ته نانه ت وه زير به رپزه كانيش ده گرئته وه و ئه گه ر ته عريفى
راسپىردراوان به خزمه تى گشتى به مانا فراوانه كه ي وه رگريت ته نانه ت ئه ندامانى په رله مان و
ئه ندامانى ئه نجومه نه خۆجىيه كان و ئه نجومه نى پارىزگاكانيش ده گرئته وه، فه رموو د. رىبوار.

به رپز د. رىبوار عبدالرحيم عبدالله:

به رپز سه رۆكى په رله مان.

دياره هه موو ناو نيشانه ك پىويسته بگورپكى تيا بيت، بۆ ئه وهى كه ناو نيشانه كه به نيوه چلى
نه بى، ئه م ناو نيشانه هه ست ده كه م به نيوه چلى ها تووه مانا كه ي به ته واوى نابه خشى بۆ ئه وهى
كه بۆ ئه وهى كه مانايه كى ته واوى بدا من بگورپكى ترى بۆ ئيزافه ده كه م، ئه ويش ئه وه يه پرۆژه
ياساى له ئه ستۆكردنى له لاديه ن فه رمانبه ران و راسپىردراوان به راژه ي گشتى له هه ريمى
كوردستان – عىراق، سوپاس.

به رپز د. رىواز فائق حسين / سه رۆكى په رله مان:

كاك زانا فه رموو.

به رپز زانا خالد سمايل:

به رپز سه رۆكى په رله مان.

پشتگيرى له رايه كه ي براى به رپز كاك د. رىبوار ده كه م كه ناو نيشانه كه مه كامل نيبه، چونكه له
ده قى راپورته كه ي ليزنه ي ياسايى ناو نيشانىك نووسرايه، به لدم له ناوه رۆكه كه دا له ناو نيشان
بابه تىكى تره پرۆژه ياساى له ئه ستۆكردن له هه ريمى كوردستان – عىراق نووسراوه، به لدم له
نووسراوه كه پرۆژه ياساى له ئه ستۆكردنى فه رمانبه ران له هه ريمى كوردستان – عىراق، رهنه
ئه مه هه لى چاپ بى شتىكى له و بابته بيت، به لدم له هه مان كاتيشدا پىويستى به ته وزىحى
زياتر هه يه كه راسپىردراوان به ئه ركى گشتى بيت پشتگيرى له رايه كه ي براى به رپز كاك د.
رىبوار، سوپاس.

به رپز د. رىواز فائق حسين / سه رۆكى په رله مان:

سوپاس، كاك مه لا وه يسى فه رموو.

بەريز وەيسى سەيد وىسى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پروژه ياساى له ئەستۆگردن له ھەريمى كوردستان- عيراق ماناكەى زور وازح نىيە، منيش ھاوپامە لەگەل ھەردوو بەريزىم د. ريبوار د. زانا كە زيادکردنى بۆ بکريت بۆ ئەوھى بە شيوھىەكى گشتى ماناكەى ديار بيت، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك مەم فەرموو.

بەريز مەم برھان محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەى ناوئيشانەكە من تيبينىيەكى زمانەوانيم ھەيە خۆى له ئەستۆگردن، (کردن) غەلەتە ئەگەر له ئەستۆ گردن بى له ئەستۆ گرتنە ئەوھ يەك، بەلام من پيشنيازيكەم ھەيە له موعجەبى ەربى ەھربيدا وشەى تەزميم و ھەروھەا له فەرھەنگى بەراقيشدا من سەيرم کردووھ وشەى تەزميم بە مەعناى لەخوگرتن ديت، له ئەستۆگرتن توحەموولە دەلى فلان دەبى له ئەستۆى بگرى، واتە تەھمولى مەسئوليەتى ئەوھ بکەى له خوگرتن، پيم وايە نزيكەى (۳۰) جار ئەم وشەيە ھاتۆتەوھ، ئەگەر له ئىستادا پيتان پەسەند بى چاك بکري ھەمووى بکري بە لە خوگرتن پروژه ياساى له خوگرتن له ھەريمى كوردستان بە شياو ترى دەزانم، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، دکتۆر ھەورامان فەرموو.

بەريز د. ھەورامان حمە شريف (گەچينەيى):

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خوداى بەخشندەى مەرەبان، منيش پشتيوانى له رايەكەى د. ريبوار دەكەم، چونكە دەبى ناو و ناوەرۆك ئينسيجاميان ھەبى پيکەوھ، ناوھكەى بەراستى بە موتلەقى ھاتووھ بکري بە فەرمانبەرانەوھ، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، (د.زیدان)، فەرموو.

بەريز زیدان رشيد خان اودل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش پشتگيرى له راکەى بەريز (د.ريوار)، دەكەم، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەريزت، (ھديە) خان، فەرموو.

بەريز ھديە مراد حيدر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من ئى ھەمان ئەو پيشنيار ھەبوو، بەريز (د.ريوار)، پروژه ياساى له ئەسۆگرتنى فەرمانبەران و راسپيردراو بە راژەى گشتى له ھەريمى كوردستانى عيراق، پشتگيرى له (د.ريوار) دكەم، سوپاس.

بەريز د. ريواف فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، (روپاك) خان، فەرموو.

بەريز روپاك احمد رحمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پيىم باشە بكرىتە پرۆژە ياساى لە ئەستۆگرتنى فەرمانبەران لە ھەرئىمى كوردستان-عيراق، سوپاس.

بەريز د. ريواف فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

لەئەستۆگرتن؟

بەريز روپاك احمد رحمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەلن، لەئەستۆگرتن.

بەريز د. ريواف فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، (د.عثمان)، فەرموو.

بەريز عثمان على سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ويىراى پشتگيرىم بۇ براى بەريزمان (د.رئىبوار)، ناوئىشانەكە بگۆرديرت، ھەر وھە فەقەرەيىكى بۇ زياد بكرى، لەبەر ئەوھى بەراستى ئەو بارودۆخە نەخوازراوھى كە لە كوردستان خولقاوھ كەس ھەزى پيى نەكردوو، ئەگەر ئەو فەقەرەى بۇ زياد بكرى، لەئەستۆگرتنى مافى فەرمانبەران، نەك ھەر لەئەستۆگرتنى فەرمانبەران، بەو واتايەى كاتيك كەوا برايانى زىندانىانى سىياسى لە مانگى (۷) خۆپيشاندانئىكيان كرد، كە موچەكەيان دواى تەواوبوونى كە دەسەلاتەكەيان كۆتايى پيىھات، بەلام بە ھەمان كات لە مانگى (۸) سالى رابردوو موچەيان وەردەگرت، واتا كە كاتيك سالكە تەواوا بوو ريك موچەيان برا، كەواتە ئەگەر ئەو واپيش شامل تر دەبيت، لەئەستۆگرتنى فەرمانبەران، مافى فەرمانبەرانىشى بۇ زياد بكرى، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواف فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ بەريزت، كاك (شوان)، فەرموو.

بەريز شوان كريم محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى منيش كرا، پالپشتى لە بەريز (د.رئىبوار)، (د.ھەورامان)، دەكەن، سوپاس.

بەريز د. ريواف فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، (بدرىه)، خان، فەرموو.

بەرپز بدريه اسماعيل محمود:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى منيش كرا، پشتگيرى له قسەكانى (روپاك) خان، مامۆستا (ههورامان)، كاك (د.رېبوار) ئەكەم، سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، مامۆستا (ابوبكر)، فەرموو.

بەرپز ابوبكر عمر عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگيرى له قسەكانى كاك (د.رېبوار)، ئەكەم، بەلام لەسەر ئەو شتەى وشەى (له ئەستۆگرتن) و (له ئەستۆگرتن)، له ئەستۆگرتن هەبەى، له پرۆژەكە هاتوو تەواوى كردوو، چونكە (له ئەستۆگرتن) ئىختيارىيە، بەلام ئەمە له لايەن ليژنەيكەوه، ئەو فەرمانبەرە ئيلزام ئەكرى كە ئەوه له ئەستۆى بكرىت، دەستەواژەكە بەراى من تەواوه، سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، له ئەستۆگرتن يەنى خۆى تەحەمولى ئەكا، خۆى ئەلئى من له ئەستۆى دەگرم، بەلام له ئەستۆگرتن دەخرىتە زىمەتى، لەبەر ئەوهى ئەوهى مامۆستا (ابوبكر) نزيكترە، دروستترە، ماددەى يەكەم، بەرپز سەرۆكى ليژنەى ياسايى، ببورە، كاك (عثمان)، فەرموو.

بەرپز عثمان كريم سواره:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دياره من پيم وايه كه ئەمە حەقىكى فەرمانبەرىشى تيا خوراوه كە وهكو پيويست داكۆكى له مافەكەى ناكرىت، بۆيه من پيشنيار دەكەم بكرىت بە پرۆژە ياساى مافى فەرمانبەر و له ئەستۆگرتنى مۆلك و مالى دەولەت له هەريئى كوردستان-عيراق، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ماددەى يەكەم، فەرموو.

بەرپز خديجه عمر طه:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (1):

ئەم زاراوانەى خوارهوه بۆ مەبەستى حوكمەكانى ئەم ياسايە ماناكانى بەرامبەريان دەگەينن:

يەكەم: هەريئى: هەريئى كوردستان-عيراق.

دووهم: وهزيرى تايبەتمەند: وهزير ئەو وهزارەتەيه كە كەسى له ئەستۆكراو تيايدا زيانى بە مۆلك و مالى دەولەت گەياندوو.

سپيەم: سەرۆكى لايەنى نەبەسراو بە وهزارەت: سەرۆكى ئەو بەيانى نەبەستراويه به وهزارەت كە كەسى له ئەستۆكراو تيايدا زيانى بە مۆلك و مالى دەولەت گەياندوو.

چوارەم: پارېزگارى تايپەتمەند: پارېزگار ئەو پارېزگايەيە كە كەسى لەئەستۆكراو تيايدا لە سنوورى ديوانى پارېزگاوى يەكە كارگېرىيەكانيدا زيانى بە مولك و مالى دەولەت گەياندووہ. پېنجەم: دەسلەتلى تايپەتمەند: ۋەزىرى تايپەتمەند سەرۆكى لايەنى نەبەستراو بە ۋەزارەت پارېزگار دەگرېتەوہ.

شەشەم: مولك و مالى دەولەت: سەرجمە مولك و مالى گشتى و تايپەتى، گوازراوہ و نەگوازراوہ دەگرېتەوہ، كە خاوەندارىيەتى دەگرېتەوہ بۇ دەولەت يان كەسە مەعنەويە گشتيەكان كە تەرخانكراو پېت بەشپۆەيكي راستەوخۇ بۇ سوودى گشتى يان بۇ دام و دەزگايەكى گشتى بەشپۆەي كردارى يان بەپېي ياسا.

حەفتەم: فەرمانبەر: ھەر كەسك كە ۋەزىفەيكي لەسەر مىلادكى دامەزراوہ دەستوورىيەكانى ھەرېم پېي سېپردراپېت بەشپۆەي ھەميشەي يان گرېبەست.

ھەشتەم: راسپېردراو بە راژەي گشتى: ھەر كەسك ئەركيكي لە خزمەتى دامەزراوہ دەستوورىيەكانى ھەرېم پېي سېپردراپېت بۇ ماوہيكي ديارىكراو.

نۆيەم: ليژنەي ليكۆلېنەوہ: ئەو ليژنەن كە بەپېي حوكمەكانى ئەم ياسايە بۇ مەبەستى ليكۆلېنەوہ لەو زيانانەي بە مولك و مالى دەولەت دەكەويٹ پيك دېن.

دەيەم: لەئەستۆكردن: قەرەبوو كوردنەوہي ئەو زيانانەيە كە لە لايەن فەرمانبەر يان كەسانى راسپېردراو بە راژەي گشتى بەر مولك و مالى دەولەت دەكەويٹ.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەي يەكەم، ماددەي پېناسەكردنى زاراوہكان، ھەر ئەندامىكي بەريزى پەرلەمان دەيەوي قسە بكا، ناوہكان ئەخوينينەوہ. (د.زيدان)، (د.رېيوار)، (نجات) خان، كاك (بەلېن)، (شايان) خان، (د.اسماعيل)، كاك (سيروان)، (روپاك) خان، (سەرچنار) خان، كاك (مەم)، كاك (بەلېن)، فەرموو.

بەريز بەلېن اسماعيل حاجى ابراهيم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي يەك، ئەوہي كە من تېبينىم كرد بە تايپەتن لە برگەي حەوتەم و ھەشتەم، باسى فەرمانبەران ئەكە لەسەر مىلادكى دامەزراوہ دەستوورىيەكانى ھەرېم ئەوانەي كە راسپېردراون بە راژەي گشتى، بەلام پېناسە و تەعريفى سەرۆكى دامەزراوہ دەستوورىيەكانى تيا نيبە، ۋە ھەموو ۋەزارەت و ھينەكان تياپەتى، بەلام بۇ دامەزراوہ دەستوورىيەكان، سەرۆكى دامەزراوہ دەستوورىيەكان من پېشنياز ئەكەم برگەيكي بۇ زياد بكرى، بۇ تەعريف كردنى سەرۆكى دامەزراوہ دەستوورىيەكانى ھەرېمى كوردستان، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، (د.اسماعيل)، فەرموو.

بەريز د. اسماعيل على طه:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من چەند تېبينىك ھەبوون، ل سەر قى ماددەي، ئيك ئەز بېژم پېناسا خالا دووي ئو خالا سيپى ئو خالا چارى، پېويست ناكا پېتقى نينە، پېتقىي ئەم بەر ھەندى قە بچين ياسا بېتە كورت كرن،

پوخت بى، ھەوجە ناكەت درېژ بىتن، تايبەت ئەگەر مە گوتى خالا پېنجى مە ئىنا مە گووتى دەسەلاتى تايبەت، ۋەزىرى تايبەت و سەرۆكى تايبەت، ئەقە ھەمى دېبىتە ئىختىساسى مەوزوعى، شەخسى و جوگرافى و زەمەنى، ئەقە ھەمى دى خۇ گرىت، ھەوجە نىنە يەنى ناقتى وانا جودا تەعريف و انە بېتە كرن، ئەقە مولاھەزەك، مولاھەزا دوويى تەبعەن دەبىتە عورفەكى نەيى مەوجود د قانونى دا موحافىز بېتە تەعريف كرن و سەرۆكى دەستەيا نەگرىدای ب ۋەزارەتى بېتە تەعريف كرن، ئەز نايىنم كە دېبىتە عورفەكى يى موخالفى ئىعراپىت مەوجود، خالا دوئ پىناسا فەرمانبەرى ئو يى راسپاردە كرى ب كارەكى گشتى، ئەقە يىت ياسايا سزادانىدا ھاتى مەفروزە ھەر ئەو ئىنابان، مەفروزە كا چ د ياسايا سزادانى ھاتىيە ل سەر تەعريف فەرمانبەرى و ل سەر تەعريف يا راسپىردای يا موكلەفى ب كارەكى گشتى دا تەزاروب چى نەبا، گەلەك جارا قەوانىيىت مەدا ھەر قانونەكى تەعريفە كا ھىناى تەزاروبى چى بىتن ئىشكالىت فقھى قانونى دى روودەن، مولاھەزا من يا سىيى ئەقەيە پىنجەم دەسەلات تايبەت ئەگەر دەستەي دەسپاكي ژى بۇ بېتە زيادكردن دەستەي دەسپاكي چونكى ئەز دىنم دەستەي دەسپاكي زەرورەيە، نوپنەرى وانا د ليژنەيدا ھەبووى ۋەكو ئەندامەكى رەئىسى، خالامن يا چارى، شەشەم دىبىزىتن مولك و مالى دەولەت ئەو ھەردوو رىزىت ئەخىرى ئەزىبىژم زىدەنە ئەصلەن، سەرجم مولك و مالى گشتى و تايبەتى و گوازاراۋە و نەگوازاراۋە و دەگرىتەۋە كە خاۋەندارىتە دەگرىتەۋە بۇ دەولەت يان كەسە مەعنەويە گشتىەكان ئو نوقتە، ئەگەر تە گوتى كە تەرخانكرابىت بەشپوھىكى راستەوخۇ بۇ سوودى گشتى يەنى مەفھومى مخالف بزەبەت ئەگەر تەرخان نەكرابىت مەسئولىەت تىدا نىبە، جا دەبى ئەۋە نەمىنىت ئەو مەفھومى مخالف، ئەۋە نەگە ھىنىتن، نوقتەي دەبەم لەئەستوگرتن گوتى قەرەبووكردەنەۋەيە، نەقەرەبووكردەنەۋە، قەرەبوونەكردن بەرى وئ گەرانەۋەيە، مە دوو تىشتى ھەيى تىشتى تى زەرە كرديە، زەرەر قەرەبووكردەنە، ئو شتىك ھەيە كە برديە، لەبردن دەگرىتەۋە زايدەن چ زەرە لەو مولكەي كرديە ئەۋە قەرەبووكردەنە، لەبەر ئەو ئەز بىزىتن دققت بىزىتن گەرانەۋەيە مالى گشتى ئو قەرەبوونەۋەكەي تال زفراندنا گشتى بىت، ئو زيان كرنا گەھىشتە قى تىشتى ئو ھەردوو لى بىت، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ۋەلد ھەر لەسەر ئەۋەي ئەخىر ئەمەۋى قسەيك بكم، بەرىزان ئەندامانى پەرلەمان، بردن ئەچىتە ناو قانونى عقوباتەۋە ئەحكامى خۇي ھەيە عونصرى جەزائى تىايە، تەزمى جورىكە لە مەسئولىەي تەقصىرى، فەرەكەي ئەۋەيە كە لە جىاتى ئەۋەي لەژىر وىلايەتى محاكم و قەزايابى، ۋەكو ئەۋەي ئەگەر خەلكى تریان مالەكە مالى گشتى نەبى ئەچىتە ژىر وىلايەتى قەزائەۋە، بەلام ئەمە دەدرىتە ليژنەيكى تايبەتمەند، بۇ پاراستنى مولكى گشتى، بۇ تەسرىع كرنى بەپەلەكردىنى پرۆسەكە، لەبەر ئەۋە قەرەبووكردەنەۋەيە زەرەرە، جەبرى زەرەرە، بە ھىچ شپوھىەك عىلاقەي بەۋەۋە نىبە يەكيك پارە ببا، ئەۋەي پار ئەبا عونصرى جەزائى تىايە، كە عونصرى جەزائى تىا بوو، ئەچىتە ناو قانونى عقوباتەۋە، بۇيە ئەم قانونە

زياتر مانايه كى مهدهنى ههيه، وهك له مانايه كى تر، قهره بوو كرنه وه له ويدا دروسته، كاك
(سيروان)، فهرموو.

بهريز سيروان فرج محمد:

بهريز سهروكى په رله مان.

من پيم خو شه موداخه له كه م بخه مه ماددهى دووهم، چونكه جوانتر نه پيكي، هه نديك له
قسه كانيشم ماموستا (اسماعيل)، كرى.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

زور سوپاس، (د. شايان)، فهرموو.

بهريز د. شايان كاكه صالح محمد:

بهريز سهروكى په رله مان.

به ناوى خواى گه وره، زور ناساييه نه گهر به (شايان) خانيش بانگم بكن، شهرت نيه ئيلاد
دكتوره بى، قسه كانى من كران له لايه ن بهريز (د. اسماعيل) هوه، سوپاسى ده كه م.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

سوپاس بو بهريز، (نجات) خان، فهرموو.

بهريز نجات شعبان عبدالله:

بهريز سهروكى په رله مان.

وشه (پاريژگار) له برگه ي پينجه م، ل قى ماددهى ثقيا بيته (پاريژگارى تايبه تمه ند)، چونكى
بهرى ههنگى پاريژگار نه هاتيه پيناسه كرن، يى هاتيه پيناسه كرن پاريژگارى تايبه تمه ند،
سوپاس.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

سوپاس، (د. ريبوار)، فهرموو.

بهريز د. ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بهريز سهروكى په رله مان.

من له سهر خالى پينجه م كه باس له دهسه لاتى تايبه تمه ند ده كا، هه موو دهسه لاتى كه بو هه ر
كه سيك كه راسپيردراوه بو خزمه تى گشتى ديارى ده كرى، دياره به پيى ياسا دياريده كرى، ليره
بو نه وهى كه دهسه لاتى تايبه تمه ند پيناسه يكي ياسايى وه رگرى، به و شيوهى خواره وهى ليئه كه م،
دهسه لاتى تايبه تمه ند برىتى يه له وه دهسه لاتانهى كه به پيى ياسا ديارى كراوه، بو وه زيرى
تايبه تمه ند، سهروكى لايه نى نه به ستراوه كان به وه زارته، پاريژگار، ليره نه گهر ديقته بده بن،
نوسراوه دهسه لاتى تايبه تمه ند، به لام نووسراوه وه زيرى تايبه تمه ند، پيناسه ي دهسه لاته كه ي
نه كرده وه، له كاتيكدا چه مكه كه باس له پيناسه ي دهسه لات ده كا، به لام له پيناسه كه باس له

وہزیر یان باس له پۆستہکان ئەکا، بۆیہ من پیم باشہ بکریتہ، بریتی یہ لەو دەسەلاتانہی کہ بەپیی یاسا دیاریکراوہ بۆ وەزیر، پارێزگار، ہتد، سوپاس.

بەپێز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، خۆی دانانی ئەو موستەلەحە بەتەنہا بۆ ئەوہیہ لە ھەموو ماددەکانا نەوتری وەزیر یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوہ بە وەزارەت یان پارێزگار یان ھەر یەکیک لە ئەوان رای دەسپێریت، ئەو موستەلەحە بۆ مەبەستی ئەو قانوننە تەنہا بۆ ئەوہیہ، ئەوہندە جارە دووبارە نەبیتەوہ، نەک مەبەستمان ئەوہ بە دەسەلاتیکی موعەییەن پیناسە بکەین، مەبەستمان ئاماژەدانە، ھەر جارێک لەناو ئەم قانوننە دەستەواژە دەسەلاتی تایبەتمەند ہات، مەبەستمان ھەر یەکیک لەمانہیہ، بۆ ئەوہی زۆر دووبارە نەکریتەوہ، لەناو ماددەکاندا، سوپاس بۆ بەرپزت، (روپاک) خان، لێرہ نییہ، (سەرچنار) خان، فەرموو.

بەپێز سەرچنار احمد محمود:

بەپێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە وتەکانی بەرپز د. سگیری ئەکەم، بەلام بە ئیزافە ی ئەم خالانہی تر، بەرای من لە ماددە ییہ کا برگہی یەکەم زیادہیہ، ھەریم ھەموو جارێ ھەر لە ھەموو یاساکاندا پیناسە ی ئەکەین، ھەریم، ھەریمی کوردستان، ئەمە زیادہیہ، دووہم وەزیری تایبەتمەند سەرۆکی لایەنی نەبەستراوہ بە وەزارەت، ئەمیانیش ھەر زیادہیہ، پارێزگار، پارێزگار لە یاسای محافظان لە یاسای پارێزگاگانا پیناسە کراوہ، جا وشە (تایبەتمەند) وشەیکی زیادہیہ، چونکہ راستەوخۆ کہ فەرمانبەرێک لە دائیرە یە کدا ھەرچی ئەگەر پزیتەوہ بۆ فەرمانگەکە ی خۆی یان وەزارەتەکە ی خۆی، خالی پینجەم، بەلاوہ زەرورہ، ئەو دەسەلاتە، یەعنی وەزیری تایبەتمەندەکە ی تیا نەبیت، بەلام بەو شیوہی کہ پیناسە کراوہ، لە خالی شەشەمدا کاتی کہ باسی (مولک و مالی دەولەت) ئەکا، مولک و مالی دەولەتیش ئەمیش دیسانہوہ لە یاسای شارستانی لە قانونی مەدەنیا پیناسە ی کردووہ، بەلام لێرہ کہم و کورتییەک لە پیناسە کدا ھەبە، ئەگەر ئەمە ھەر پپووست ناکات ھەبیت، لەبەر ئەوہ مولک و مالەکە وەک وتم لە یاسای قانونی مەدەنیا پیناسە ی کراوہ، بەلام ئەگەر مایەوہ بەم شیوہیہ، من ئەو ئیزافە یەم بۆ ھەبە، لە دیری سییەمدا دەلی (بۆ سوودی گشتی)، یان بۆ (دام و دەزگایەکی گشتی)، من ئەم پرسیارہ ئەکەم، ئەگەر ئیمە ئەم پیناسە یەمان چەسپاند، ئەگەر ئەو مولک و مالە ی دەولەتە بۆ سوودی گشتی بەکار نەہات؟ تەعەدا کراوہ تە سەر مولک و مالیکی دەولەت، بەلام بۆ سوودی گشتی بەکارنایت، ھەر ئەو کاتە فەرمانبەرەکیان راسپێردراوہ، بەرپزہی گشتی ھیچ بەرپرسیاریەتیەکی ناکاتە سەر، لەبەر ئەوہی بۆ سوودی گشتی دانەنراوہ، سەبارەت بە برگہی حەوتەم، برگہی حەوتەم ئەوہ لە قانونی خدەمی مەدەنیا پیناسە ی فەرمانبەری بە جوانتر کردووہ، پپووست ناکا لێرہ بیتەوہ، لە برگہی ھەشتەما راسپێردراو بە راژہی گشتی، ئیمە یاسای سزاکانی عیراقیمان ھەبە (المکلف بخدمة عامة)، زۆر بەشیوہیکی جوانتر و وردتر لەم پیناسە یە کہم و کورتی تیدایە پیناسە ی کردووہ، یەعنی ئەوانہی کہ لە یاسا، یاسای دایک، کہ لە یاساکانی تردا لە مەدەنیا، لە عقوباتا پیناسە کراوہ پپووست ناکا، چونکہ لە کاتی تطبیقا ئیشکالیاتی فقہی دروست دەبی، ھەر وەکو چۆن لە پیناسە ی فەرمانبەرا، لە قانون انضباط موظفي الدولة، لە قانونی عقوباتا، لەمانہ

دیسانہ وہ پیناسہ کہی دیتے وہ لہ کاتی جیبہ جیکردنا تو ئے کہ ویتہ ناو چند ئیشکالیاتی کہ وہ دوایی به نارحہ تیبه وه لپی دہردہ چی، لہ خالی دہیما ئے و لہ ئے ستۆکرنہ، کہ ئے لئی قہرہ بوو کردنہ وه، ئے مہ دوو حالہ تمان ہہیہ، قہرہ بوو کردنہ وه یه عنی تہ عویزی بکہ، به لآم لہ ہمان کاندہ ئے و مالیکیشی بردووه، راستہ ئے مہ عونصری جہ زائی تیایہ، به لآم بو ئے وهی ئے م یاساسہ ہدہ فی ئے م یاسایہ بو ئے وهیہ کہ خیرایی لہ رایہ کان بکات، جا ئے گہر ئیمہ ئے وهی گہرانہ وهی، من پیم باشہ ئے وهی بو زیاد بکری، پیش قہرہ بوو کردنہ وه، بلین گہرانہ وهی مولک و مالی دہولت و قہرہ بوو کردنہ وه، چونکہ ئے گہر ئے وه مان بو زیاد نہ کرد بو گہرانہ وه کہ، ئے بی دیسانہ وه بگہر پینہ وه بو یاساکانی ترو و لہ دادگاکانا ئے وه چارہ سہر بکہین، وه کو وایا ہیچمان نہ کردین، به لآم ئے گہر ئے مہ مان جیگیر کرد ئے و کاتہ به بی گہرانہ وه بو دادگاکان ئیمہ دہ توانین ئے و ئیجرائاتہ یہ بکہین، سو پاس.

به پیز د. ریواز فائق حسین / سہرۆکی پەرلہ مان:

سہبارت به تہ عریفی (مولک و مالی دہولت)، به پیزان ئے ندامانی پەرلہ مان لہ ماددہی (۷۱) ی قانونی مہدہ نیا به صہریحی تہ عریفی کردووه، به لآم ئیمہ ئیشکالیکمان بو دروست دہ بیت، ئیمہ مادہ مہ بہ ستمان لہ م قانونہ، ہدہ فی ئے م قانونہ، حیمایہ کردنی مال و مولکی گشتی یہ به شیویکی گشتی، به پیزتان ئے زانن دہولت دوو جور مال و مولکی ہہیہ، تاییہ تی ہہیہ لہ گہل گشتی ہہیہ، ئے گہر سہیری تہ عریفہ کہی بکہی، سہر جہ م مال و مولکی گشتی و تاییہ تی، ئیمہ معیار لہ قانونی عیراقیا بو تہ عریف کردنی مالی گشتی چییہ، ئے وهیہ کہ تہر خان کرابن بو سوودی گشتی، سوودی گشتیش یان راستہ وخو بہ کاری ئے ہینی بۆنمونہ وه کو جادہ یک راستہ وخو بہ کاری ئے ہینی یان لہ ریگہی نیرفہ قیقی عامہ وه، دام و دہزگایہ کی گشتی بہ کاری ئے ہینی بو نمونی نہ خو شخانہ یکہ کہ لہ لای موئہ سہ سہ یکی مو عہیہ نہ، تو ئے چی سوودی لی وەر ئے گری، به لآم ئیمہ جور یکی تر لہ مال و مولکی گشتیمان ہہیہ موخص نییہ دیاری نہ کراوه بو مہ نفہ عتی گشتی، ئایا ئیمہ نابن بہ م قانونہ بیپاریزین، بۆنمونہ زہوی ئے میری، بو نمونہ ئے و عہ قاراتانہی کہ لہ ریگہی کہ سہ کہ میراتگری نییہ، یہ کسہر تہ ئویل ئے بن یان خواہنداریہ تیان ئے گہر پیتہ وه بو دہولت، لہ بہر ئے وه ئے م یاسایہ، یاسایکہ بو حیمایہ کردنی مال و مولکی دہولتہ، کہ واتہ ئے بی مالہ گشتیہ کانی دہولت بگریتہ وه، مالہ تاییہ تیہ کانی دہولت بگریتہ وه، ئے وانہی کہ مخصن بو خزمہ تی سوودی گشتی بیگریتہ وه، لہ ناو سوودی گشتیا ئے وهی بو بہ کارہینانی راستہ وخویہ بیگریتہ وه، ئے وه شی لہ لایہن دام و دہزگاکانہ وه بہ کار ئے ہینری بیگریتہ وه، لہ بہر ئے وه ئے م تہ عریفہ فراوانترین تہ عریفیکہ کہ ہیچ مہ جالیکی تیدا نییہ، ئے وهی لہ ماددہی (۷۱) دا ہہیہ بہ م شیوہیہ فراوان نییہ، بۆیہ ئیمہ وامان کردووه کہ فراوانتر بی، سہبارت به پیزان به تہ عریفی (فہرمانبہر) ئیمہ لہ چند قانونیکا تہ عریفی فہرمانبہرمان ہہیہ، لہ چند قانونیکیشا تہ عریفی راسپیڈراوان بہ خزمہ تی گشتیمان ہہیہ، ئے وهی لہ قانونی مہدہنی عیراقیا ہاتووه به وازحی ئے لئی (کل شخص عہدت إلیہ وظیفہ دائمة داخلہ فی ملاک خاص بالموظفین) ئے فہرمانبہرانی گریبہ ست، ئے ئے وان، بو؟ ئے ئایہ ئے گہر فہرمانبہرانی گریبہ ست غہلہ تیک بکا مہ شمول نییہ؟ ئے مہ تہ عریفی قانونی خدمہی مہدہنی نہ ک قانونی مہدہنی، ہی ژمارہ (۲۴) ی سالی شہستہ، تہ عریفیکی ترمان ہہیہ لہ سالی (۱۹۹۱) دا کراوه کہ دہلی (کل شخص عہدت إلیہ وظیفہ داخل ملاک الوزارة أو الجهة الغير المرتبطة بالوزارة)

ئەمانە ھەموویان عەصر كراون بە صولتەى تەنفیزی، ئەى ئەگەر موەزەفیک لەناو پەرلەمان مەخالەفەى كرد تەزمینی ناکەین؟ ئەى ئەگەر موەزەفیک ئەگەر موەزەفیک لە ئەنجومەنى دادوهرى كرى طزمینی ناکەى؟ لەبەر ئەو ئەىمە بۆ مەبەستى ئەم قانونە دەپیت فراوانترین تەعریف بۆ موەزەف وەرگرىن، فراوانترین تەعریف بۆ راسپېردراوان بۆ خزمەتى گشتى وەرگرىن، فراوانترین تەعریفىش بۆ مولكى گشتى وەرگرىن، چونكە ئامانج لەو تەعریفە ئەوئەىە كە زۆرترىن خەلك لە ھەلەكانى لىى بېچرىتەو، بۆیە بۆ ئەم مەبەستە ئەىمە تەریفەكانمان بەم شىوئەىە دارشتووە كە بۆ ئامانجى ئەم ياساىە گونجاو، كاك (مەم)، فەرموو.

بەریز مە برهان محمد قانع:

بەریز سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەى ماددەى یەكەم مە ئەم پېشنىازانەم ھەىە، ھەلبەتە وەكو چۆن لە ناوئىشانەكە تەئكیدم لىكردەوە لەگەل لە ئەستۆ كردن، لە ئەستۆ كراو، ئەوە ھىوادارم دە جارىكەش ئەىلئەمەوە ئەگەر دەنگى ھىنابى ئەم پېشنىازە بخرىتەو دەنگدان لەخۆگرتن تەواو ترە، منىش پېشنىاز لەگەل پىشتىوانى لە بۆچوونەكەى خوشكى بەرىزم (سەرچار) خان ئەكەم، كە برگەى دوووم، سىيەم، چوارەم، كە لابىرىت بەو شىوئەىە كە پىشتىر پىناسە كراو، مە ھەر پېشنىازەكەم لابىرىت، بەلام پىنجەم برگە دارشتنەوئەى بەم شىوئەىەى لىبىكرىت (دەسەلاتى تايبەتمەند ھەر یەكە لە وەزىرى تايبەتمەند سەرۆكى لایەنى نەبەستراو بە وەزارەت پارىزگار دەكرىتەو، كە كەسى لەخۆگر لە چوارچىوئەى دەسەلاتەكانىان) زىانى بە مولك و مالى دەولەت گەياندوو، لىرە جىگىر دەكرىتەو بە دىر و نىوئەى بەم شىوئەىە، بۆ برگەى دووەمىشان كە پېشنىازم كرد لىبرى، ئەگەر ھىلراىەو پېشنىاز ئەكەم كە نووسراو (كەس) كەسى سروشتى و مەعنەویش ئىزافە بكرى، دواتر دىمەوە چى ئىزافە بكرى، بۆچى دەلئىن كەسى مەعنەوى لەم مەسەلەىە، ھەلبەتە كاتىك فەرمانبەرىك كاتىك زىان بە مولكىكى دەولەت ئەگەىنى، كورسىكى دائىرەكەى بشكىنى، پەنجەرەىك بشكى، گلۆپىك بشكى، بەپىنى ئەم ياساىە ئەبى تەحەمول كا زىانەكەى پىبىزىردى، لە كاتىكدا كەسى مەعنەوى كە حزبى سىاسىيە بە سەدان بىناى دەولەتى داگىر كردوو، ئەمانە مولكى گشتىن، ئەبى ئەمانە بگەرىنئەو، بۆىە كەسە مەعنىەكە مە داوانئەكەم پىنئاز ئەكەم، ئەمانەش لىرە جىى بكرىتەو بۆ گەرانەوئەى مولك و مالى گشتى كە بۆ خىرى گشتى ئەشكىتەو، واتا حەوتەم برگەى بەك برگەىكى دىكە بۆ زىاد بكرى پىناسەىك بىت بۆ حزب جولانەوئەىك ھىزىكى سىاسى فلانە و بەم شىوئەىە لە قانونى ئەحزابا ھاتوو، بە نىسبەت برگەى ھەشتەمەو پېشنىاز ئەكەم داراشتنەوئەى بەم شىوئەىە لىبىكرى، كەسىك كە بۆ ماوئەىكى دىارىكراو ئەركىكى لە خزمەتى دامەزراو دەستوورىيەكانى ھەرىمدا پى سىپىردرابىت، دەىەم لە ئەستۆگرتن دىسان ئەلئىم لەخۆگۆتن ئەگەر پىناسەكە بەم شىوئەىە لىبىكرى، قەرەبووكردەوئەى ئەو زىانانەى نىيە ئەوئەى كە گەياندوو فەرمانبەر يان كەسى گرىبەست كە زىانەكەى گەياندوو گەرانەوئەى تىچوونى زىانەكەى، لە ئەستۆگراو كەسىك تىچوونى زىانەكە، شتىك شكاو، كورسىيەك شكاو باى پەنجا دۆلارە ئەبى چى بكا، گەرانەوئەى تىچوونەكەى بگەرىنئەو، یەعنى مەفھومەكە وایە، گەرانەوئەى تىچوو ئەو زىانەىە كە لەلایەن فەرمانبەر يان كەسى ئەو كراو، پىشنىاز ئەكەم برگەىكى دىكە ئىزافە بكرى زىاد بكرى، لىرەدا فەرمانگەى پەىوئەىەندار كە زۆر لەناو ياساكەىا ھاتوو، مە ئەم

پېناسەيە ئەخەكە روو، (ئەو فەرمانگە فەرمىيەي دەولەتە كە تېيدا كەسكى سىروشتى يان مەنەوى بەرپرسىيارىيەتى لەخۇگرتن يان رووبەروو دەگرېتەو)، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ بەرپىز، بەرپىز لىژنەي ياسايى، دوای كاك (بىزار)، (خىدجە) خان وەردەگرىن، كاك (بىزار)، فەرموو.

بەرپىز بىزار خالد عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دەست خۇشېيى ل ئەندام پەرلەمانى دكەم بۇ ئەو تېبىتتېت ئاراستە كرېن، جەنابى تە گەلەك بەرسف دان مە نەقېت ئاخفتن ھەر تىكرار بن، ب تى من دقېت تەئكىدى ل ھنى بكم كو ئەف پېناسى د قى ماددەي دا ھاتىن مەرەم ئەو نىنە ئەگەر تەعريف وەزىرى تايبەتمەند ل قېرى ھاتىت كو ئەقە بۇ پېناسەيەكا سابت بۇ ھەمى جارەكى، ئەم دى لى زقېن پېناسە وەزىرى ل قېرى ئىستىفادەي ژى كەم و دەرنىخىن ئەقە ديارە ل شەعنى ماددەي ديارە ئەم زاراوانەي خوارو وە بۇ مەبەستى حوكمەكانى ئەم ياسايە، يەعنى ل قېرى ب قى شېو ھاتىنە مەرەم ئەو نىنە پارىزگار ھاتىتە تەعريف كرن، پارىزگار د قانونەكا تايبەت دا ھاتىتە تەعريف كرن ھەر بۇ ھندىيە وەزىرى تايبەتمەند جارەكا دى تەئكىدى دكەم نەھاتىتە تەعريف كرن وەكو پۇستى وەزىر بەلكو ل قېرى وەزىرى تايبەتمەندە بەحسى سنوورى وەزىفەي دكەت د سنوورى وى وەزارەتى دكەت ئەو وەزارەتا چەندىن مديرياتىت عام و چەندىن دائىرىن دى سەر ب قى وەزارەتېنە وە ئەو شەخسى ئىكى يى ئىدارىيە ل سنوورى وى وەزارەتى ژ بەر ھندى وەزىرى تايبەتمەندە ئەف پېناسە ئەم گەل ھندىنە كو وەكى خۇ بمىن، سەبارەت بە تەعريف مولك و مالى دەولەت يا فەرمانبەر ھەر وەكى جەنابى سەرۆكا پەرلەمانى ئامازە پىدايى، يەعنى ئىك ژ ئىشكالېت ل بەر دەستى يان ل بەرامبەر ھەر قانونەكى ئەو وەكو گەلەك موستەلەحېت ھەي وەكى فەرمانبەر وەكى موكلەف بىت ل خدمە عامە يان ئەموالېت عامە و ئەموالېت دەولە زىدەتر ژ ياسايەكى ھاتىنە تەعريف كرن وە ئەگەر تو موقارنە ژى بكەي جياوازييا ھەي جياوازييا وى تەعريفى گەل تەعريف دى گەلەك قانونىت ھەين ژ بەر نەبوونا دەمى ئەگەر ل دەف من نقىسىنە كىش ماددە ل كىش قانونى ب چ شېو ھاتىيە نافەرپۇكا وى ھەتا دوماھىكى، تەمام ئەف ئاخفتىت دى ھەمى يىت ھاتىنە كرن، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، (خىدجە) خان، فەرموو.

بەرپىز خىدجە عمر طە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

وئە ئەمنىش ھەر مەبەستم ئەو وەبوو كە پېناسەيەك ئەكرىتن لە ياسايەكدا بۇ مەبەستى ئەو وەسايەيە، بۇ نمونە لېرە لە ماددەي يەك لە دىباجەيەكدا باس دەكا دەلېتن ئەو زاراوانە بۇ مەبەستى حوكمەكانى ئەم ياسايەيە، يەعنى لېرەدا مەبەستمان نىيە كە شتېك پېناسە دەكەبن پېناسەيىكى يەكگرتوو بكەين كە بگونجى لەگەل ياساكانى ترىش، بۇ نمونە ياساى رىكارى

فەرمانبەر، یاسای ریژە ی شارستانی، پیناسە ی فەرمانبەر اکراوە، لە ھەر وو یاساش پیناسە کە یان جیاوازە، بە لادە ئەم پیناسە یە کە لێرەدا ھاتوو پیناسە یکی زۆر باشە وە فەرمانبەر ھەم ئەوانە ی کە بە شیوە یکی ھەمیشە یە، ئەوانە ی کە بە شیوە یکی کاتیش لە ناو وەزیفە دان ھەموو یان دەگریتە وە، بۆ یە ئەو ھەردوو پیناسە چ بۆ فەرمانبەر ھاتوو، چ بۆ ئەو ی کە راسپێردراو بە ریژە ی گشتی ھاتوو، پیناسە کە یان زۆر گونجاو بۆ ئەم یاسایە، سوپاس.

بەرپێز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، فەرموون ماددە ی دواتر.

بەرپێز خدیجە عمر طە:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە ی (۲):

بەرپێز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

یەك دەقە (خدیجە) خان، بەرپێز وەزیری ھەرپێم، ئەگەر رەئیسە ی حکومەتتان پێیە بەرپێز وەزیری ھەرپێم، فەرموون.

بەرپێز د. قالا فرید ابراهیم / وەزیری ھەرپێم بۆ کاروباری پەرلەمان:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەتمەن ئەو ی ئیمە دەیلێین رەئیسە حکومەتە، لەبەر ئەو ی پرۆژە کە لە حکومەت را ھاتوو، پرۆژە یاسای لە ئەستۆگرتن کە لە حکومەتە وە ھاتوو خۆ ی لە ماددە ی (تعارف) پاراستوو وە ھیچ تەعریفی کە بۆ ھیچ موستەلەحیک دانەناو، لەبەر ئەو ی پێی وا بوو ئەو موستەلەحانە ی کە لە ناو یاساکەدا بە کار ھاتوو ھەر ھەموو موستەلەحە فەن لە ناو یاسا گشتییە کاند، دوو تەعریف کردنی ئەو موستەلەحانە لە ناو یاساکە بەو شیوە یە ئەو نەدە ی کێشە بۆ تطبیق کردنی یاساکە دروست دەکا ئەو نەدە خزمەت بە پرۆژە یاساکە ناکات، بۆنمۆنە ھەرپێم (ھەرپێمی کوردستانی عێراق) ھە کێشە مان نییە، ئەگەر سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران تەعریف بکەن کە وازح بێ (سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانی ھەرپێمی کوردستانی عێراق) ھ، بە لادە وەزیری تاییبەتمەند کە تەعریفی ھاتوو سەرۆکی لایەنی نەبەستراو بە وەزارەت، دوا ی پاریزگاری تاییبەتمەند تەعریفی ھاتوو، ئینجا لە خالی پێنجەم ھاتوو تەعریفی (ماھو المەعرف من قبل)، دەسەلاتی تاییبەتمەندان داناو، دەلێن دەسەلاتی تاییبەتمەند بریتی یە لە پاریزگار، لە سەرۆکی لایەنی نەبەستراو لە سەرۆکی تاییبەتمەند، کە ھەر لە ناو ھەمان ماددەدا تەعریفتان کردوو، یەعنی ئیما دەبێ خالی دووم، سێیەم، چوارەم، ھەلبگیڕیتن وەکو بەرپێزیک ئیشارەتی پێدا لە دەسەلاتی تاییبەتمەند بگوترێ کە وەزیری تاییبەتمەند، سەرۆکی لایەنی نەبەستراو بە وەزارەت و پاریزگار دەگریتە وە، کە ھەر یەك لەو موستەلەحانە لە ناو قەوانینی خۆیان تەعریف کراون، پاریزگار کێیە، وەزیر کێیە، شەشەم لەسەر موک و مالی دەولەت بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان (اموال دولە)

ئىمە بەكارمان ھېناو، (اموال دولە) لە كوردىيە كە پىي دەلین (مايەكانى دەولەت) پىي نالین (مولك و مال)، چونكە مولك و مال كە زۆر شى بكەينەو بە عقارات و بەوانە ناوى دىتن، بۆيە ئەگەر بىرپارە بىيىن ھەرچەندە زەرور نىيە مانەو بەلام ئەگەر بىرپارە ماددەى تعاريف بىيىن بىيىتە مايەيەكانى دەولەت، مايەكانى دەولەت بگوتريىت سەرچەم مايەكانى كەرتى گشتى (القطاع العام) بە گويزراو و نەگويزراو (المنقولة والغير المنقولة) دەگرىتەو، تەنھا بە يەك خەت تەعريف بگريىت راست ترە، فەرمانبەر (المكلف بالخدمة العامة) ھەردووكان لە ناوى ياساى قانونى خەمەى مەدەنى و لە ناو ياساى قانونى تەقاعودى موەحەد كە لە سالى (۲۰۰۶) دەرچوو تەعريفيان كراو دووبارە كە ئەوانە زياتر قانونى موختەسن بە تەحديكردنى كى فەرمانبەرە، لىرانە ھەلبگريىت باشترە نەبىت، لىژنەى لىكۆلینەو لە ناو ماددەكان باس كراو لىژنەى لىكۆلینەو كىيە و لە كى پىك دىت و كارەكەى چى و پىويستىەكەى چى بكات، بۆيە بە راي من لىرانەش پىويست بە تەعريف ناكات، بابەتى لە ئەستۆگرتن بە ھەمان شىوە كيشە دروست دەكات تەعريف كردنى بە قەرەبوو ناوى بەى، بەرپىزىك ئىشارەتى پىدا لەبەر ئەو بەى لە ئەستۆگرتن (جبر الاضرار) دەگرىتەو، (جبر لاضرار الرد والتعويض و التفضية) دەگرىتەو، سى حالەت دەگرىت خۆى، بۆيە ئىمە پىمان باشە وەكو پىرۆژەكەى حكومەت ماددەى تەعاريف ھەلبگريىت بە زيادى دەزانين، ئەگەر نا ئەو را بۆچوونانە بە نەزەرى ئىعتىبار وەرگرن بۆ دەولە مەندكردنى پىرۆژە ياساكە، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

پىرۆژەكەى حكومەت لەبەر ئەو بەى كۆپى پىستى ياساى ژمارە (۳۱) ى سالى (۲۰۱۵) بوو، نەچۆتە ناو تەعاريفەو، بەلام مادام لىژنەى ياساى لە پەرلەمان كوردستان تەعاريفى زيادكردوو ئىمە بۆيە چووينەتە ناو موناقەشەو، دەرفەت دەدەين بە بەرپىز سەرۆكى لىژنەى ياساى بۆ ئەو بەى قسە بكات لەبارەى ئەو مولاخەزاتانە، فەرموو.

بەرپىز بزار خالد عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

راستە لە پىرۆژە حكومەتدا كە ئەو كاتەى ھات لە ماددەى يەك تەعريف تىدا نەبوو، بەلام بە تەنسىق و ھەماھەنگى كە ئىمە ھەمانە لە لىژنەى ياساى لەگەل بەرپىز وەزىرى ھەرىم بۆ كاروبارى پەرلەمان، مە تەئكىد كرىە كو ئەو نوسخە كە مولاخەزەتا يان سىغەيەكى داپشتنا نوئ لەلايەن مەجلىسى شورا ھاتىە، ل ئەساسدا پىتقى بوو مەجلىسى شورا و حكومەت ل يەك پاكىجا پىرۆژە ياسا تەقدىم بكەن، بەلام لە دوو شىوەى جىواز ھاتوو بە پەرلەمان، سەپەراى ھەندى ژى مە ھەماھەنگى و تەنسىقى دگەل وەزىرى كرىە، مە ئاماژە پىدايە كو گۆرانكارى تىدا كرىنە مەجلىسى شورا رەزامەندى دەربىوو، سەبارەت خەلەكا دى نە مەرم پى بەرسف بۆ بەرپىز وەزىرىيە، بە شكەل كى عام ئەگەر ل قىرى ھەر خالەك و ھەر بىرگەيەك بگەھىنى ئەم بىژين

فان قانۇنىدا ھەي، راستى بە معيارى وەربگرين ھيچ فەراغەكان قانۇنى بۇ قى پىرۇژە ياساى نينە، قانۇنا عقوبات مە يا ھەي، قانۇنا خزمەتى مەدەنى مە يا ھەي، قانۇنا ئىنزيبات مۇەزەفى دەولەت مە يا ھەي، گەلەك قانۇنا دى مە يا ھەي، قانۇنا دەستەيا نەزاھە مە يا ھەي، قانۇنا رەقابەي مەليە مە يا ھەي، ئەقە ھەمى قانۇنە، ھەر يەكپەك لە چەند ماددەيەكا دا چەند ماددەيەكا پىرۇژەكە ل بەر دەستى مەدا يى تەنзим كرى يى بەحس كرى، ئەگەر ھەر تشەكى ل قىرپىدا بىتتە مەسح كرن كۆل قانۇنەكا دى يا ھەي، ھەمى ژى بە دليل و بەلگە ئەگەر وە دقپىت بۇ ئپوۋە قى گاڤى پىنچ دەقىقە تەحليلەكا دكەم، ھەر ماددەيەك و ھەر نقيسین و بىرگەيەك ل قىرپىدا ھاتبىت نەسى تەكىف و ئىستىنادا قانۇنى دارپژم ل پىنچ دەقىقەدا، زۆر سوپاس.

بەپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى دواتر فەرموو.

بەپىز رۇبىنە اويملك عزيز:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۲):

فەرمانبەر يان راسپىرادرو بە راژەى گشتى بەھاي ئەو زيانانەى لە ئەستۆ دەگرپت كە مولك و مالى دەولەت كەوتوون، بە ئەنقەست بىت يان بە ھۆى پشت گوى خستن يان كەم تەرخەمى يان سەرپىجى كردنى ياسا و بىپار و پەپرەو و رىنماربىبە بەركارەكان.

بەپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

ھەر ئەندامىكى بەپىزى پەرلەمان دەپەويپت لەسەر ئەو ماددەيە قسە بكات دەتوانپت ناوى خوى تۆمار بكات، ناوہكان دەخوینمەوہ (د.شايان، د. عثمان، د.رئىوار، سوسن خان، كاك نزار، لىلى خان، حەسببە خان، د.ساماعيل، د.محي الدين)، كاك نزار فەرموو.

بەپىز نزار ملا عبدالغفار:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى دوو فەرمانبەر يان راسپىرادرو، لپىرە ئاماژە تەنھا بە فەرمانبەر و راسپىرادرو كراوہ، باشە پرسىيار ئەوہيە ئەدى ئەوانەى كە رۆلى فەرمانبەر دەبىنن وەك گرپبەستەكان ياخود ئەوانەى كە بە ھەمىشەبى لە ناو دام و دەزگاكانى دەولەت كار دەكەن ئايا ئەم ياسايە تا چەند ئەمانە دەگرپتەوہ، زۆر سوپاس.

بەپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياساى وەلامى كاك نزار بدەنەوہ، فەرموو كاك بزار.

بەپىز بزار خالد عبدالله:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرسف بۇ كاك نزارى ل تەعريفادا ھاتىيە تەعريف كرن، بەھسكەر يان بە شىۋەي بەردەوام يان ھەمىشەيى يان كاتى، كاتى گرىبەستىش دەگرىتەو، زۇر سوپاس.

بەپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

سوسن خان فەرموو.

بەپىز سوسن محمد مىرخان:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي دووھم لە رووي رىزمانىيەو ھەندىك تىيىنىم ھەيە، چونكە لە ماددەيەكى دوو دىر و نىويدا چوارجار (يان) دووبارە بۇتەو، بۇيە من پىم باشە بەو شىۋازەي لى بگرىت (فەرمانبەر يان راسپىردراو بە راژەي گشتى بەھاي ئەو زيانانە لە ئەستۆ دەگرىت كە بەر مولك و مالى دەولەت كەوتوون)، نەك (بە)، وە بە ئەنقەست ئەو (بىت) بىتە كۆتايى باشتەر، يان بە ھۆي پشت گوي خستىن يا كەم تەرخەمى ياخود سەرىپچى كردنى ياسا، لە جياتى (يان)، دواتر برپار و ديسان فارىزە پەيرەو رىنمايىيە بەركارەكان بىت، بەو شىۋازە بىت لە رووي رىزمانىيەو دارشتنەكە جوانتر دەبىت، زۇر سوپاس.

بەپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

كاك شىخ ظاھر فەرموو.

بەپىز ظاھر محمد على:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ماددەي (۲): فەرمانبەر يان راسپىردرو بە رىژەي گشتى بەھاي ئەو زيانانەي لە ئەستۆ دەگرىت كە بە مولك و مالى دەولەت كەوتوون، بە ئەنقەست بىت يان بە ھۆي پشت گوي خستىن يان كەم تەرخەمى يان سەرىپچى كردنى ياسا و برپار و پەيرەو و رىنمارىيە بەركارەكان، لىرە لەو ماددەيە جياوازي نەكراو لەلايەن بەھاي ئەو زيانانەي كە لە ئەنجامى كە گەيندراون بە مولك مالى گشتى كە بە عەمدى زيانەكان گەيندراون ياخود لە نەتىجەي گەيندراون، ئايا چۇن دەبىت وەك يەك بن كەسپك زيان بە عەمدى بە مولك مالى دەولەت بگەيەنپت و كەسپكىش لە نەتىجەي نەزانين يان ھەلە زيان بگەيەنپت، بۇيە من داوا دەكەم جياوازي بگرىت لە نىوان ئەو دوو ھالەت، كاتىك كە عەمدى بىت و كاتىكىش كە نا عەمدى بىت، وە برى بەھاي زيان گەياندەكان جيا بگرىتەو، زۇر سوپاس.

بەپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەپىزان ئەندامانى پەرلەمان، لە راستىدا لە ياساي لە ئەستۆگرتنى عىراقى سالى (۲۰۰۶) كە ژمارەكەي (۱۲) يە، ھەلەي بە ئەنقەست و ھەلەي بى ئەنقەستى جيا كراو تەو، بەلام لە ياساي تازە كە دەرچوو ژمارەكەي (۳۱) سالى (۲۰۱۵) دەرچوو ئەو جارىكى تر گەپاونەتەو بۇ مەفھومە عامەكە، چونكە ئامانچ لەم ياسايە بژاردنى زەرەرەكەيە، يەئنى گەپاندەو، قەرەبوو كوردنەو ئەو زيانانەيە كە بە مال و مولكى دەولەت كەوتو، مەسەلەي ھەلە، ئەگەر بە ئەنقەست ئەو كرىبىت لە ماددەكانى دواو بە وازىحى ھەيە دەلى ئەگەر ئەو تىدا بوو عنصرى جەزائى تىدابوو، رەگەزى جەزائى تىدابوو، يەئنى تەعمودى تىدابوو بە ئەنقەست

کردبووی موئەسەساتی دەولەتی ئیجبار کردوو بەو دەبیئت ئیحالی مەحکەمی بکات، د. شایان فرموو.

بەرپز شایان کاکە صالح محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرپزان، جگە لە فەرمانبەر کە فەرمانبەری فەرمی و گریبەست دەگریتەو و راسپێردراوان بە راژە گشتی، ئیمە تووژێکی دیکەشمان هەیه کە خزمەتی گشتی دەکەن ئەوانیش خۆبەخشانی لە دامەزراوە تەندروستیەکان، بە تاییبەتی لە نەخۆشخانە حکومیەکان، ئایا ئەو یاسایە چۆن مامەلەیان لەگەڵ دەکات، لە راستیدا خۆم لەگەڵ ئەو دەدانیمە کە هیچ شتێکیان گریتە ئەستۆ، بە خۆیان خۆبەخشن، بە لێم ئەگەر واقیعیە کە باس بکەین ژۆن مامەلە لەگەڵ خۆبەخشەکان دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپز کاک بزار فرموو.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

نەخێر، خۆبەخش ناگریتەو، سەبارەت بە ئاخفتنیت برای بەرپز شیخ زاهر راستە ئەز خۆژی بە دیتنا مە ئەو کە هەمی تشتیت لێرەدا بیته بەحس کرد ئیعتیمادی ل سەر قانونا عقوبات و قانونا دی نەکەین، ژبەر کول قیڕئ نەهاتیە مەسەلەیا جریمەیا ئەگەر عەمدی بیت یان غەیر عەمدی بیت، ل قانونا عقوبات ل چەندین ماددەیدا هاتیە بەحس کرن هەتا ئەگەر عەمدی بیت عقوبەتا جینایەتانا وە ئەگەر نە عەمدی بیت حەپسە ل ماددەکانی قانونا عقوبات، ئەگەر لێرە بهاتیە بەحس کرن گەلەک درێژ دبت ئەف یاسایە، ژبەر هەندئ وەکو لایەنئ سزایی ئسولیاتا جینائی نەهاتیە بەحس کرن، هۆسا تیگەیشتم لە پرسیارا تە، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

لە قانونەکی تر کە ئەو هی کە لە سالی (۲۰۰۶) هەبوو بەهاکی موزاعەف بوو، دوو ئەو نەندەبوو، بەلام ئەو رەخنە زۆری لێگراو، چونکە ئامانج لەم یاسایە عقوبە نیە، ئامانج لەم یاسایە گێرانی وەهی مال و مولکی دەولەت و بژاردنی زەرەرەکیە، موزاعەف کردنی عقوبەش موزاعەف کردنی پئ بژاردنیش وەکو جۆرێک لە عقوبە سەیر دەکرێت، بۆیە لادراو، ئەگەر نا بەلئ پێشتر بەو شیوەیە بوو، بەلام رەخنە زۆری رووبەر و وکراو تەو، چونکە دەلئ ئەم یاسایە بوعدیکی مەدەنی هەیه، پئ بژاردنی ئەو زیانانەیه کە فەرمانبەر بە ئەنقەست بیت یان بە هەلە بە سەرپیچی کردن لە مال و مولکی دەولەتی دەدات، پئی دەبژیری، عنصره جهزائیەکی ئەو هی کە مانای غەرامە هی هەیه، مانای عقوبە هی هەیه دەچیتە قانونیکی تر، لەبەر ئەو لادراو، ئەگەر نا پێشتر و ابوو، پێشتر لە عیراق لەو قانونە هی کە لە سالی (۲۰۰۶) دەرچوو دەلئ ئەو هی بە عەمدی دەیکات دوو ئەو نەندە هی لئ وەردەگریتەو، بەلام ئامانج لەم یاسایە عقوبەدان نییه، ئامانج لەم یاسایە گێرانی وەهی مالی دەولەتە، لەبەر ئەو مەبدەئە لادراو، د. عثمان فرموو.

بەرپز عثمان علی سمایل:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

من پیم باشه ئەم پەرله مانه بەرپزه سەرچاوهی تەشریعی یاسادانانە که خۆی لە خۆی ریز لە یاسا بگریت، بەراستی ئەم فەقەرەیه که دەلیت بە ئەنقەست بیت یان بە هۆی پشتگوێخستن بیت یان کهم تەرخەمی یان سەرپێچیکردنی یاسا، وا باشه سەرپێچیکردنی یاساکە لەسەرەتاوه بیت ئەوه یەك، پاشان که جیههێ تەنفیزی کێ دەبیت، بۆ ئەلێین لە رێگای لیژنەیه کی تایبەتمەند یان لیژنەیه کی کاتی که لەو وەزارەتە یان لەو پارێزگایە یان لەو بنکەیه که دروست کرابیت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرله مان:

کلاره خان فەرموو.

بەرپز کلاره عودیشو یعقوب:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

سەبارەت بە ماددەیا دوو هەر وه کی جەنابێ تە گوتی هەدەفی قی قانونی پاراستنا مال و مولکی دەولەتییە، هەر وه سا تەمامکاری یاسایی چاکسازی، یەعنی دەمی دەولەتەك چاکسازی بکەتن دقیتن ل هەمی لایەنە کدا بکەتن، ژبەر هەندێ ئەز نزانم بۆچی بەس فەرمانبەر یان راسپێردراوه بە راژە گشتی، بۆچی مە کۆمپانیا هەنە، کۆمپانیا گشتی، کۆمپانیا ئایبەت، هەر وه سا بەلێندەر، ژبەر هەندێ کو مال و مولکی دەولەتێ پتر ژ فەرمانبەرە کی کو یی کهم درامەت بیتن ئەف فەساده کریتن، ل دنیا ژێ بە هەردانا مال و مولکی خەلکی، ژبەر هەندێ ئەز نزانم ئەگەر پرسیارا من بپتە جواب دانێ چ لەلایێ بەرپرسیار بەرپزان ل لیژنەیا یاسایی یان ژێ ئەگەر ئەوها لیبیت فەرمانبەر یان راسپێردراو بە راژە گشتی یان کۆمپانیا ئایبەت بیت یان ژێ یا گشتی بیتن یان ژێ بەلێندەر بیتن بەهای ئەو زیانانە لە ئەستۆ دەگریت که بە مولک و مالی دەولەت که وتوون بە ئەنقەست بیت یان بە بی ئەنقەست، چونکە ئەگەر بە ئەنقەست بیتن تەعویزا وی دقیتن مەسەلەن دووبارە ئەو تەعویز بەدەتن یان ژێ ئەگەر بی ئەنقەست بیت که متر بیتن یان بەهۆی پشتگوێخستن یان کهم تەرخەمی یان سەرپێچیکردن یاسا و بریار و پەرەو و رێنماییه بەرکارەکان، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرله مان:

هیچ شتیک رێگر نیه له وهی ئەوانه ی تێداییت، ئەسلەن لە قانونه که ی سالی (۲۰۰۶) یش تێدابوو، بەلام بۆ ئەم مەبەستە لە بەرپز وهزیری هەریم بۆ کاروباری پەرله مان دەپرسین بۆ کۆمپانیاکان و بەلێندەرانی تێدانیه، فەرموو.

بەرپز د. قالا فرید ابراهیم / وهزیری هەریم بۆ کاروباری پەرله مان:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

دوای ئەوهی قانونی سالی (۲۰۰۶) لە بەغدا ئیلباغبۆتەوه بە قانونی سالی (۲۰۱۲)، لە قانونی بەغداشدا نیه ئیمه له هەریمی کوردستان تەنها گونجادیوو مانە لەگەڵ هەریمی کوردستان، ئەگەر نا وهکو بەرپزتان ئیشارەتان پێدا که کۆبی پەستی یاساکە لە جیاتی ئینفازکردن کردوو مانە بە

ياساى ھەرىمى كوردستان، بۆيە ئىمەش لېرە دامانناو، لەبەر ئەوھى لە قانۇننە مەلغىيەكە دانرابوو، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

لىلى خان فەرموو.

بەپېز لىلى عبدالجبار حدو:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

ئاخافتنا من ھاتە گوتن، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

د.رېبوار فەرموو.

بەپېز د.رېبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى دوو ديارە باس لە بژاردن دەكات ئەو زيانانەى كە ئەو كەسەى كە زيانى گەياندوو بە مولك و مالى دەولەت (منقولە و غير منقولە)، بەلام ناماژە كردن بە ووشەى بە ئەنقەست ئەم ماددەى تەنھا موعالەجەى حالەتى بە ئەنقەستى كردوو، موعالەجەى حالەتى بى ئەنقەستى نەكردوو، بە تايبەتى لە ئەموالى منقولە، بۆ نمونە من فەرمانبەرېكى دەولەتم بەبى ئەنقەست تەلەفزيۇنيك شكاندوو وەكو ئەموال منقولە، يەنى دەستم پى كەوتوو و بەرپۆتەو و شكا، ئەو ئەموال منقولەى دەولەتە ئەو تەلەفزيۇنە يان ھەر شتېكى تر، ھەر كەرەستەىەكى تر، لەو حالەتەدا ئەى ئەگەر بى ئەنقەست بوو زيانى گەياند بە مولك و مالى دەولەت چۆن موعالەجەى بكەين ئەو بە راي من پرسيارېكى جەوھەرىە، بۆيە پيشنيار دەكەم ئەوھى بۆ ئيزافە بكرى لە كاتېكدا ئەگەر بۆ ليزنەى ليكۆلېنەو ساغ بوويەو كە ئەو زيان گەياندە بى ئەنقەستە ئەو كەسەى كە ئەو كردارەى كردوو ھيچ زيانېك نەبژېرى، واتە ئەوھى كە بە بى ئەنقەست كردوويەتى لە ئەنجامى ليكۆلېنەوھى ليزنەكە ھيچ پارەىەك نەبژېرى يان ھيچ قەرەبوويەكى دەولەت نەكات، لەبەر ئەوھى بى ئەنقەست بوو، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەس حالەتەكانى كەم تەرخەمى بوون بۆ نمونە، پشتگوپخستن خۆ قەستى تېدانىە، وازحە بە ئەنقەست جياكراوئەتەو فاريژە دانراو، ئينجا دەلى يان بە ھۆى پشتگوپخستن يان كەم تەرخەمى ياخود سەرپېچى، تۆ بە حاديسە بە شتېك دەكەوى نەخېر بژاردنى تېدانىە، چونكە نە سەرپېچى قانۇننە، نە قەرارە، نە پەپرەويشە، ھيچ شتېكى ئەنقەستېشى تېدانىە، ھەر قەرەبوو نايگريتەو، حسيبە خان فەرموو.

بەپېز حسيبە سعيد ابراهيم:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى دوو لەو بېرگەىەى كە باس دەكات فەرمانبەر يان راسپېردراو بە راژەى گشتى بەھاي ئەو زيانانە لە ئەستۆ دەگرېت كە مولك و مالى دەولەت كەوتوون، لېرەدا

فەرمانبەر تاكە، بەلام ئەو زيانانە جەمەت كراون، كەواتە لېرەدا پېئويستە بە شېئوئەيەكى دېكە ئەو ماددەيە دابېرېئەنەو، كەم مەن بەم شېئوئەيەم لېكردووه (فەرمانبەر يان كەسېكى راسپېردراو بە راژەي گشتى بەھاي تەواوى ئەو زيانانە دەكەوئتە ئەستۆ كە بە ھۆي كەم تەرخەمى يان سەرپېچى ياسا و برپار و رېنمايەكان بە مولك و مالى دەولەتى گەياندووه)، زۆر سوپاس.

بەرپېز د. رېواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

د.اسماعيل فەرموو.

بەرپېز د. اسماعيل على طه:

بەرپېز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن دوو تېببىنى يا ھەي، يەكەمیان: ھەرچەندە مەن خەبىرى زمانى نېمە بە تايبەتى شېئوئەزارى سۆرانى، بەس ئەز دېنم ئەقە خەلەتھەكا وئېرىدا ھەي، فەرمانبەر يان راسپېردراو بە راژەي گشتى بەھاي ئەو زيانانە لە ئەستۆ دەگرېت، ئەگەر تەرجومەي عەرەبى بکەين، ئەگەر بېژين (بىضمن أو مضمن)، لېرە بېچمەن مەعناي بېچمەن نادات، ئەو ھەلەيە، يەعنى ئەز دېژم ئەو ھە چاك بکرىتەو كە چۆن ئەوئەي زمانزانى بکەن، لە ئەستۆ دەگرېتەو جوائترە بنووسرېت لە ئەستۆ دەگرېت، يەعنى فاعل (ھو)يە، لېرەدا فاعل نە (ھو)يە، لېژنەيە دەي سەپېنئەت، تېببىنى دووھەم: لە كۆتاييدا دەلئى سەرپېچىکردنى ياسا و برپار و پەيرەو و رېنمايە بەرکارەكان، رېنمايە بەرکارەكان بۇ قانونئى دېژن نەك بۇ رېنمايە، يەعنى ئەز دېژم كافىە بېژى برپار و پەيرەو و رېنمايەكان، ئەوئەي تر بەرکارەكان زيادە، زۆر سوپاس.

بەرپېز د. رېواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

دەتوانين بېكەنە بەھاي ئەو زيانانەي دەخرېتە ئەستۆ، كاك سىروان فەرموو.

بەرپېز سىروان فرج محمد:

بەرپېز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەي دوو دەلئى فەرمانبەر يان راسپېردراو بە راژەي گشتى بەھاي ئەو زيانانە لە ئەستۆ دەگرېت كە بە مولك و مالى دەولەت دەكەوئت كە بە ئەنقەست بى يان بە ھۆي پشەتگويخستن يان پشەتگوي نەخستن بېت، شتېك ھەيە لە دەرەوئەي تواناي مرۆقە ئەويش زەرەر گەياندەنە بە بەرامبەر، ئايا ئەگەر تەلەفزيۇنئىكى شكەند دەتوانئى بە (۱۰۰)دۆلار قەرەبووى بکاتەو، ئەي ئەگەر شتېك بوو لە توانئى ئەودا نەبوو، يەعنى ئاگرېك كەوتەو و بېنايەكى سووتاند بەھاي دوو مليۇن دۆلار بوو، لېرە موعالەجە نەكرابېت، لە شوئېنى تر موعالەجەكراو بە كۆمپانىيە بېمە، كۆمپانىيە تەئمين، ئېمە شەرىكاتى تەئمينمان رېك نەخراو، ھەرچەندە مەن بۇ خۆم پېرۆژە ياسايەكم ھەيە لە داھاتوودا تەقدىمى دەكەم، كۆمپانىيە تەئمين لە ھەموو جېھان بۇ نموونە لە ولاتانى (يەمەن، ئوردن، ئەلمانيا، دانىمارك...ھتد)، فەرمانبەر رېك ئەگەر لە مەحكەمەو لە لېژنەيەكەو دەي بىنئى يەكەمجار پىن دەلئى لە كۆمپانىيە تەئمين زەرەر گەياندن ناوت ھەيە، دەلئى بەلئى، دەلئى چەند مانگە دەلئى سى مانگ كەمتر نەبېت، ئەم كۆمپانىيە دەبى بکرىت بە شەرت، ئەو كۆمپانىيە زەمانئى ئەو دەكات ئەگەر مەن عەقلم تەواو، بارى تەندروستېم تەواو، ئەگەر زەرەرم لە كەسېك دا ئەوان بۆم دەژمېرەن، سالانەي ھەيە، ئېنجا ئەوئەش موعالەجەكراو، فەرمانبەر مادام

موچەي ھەيە سالانەي كۆمپانیاكە دەكەوئتە سەر ھەردوولا، فەرمانبەر و دائىرەكە، من پىموايە غەدرىك دەكەين لە فەرمانبەر ئەگەر بە نا ئەنقەست كارىكى كرد لە دەستى دانەبوو، بۆ نموونە نەوتى رشت باغەكە تىكچوو، كەواتە بكرىتە بە مەرج، جارى ياسايەكمان ھەبىت كۆمپانیا بىنين بۆ دەعمى سەيارە و بۆ زەرەر گەياندن بە خەلك، فەرمانبەر دەبى ئەو بيمەيەي ھەبىت ئىنجا لەو پىويستمان پىيەتى، لەبەر ئەو ھەيە من پىموايە يەك برگەي بۆ زياد بكەن لە كات بوونى ئەو ياسايە فەرمانبەر كە لە لىژنەيەكدا بىت يان لە شوپىنكدا بىت بەھاكەي لەو ھەندە زياتر بىت دەبىت ئەو بيمەيەي ھەبىت، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسيين / سەرۆكى پەرلەمان:

رۆژان خان فەرموو.

بەريز رۆژان ابراهيم على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

گەلەك پەرلەمانتارىت ھىژا رايئا خۆل سەر ئەنقەست و بى ئەنقەست دا، پىويستى بە روونكردەو ھەيەكەي ھەيە، ئەفەل قېرى دىبىت بەھاي زيانەكە بۆ بگەريئىتەو، ئەگەر ھاتوو ھاتە دياركرن كو يى كەتى ل ئەستويى وى دا، ئەگەر بى قەست بىتن چ كەس تۆمەتبار نايەتە كرنى كو زەرەرى كرى، بۆچى وى مال و مولكى دزقربىتن، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسيين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريز وەزىرى ھەريم بۆ كاروبارى پەرلەمان فەرموو

بەريز د. قالا فرید ابراهيم / وەزىرى ھەريم بۆ كاروبارى پەرلەمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە پرۆژە ياساكەي حكومت موستەلەحى بە ئەنقەست لە ناو برگەي دوو ھەم بەكار نەھاتوو، لەبەر ئەو ھەيە لىرەدا دانراو بە ئەنقەست يان بەھوى پشتگوئىخستن يان كەم تەرخەمى يان سەريپچىكرن، پشتگوئىخستن ئىھمال و تەقصير و موخالەفەمان ھەيە، ئىھمال و تەقصير و لە نەتىجەي ھەلە دروست دەبن، ھەلەكە دەكرىت عەمدى بىت و دەكرىت غەير عەمدى بىت، لىرە ئەو (يان) ھە واما پيشاندەدات كە پشتگوئىخستنەكە لەگەل ئىھمال و تەقصيرەكە غەير عەمدى، يەنى لىرەدا ئەو بە ئەنقەستە دەبىت ھەل بگىرىت ئەگەر بەريزت لەگەل بىت سەيرى ماددەي شەش بكەن برگەي سىيەم چۆن ديارىكردوو، ماددەي شەش برگەي سى دەلپت ديارىكردى گەرەيى ئەو ھەلەيە ئەنجامدراو يان پشتگوئىخستنەكە يان كەم تەرخەمىيەكە يان سەريپچىكە، ئايا بە ئەنقەست بوو يان بى بە ئەنقەست بوو، يەنى لىرەدا عەمدى و غەير عەمدى بۆ ھەرسى فيعلەكەي سەرەو بەكارھاتوو، بۆ ھەلەكە بە شىو ھەيەكەي عام، لە ياساي عىراقى سالى (۲۰۱۵) و لە پرۆژە ياساكەي حكومتىش كە ناروومانە وشەي بە ئەنقەست لىرەدا دامانەناو، لىرە زيادكراو، بۆيە داوا لە بەريزتەن دەكەم لە رووى ياسايەو ھەيەكەي شەش جىگاي بۆ كراو ھەيە، ئەگەر لىرەدا ھەل بگىرىت، چونكە ھەم ئىھمال و ھەم تەقصير و ھەم موخالەفەكە ھەلەن، ھەلەكە دەكرىت عەمدى و غەير عەمدى بىت، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

تېيىنىيەكە بە جىيە، كاك ئومىد فەرموو.

بەريز ئومىد عبدالرحمن حسن:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بە سوود وەرگرتن لە ماددەى (۵۶)، بۆتە عورفيك لەو پەرلەمانە بەريزە ھەموو دانىشتنەكانى پەرلەمان سەعاتيک تا دوو سەعات بە فيرۆ دەروات بە بابەتى سياسى و بە خيتابات بە رى دەكرىت، بە داخەوہ تا ئىستا لەلايەن بەريزتان ماددەى (۵۷)ى پەيرەو كارى پى نەكراوہ ريگرى لەو كارانە بكات، ھەموو رۆژانى كۆبوونەوہى پەرلەمان دەكرىت فەرموو سەرەنج بەدەن ليترە ئەوانەى كە بارەكە دەشيويين و بە ئامانجى سياسى خيتابات دەست پى دەكات كە دەكەوينە ناو گفتوگو جدييەكانى ئەو بابەتەى كە لە سەرى كۆبووينەتەوہ ھۆلى پەرلەمان جيديلن، راستە مۆلەت ھەيە ئەندامى پەرلەمان دەتوانى كۆبوونەوہى جى بيليت، بەلام بەو جۆرەش نا، ھيوادارم دەسەلاتى پەيرەوى خۆتان بەكاربينن، لە سەرەتاي دەست پيكردى كۆبوونەوہكانى پەرلەمان كە خيتاباتى سياسىيە لە ناوہراستەكەش با ئەو جديەتە لەو بەريزانە دياربىت، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەراستى وايە، تېيىنىيەكى بە جىيە، ئيمە كە دەكەوينە ناو موناقلەشەكردى قانونەكان ژمارەيەكى زۆر كەم لە ئەندامانى پەرلەمان دەميينەوہ، لەبەر ئەوہ لە دەستەى سەرۆكايەتى بير لە ميكانيزميك دەكەينەوہ بۆ ئەوہى كە سەرەتاي دەست پيكردى كۆبوونەوہكانى پەرلەمان چۆن بن و چەنديك بن و كەى نوقتەى نيزامىيەكان وەرەگرين، تېيىنىيەكى دروستە، ئەگەر ئىستا ھۆلەكە پيشان بەدى ديارە ژمارەى ئەو بەريزانەى كە ليترەن چەندە، دەچينە سەر ماددەى سى، فەرموون بيخويننەوہ.

بەريز رۆبينە اويملك عزيز:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۳):

يەكەم: پيوستە دەسەلاتى تايبەتمەند يان ئەوہى ھەر كاميان رادەسپيرىت ليژنەى ليكۆلينەوہ پيک بەينيت لە سەرۆكيك كە پلەى لە بەريپوہبەرى گشتى كەمتر نەبيت، وە دوو ئەندام لە فەرمانبەرانى خاوان شارازايى و پسپورى بەو مەرجهى يەكيكيان خاوەن پروانامەى بەرايى زانكۆبى بيت لە ياسادا.

دووہم: نابيت لە ليژنەى ليكۆلينەوہدا كەسيك بيتتە ئەندام كە پەيوەندى ھاوسەرگيرى يان خزمایەتى يان ژن و ژنخوازی تا پلەى چوارى لەگەل ئەو فەرمانبەرە ھەبيت كە لە ئەستۆگرتن داواكراوہ.

سيپەم: ئەگەر پيوستىكرد دەسەلاتى تايبەتمەند بۆى ھەيە زياتر لە يەك ليژنەى ليكۆلينەوہ لە دۇسيەكانى لە ئەستۆگرتن پيک بەينيت.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەپېژان دەرگای گفتوگو دەكەينەو لەسەر ئەم ماددەيە، كى دەيهوئیت لەسەر ئەم ماددەيە قسە بکات؟ ئەو بەپېژانەي دەيانەوئیت قسە بکەن (د.رېبوار، كاك بهمن، حسيبه خان، كاك لقمان، كاك زكري، كاك عثمان، كاك شاخهوان، د.اسماعيل، سەرچنار خان، كاك مەم، كاك سيروان، مەم اسنكدر، كلاره خان، نجات خان)، فەرموو نجات خان.

بەپېژ نجات شعبان عبدالله:

بەپېژ سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەي سېيەم، بېرگەي دووهم، ئەگەر بهيئين بريكارئ گشتيئ يا فەرمانبەرئ كو به ئەستوگرتن داخاز كريبە زېدەكەين كو نابيتن لە ليژنەيا ليكۆلينەو هەدا هەبيتن، بريكارئ گشتيئ فەرمانبەري ئەگەر زېدەكەين، بېژين بريكارئ گشتي نابيت ئەندام بيت لە ليژنەيا ليكۆلينئ ل في فەرمانبەري كو لە ئەستوگرتن داخازكري، زۆر سوپاس.

بەپېژ د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك بهمن فەرموو.

بەپېژ بهمن كاك عبدالله احمد:

بەپېژ سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەي سئ، بېرگەي يەكەم هاتوو دەلي پيويستە دەسلاتي تايبەتمەند يان ئەوہي ھەر كاميان راي دەسپيرن، مەبەستي كيبە ئەوہي ھەر كاميان راي دەسپيرن كە دەسلاتي تايبەتمەند هاتوو ئەوہكەي تريان كيبە، لە بېرگەي دووهميش دەلي ليژنەي ليكۆلينەو هەدا كەسيك بيئتە ئەندام كە پەيوەندی هاوسەرگيري يان ھەر خزمایەتيەكي لەگەل بيئت، من پيموايە ئەوہش ئيزافە بكرئت كە مەرج نيبە ئەو زيانگەياندنە مال و دەولەت ھەر تەنھا شكاندن بيئت، ئيحتيمال ھەيە دزيش بگريئتەو، بۆيە كەسيك كە گوماني لي بكرئت، ھەر كەسيكيش كە گوماني لي بكرئت هاوکاربوو لەو مەسەلەيە نابيئت لەو ليژنەي ليكۆلينەو ھەبيئت، ئەو جينگاي بكرئتەو زۆر باش دەبيئت، زۆر سوپاس.

بەپېژ د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

مەبەستي لەوہي كە رادەسپيرئ ريئ پئ دەدرئت، يەعني ئەو كەسەي كە تەخويلي دەكات تەسەور دەكەم ھەر كەسيك كە رپيدراويەتي باشتەر لە راسپاردن، چونكە راسپاردن تەكليفە، بۆ نموونە جاري وايە وەزير رەنگە وەكيلەكەي تەكليف بکات بۆ ئەوہي ئەو كارە بکات، كاك لقمان ليئره نيبە، فەرموو.

بەپېژ لقمان حمد حاجي:

بەپېژ سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي (٣) بېرگەي يەكەم پيويستە دەسلاتي تايبەتمەند يان ئەوہي ھەر كاميان رايدەسپيرئ ليژنەي ليكۆلينەو پيئ بيئت لە سەرۆكيك كە پەلي لە بەرپوہبەري گشتي كەمتر نەبيئت، بەرپوہبەري گشتي لە ناحيەكان ئەگەر مۆزەفيك يا فەرمانبەريكي كەرتي گشتي زيانيكي گەياند بە مولك و مالي دەولەت، لە ناحيەكان بەرپوہبەري گشتي نيبە پيويستە بلين سەرۆكي فەرمانگە، چونكە ئەگەر بەهاي ئەو زيانە گريمان يەك مليون دينار بوو ئەو ليژنەيەي بەرپوہبەري

گشتى دېت دەست بە لېكۆلېنەوۋە بىكات خەرجىيەكان لەوۋە زىياتر بېت بۆيە بە راى من بەرپۆۋەبەرى گشتى لابلېرېت بە لايەنى كەم بىكرېت لە سەرۆكى فەرمانگە كەمتر نەبېت، لە خالى دووۋەم ئەوۋە دەلېت نابلېت لە لىژنەى لېكۆلېنەوۋە كەسپك بېتتە ئەندام كە پەيوەندى خزمایەتى يا ھاوسەرگىرى يا ژن و ژيان خوازى يا بەرژەوۋەندى تايبەتى لە گەل ھەبېت، جار ھەيە دوو كەس رەنگە بەرژەوۋەندىيەكى ماددى تىجارەتېكىان لە نېوان دا ھەبېت كە رەنگە زۆر كاريگەرى لە بەرژەوۋەندى خزمایەتى زىياتر بېت، خالى سېيەمېش بۆ ئەو دەسلەتە دەدەن ئەگەر پېويستى كرد لىژنەى دووۋەمى لېكۆلېنەوۋە پېك بھېنن عادەتەن لىژنەى دووۋەمى لېكۆلېنەوۋە رەنگە رۆتىنات لە كارەكەى زىياتر بىكات بە راى من لىژنەيەك كافييە، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د.د. رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان:

بەلئى سوپاس، كاك شاخەوان فەرموو.

بەرپۆز شاخەوان رۆوف مصطفى:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى (۳) بېرگەى يەكەم ئەوۋە دەلېت مەرج نىيە بۆ ھەموو لىژنەيەك سەرۆكى لىژنەكە ئىلا دەبېت بەرپۆۋەبەرى گشتى بېت، من پىشتىگىرى بۆچوونەكەى كاك لقمان دەكەم لە سەر ئاستى قەزا و ناحىەكان، يەنى ھىچ بەرپۆۋەبەرىكى گشتى تېدا نىيە، ۋەكو جەنابىشتان دەزانن مديرى ناحىيەكان بە پېى قانون كە بەرپۆۋەبەرى گشتى نىيە ۋە من لە گەل بۆچوونەكەى كاك لقمان لە بېرگەى يەك لە ماددەى (۳)، بېرگەى دووۋەم بە نىسبەت لىژنەى لېكۆلېنەوۋە نەك تا پلە چوار و ئەوانە بېرپۆۋەكە ۋا بېت ھىچ خزمایەتېيەك نەبېت، چونكە عادەتەن بۆ لىژنەى لېكۆلېنەوۋە و ئەوانە لايەنى كەم قەرارەكە ۋا بېت ھىچ خزمایەتېكى نەبېت بۆ مەسەلەى لىژنەى لېكۆلېنەوۋە خزمایەتى و كەسايەتى و ئەوانە تا پلە چوار و ئەوانە پلەبەندىەكەشى لى لابلەيت خزمایەتى و كەسايەتى تەئسىراتى دەبېت، لە بەر ئەوۋە من پېم باشە ئەوۋەش ئىزافە بىكرېت كە خزمایەتېشى نەبېت بە ھىچ جۆرېك، سوپاس.

بەرپۆز د. رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس بۆ بەرپۆز، سەرچنار خان فەرموو.

بەرپۆز سەرچنار احمد محمود:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۳) منىش تېيىنى ئەوۋەم ھەبوو كە پلەى لە بەرپۆۋەبەرى گشتى كەمتر نەبېت، ئەو بەرپۆۋەبەرى گشتىيە مەرج نىيە ھەموو بەرپۆۋەبەرىكى گشتى شارەزايى ھەبېت، يەنى لە بەر ئەوۋە بەرپۆۋەبەرى گشتى پلەى بەرزترە لە گەل ئەندامەكانى تر ھەژمونى خۆى زال دەكات بە سەريان دا ۋە لەوۋە دەچېت گەتوگۆى لىژنەكە كە راى لىژنە بە ئاقارېكى تر بېروات كە نەگاتە ئەنجام، بۆ نمونە ئەو ئەندامانى تر لە پلە سى بن يا لە پلە چوارى ۋەزىفى دابن ۋە جىاوازيەكى زۆر ھەيە لە ئاستى پلەيان دا ئەو بەرپۆۋەبەرى گشتى يە ۋە ئەمانە پلە سى و پلە چوارن ئەوان شارەزايىان ھەيە، ئەمە لە بەر ئەوۋە بەرپۆۋەبەرى گشتى يە قسەكەى زال دەبېت ۋە لىژنەكە ۋەكو پېويست ھەدەفەكەى خۆى ناپېكىت، لە بەر ئەوۋە بە راى من بەرپۆۋەبەرى گشتى

له وه ده چیت زیاد بیت و هر نه بیت، له خالی سییه میس دا نه گهر پیوستی کرد ده سه لاتی تاییه تمه ند بوی هه یه له یه ک لیژنه ی لیکو لینه وه له دوسییه کاندایه مه ده بیت به دوو لیژنه که ئیمه لیژنه یه کمان موخته س کرد نه و کاروباره کانی خوئی ده کات چ پیوست ده کات تو لیژنه یه کی لوه کی دروست بکهیت له وه ده چیت له کو تایی دا برپاره کانیان جیاوازی هه بیت یا نه م چاوه رپی نه و بکات و نه و چاوه رپی نه م بکات نه توانیت بگاته نه تیجه یه کی دروست، مادام لیژنه یه کی موخته س هه یه با هه رنه و بیت بو لیژنه یه کی وه کو کاک لقمان فهرمووی نه مه هه ر روتینیات زیاد ده کات، عه فو نه وه ی له پیشوو دا باسی نه وه ی کرد له برپگه ی یه ک پروانامه ی به رایی کردبوو من تینه گه یستم نه و به راییه یه عنی چی یه عنی پروانامه یه کی له بواری یاسا...

به ریز د. ریواز فائق حسین / سه روکی په رله مان:

به کالوریوس.

به ریز سه رچنار احمد محمود:

به راییه که زیاده و لابریت، سوپاس.

به ریز د. ریواز فائق حسین / سه روکی په رله مان:

به لئ زور سوپاس، راستی نه گهر نه گهر بگه رپنه وه بو نه سلی ماده کانی پیشوو وه زیر یان سه روکی لایه نی نه بستراو به وه زارته یان پاریزگار یان که سیک که نه وان راده سپیرن له هیچ شوینیک نالیت ناحیه لیژنه ی ته حقیق دروست ده کریت تاوه کو با بلین له ناحیه به رپوه به ری گشتی لی نییه وه له بهر گرنگی نه م بابه ته وله بهر نه وه ی نه و لیژنه یه ته قریبه ن شوینی ویلایه ی قهزا ده گریته وه له سزادانی که سیک با بلین له ناچار کردنی که سیک، بو نه وه ی قه ره بوو بکاته وه و زیانه کان بگه رپنریته وه له و ئیعتیاره وه گرنگه که سیک بیت که پله که ی پله یه ک بیت که به رپوه به ری گشتی بیت، دروست کردنی لیژنه کانیس مه به ست نه وه نییه بو یه ک دوسییه چهنه لیژنه یه ک هه بیت مه به ست نه وه یه ده کریت له یه ک کاتدا چهنه حاله تیک هه بیت وه چهنه لیژنه یه ک هه بیت هه مووی نه درپته یه ک لیژنه نه ک بو یه ک حاله ت چهنه لیژنه یه ک دروست بکریت، کاک مم اسکندر فهرموو.

به ریز مم اسکندر مم:

به ریز سه روکی په رله مان.

ب ناقی یه زدان، جه نابئ وه دزانیته کو په رله مانتاریت به ریز کول قیرئ حازرن نه نجامئ توند و تولا کومه لایه تی کو شیاینه باوه ریا خه لکی ب ده ست خو قه بینن ژبه ر هندئ من تبینی هه یه ل سه ر ماددا (۳) فه قه را دوو ناماژه ب وئ ئیکئ دکه ت کو حه تا پله چار ناچییت که س و کاریت وی د لیژنا لیکو لینئ دا بن، پیشنیار دکه م نه ف فه قه ره ب قی ره نگی بهیت دانان، نابیت له لیژنه ی لیکو لینه وه دا که سیک بیته نه نام که په یوه ندی کومه لایه تی له گهل نه و فهرمانبه ره هه بیت که له نه ستو کردن داوا کراوه، ئیمه ده زانین له ژیر کاریگه ری نه و په یوه ندیه توند و توله داین که له هه ریمی کوردستان له ناو نه و کومه لگای ئیمه دایه که کومه لگایه کی عه شایه رین زور گرپدراوین به و په یوه ندیه کومه لایه تییه، ده ره جه چوار زور نزیکه یه عنی هه ندیک جار له سه ر

ئاستى عەشیرەت و ناوچەش رەنگە زۆر نزیك بىت، بۆيە ئەگەر بەم شىۋەيە بىكرىت كە ھىچ بەيۋەندىيەكى كۆمەلەيەتى يېكەۋە نەبىت باشتر دەبىت، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىسېن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، حىسبە خان فەرموو.

بەرىز حىسبە سەيد ابراھىم:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

بۇ ماددە سىيەم ھەم لە رووى دارشتنەۋە ھەم لە رووى ئامرازەكان چەند تىببىيەكم ھەيە، بۆيە بەم شىۋەيە خالى يەكەم ئەۋەي كە دەلېت پىۋىستە دەسەلاتى تايبەتمەند يان ئەۋەي ھەر كاميان رايىدەسپىرېت لىژنەي لىكۆلېنەۋە پىك بەيىنېت لە سەرۋكىك كە پەلەي لە بەرىۋەبەرى گىشتى كەمتر نەبىت و دوو ئەندام لە فەرمانبەرى خاۋەن شارەزايى و پسپۇرى بەم مەرجەي يەككىيان خاۋەنى بىروانامەي بەرايى زانكۆ بىت لە ياسا، من بەم شىۋەيە دايدەپىژمەۋە ۋەزىرى بەيۋەندىدار يا لايەنى بەستراۋ بە ۋەزارەت يان پارىزگار و ئەۋانەي كە دەسەلاتيان پىدراۋە لىژنەيەكى لىكۆلېنەۋە پىك بەيىن لە سەرۋكىك و دوو ئەندامى بە ئەزموون لە بوارى كارگىرى و ئابوورى دا بە مەرجىك سەرۋكى لىژنە خاۋەنى بىروانامەي ياسا بىت، لە خالى دوۋەم نايىت لىژنەي لىكۆلېنەۋە كەسېك بىيىتە ئەندام كە پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى ئەگەر تەماشىا بىكەين لە رىزى سىيەم سى ئامرازى پەيۋەندى بە دۋاي يەكەۋە ھاتوون (كە، بە، لە) يەغنى سى ئامراز لە نىۋان دوو ۋشە زۆر زىادە، ھەرۋا نووسىنەۋەي ژن و ژن خوازىش پىم جوان نىيە لە ناو دا ھەبىت بۆيە پىشنىار دەكەم بەم شىۋەيە دابىرېژىرېتەۋە، نايىت لە لىژنەي لىكۆلېنەۋە كەسېك بىيىتە ئەندام كە پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى يا خىزمایەتى تا پەلە چوار لە گەل ئەۋ فەرمانبەرە ھەبىت كە بۇ مەبەستى لە ئەستۋ گرتن داۋاكرائە، خالى سىيەمىش ئەگەر پىۋىستى كرد دەسەلاتى تايبەتمەند بۇي ھەيە زىاتر لە يەك لىژنەي لىكۆلېنەۋە لە دۆسىەكانى فەرمانبەرى لە ئەستۋ كراۋ پىك بەيىنېت، لىرە كەسەكە ديار نىيە بۇ كى دەبىت پىۋىستە ئامازە بە كەسەكە بىكرىت يان خاۋەن راژە بىت، سوپاس.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىسېن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك عثمان فەرموو.

بەرىز عثمان كرىم سوارە:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

ديارە ماددە (۳) بىرگەي يەكەم بەم شىۋەيە لى بىكرىت و پىشتىۋانى لە قسەكانى كاك لقمان دەكەم و ھەمىش دەبىت بەم شىۋەيە بىت، پىۋىستە دەسەلاتى تايبەتمەند يان ئەۋەي ھەر كاميان رادەسپىرېت لىژنەي لىكۆلېنەۋە پىك بەيىنېت لە سەرۋكىك كە پەلەي لە بەرىۋەبەرى گىشتى يان بەرىۋەبەر كەمتر نەبىت و دوو ئەندام لە فەرمانبەرانى خاۋەن شارەزايى و پسپۇرى بەم مەرجەي يەككىيان ياسايى بىت، لىرە نووسراۋە يەككىيان خاۋەن بىروانامەي بەرايى زانكۆ بىت لە ياسا دا ئەۋ دور و درىژيەي بۇ چىە بە بۇچوونى من ۋاي لى بىكرىت باشترە زۆر سوپاس ۋە ھەرۋەھا تىببىيەكى تىرىشم ھەبوو لە سەرمەسەلەي ناۋى خۇم و كاك مەلا عثمان زۆر جار

تېكەل دەبېت كە دەگوترىت كاك عثمان، بۇيە ئەويش قسە بكات بە راستى منيش قسە بكام جا بە راي من با كاك عثمان لە بەينى دكتور عثمان و مەلا عثمان خۇي يەكلادىيە بكاتەو ئەو مەنيش وازحە كە عثمان سىدەرەيم، سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، دكتورە شايان فەرموو.

بەرپىز د. شايان كاكە صالح محمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پېشنيار دەكەم ماددەى (۳) بېرگەى يەكەم بەو شىوويە لى بىرئىت، پىويستە دەسەلاتى تايبەتمەند يان ئەووى ھەر كاميان رادەسىپىرىت لىژنەى لىكۆلېنەو پىك بەينىت لە سەرۆكىك پىك بىت كە ئەندامى داواكارى گشتى بىت، لە بەر ئەووى ئەو بابەتە پەيوەستە بە مافى گشتى، لە بېرگەى سىيەم ئەگەر نووسراوہ ئەگەر پىويستى كرد ئەو بە مەتاتى دەبينم، بىرئىتە ئەگەر لىژنەى يەكەم نەيتوانى دادپەرورەى بەدى بەينىت ئەو دەسەلاتى تايبەتمەند بۇى ھەيە تا كۆتايى بىرگەكە، سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەمە پەيوەندى بە لىژنەكەى ترەوہ نىيە ئىمە باسى تەدەدودى لىژنەكە دەكات لە ناو يەك موئەسسەسە دا بەعنى ئەوہ وا نىيە كە لىژنەكەى تر گومانى لە سەرە، بۇيە لىژنەيەكى تر دروست دەكرىت دكتورە گيان، بەلى سوپاس، كاك مەم فەرموو.

بەرپىز مەم برهان محمد قانع:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەى ماددەى (۳) پشتيوانى لە بۇچوونەكەى سەرچنار خان دەكەم كە فعلەن وشەى بەرايى لىبىرىت وە شارەزايى و پىسپورى و پىسپورى و شارەزايى يەك شتن بۇيە پىويست ناكات و پىسپورى لىبىرىت، بۇ بېرگەى دووہمىان ژن و ژن خوازى پىموايە زيادە پىويست دەكات ھاوسەرگىرى يا خزمایەتى تا پلەى چوار ژن و ژن خوازىش پلەيەكە دەچىتە پلە چوار يا پلە سى، لە ژن و ژن خوازى يەككى شووى كردووہ بە براكەى مەسەلەن بۇ نمونە يەعنى دەچىتە پلە چوار، من پىم وايە لىبىرىت پىويست ناكات تا پلە چوار كافىە، سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، كلارە خان، فەرموو.

بەرپىز كلارە عوديشو يعقوب:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت ماددەى (۳) من دوو تىبىنى ھەبوون، تىبىنيا ئىكى دووہم كاك مەم اسكندر بەحس كر كو ئەو ژى ب رەئىيا من نابىت چ پەيوەندىت كۆمەلایەتى د گەل ئىك و دو ھەبن چونكە ئەم زانين موجتەمەعنى مە پەيوەندىت كۆمەلایەتى تەئسىرى خۇيا ھەى، لى ھەرچەندە دقیت ئەو كەسپىن د قى لىژنى دا بن مەرچى وان يى رەئىسى ئەو بىت كو نىشتىمانپەرورە بن يەعنى خودان مەسئولىەت بن بۇ ھندى كو ھەرىس بن ل سەر مال و مولكى خەلكى، تىبىنيا دووى ژى

سېيەم ب رەئيا من يا زېدەيە ليژنا دى بھيۋتە چيكرن چونكو ب هەدەر دانا وەختى يە و ھەر وەكى د بېژن وەخت تاقا بەشەريە، ئو ئەكىد ئەف ليژنە پېويستى ب پارەى ھەيە بۇ ھنى كو ھاتن و چوونى بكنەن يان ژى ھەر مەسروفاتەكى دى ب رەئيا من ماددا (۳) سېيەم بھيۋتە لادان باشتەرە، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رېواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلنى زۆر سوپاس، دكتور رېيوار فەرموو.

بەپېز رېيوار عبدالرحيم عبدالله:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۳) بېرگەى يەك حەقى بەرپرسىاريەتى يا سەرۆكايەتى كىردنى ليژنەى ليكۆلېنەو ە كىردن بۇ دىارى كىردنى ئەو زىانانەى كە بەر كەسى ئەستۆكراو كراو ە سەرن دراو ە بەرپۆبەرى گشتى، پرسىار ئەو ەيە ئەى ئەگەر بەرپۆبەرى گشتى ئەو كەسە بېت كە لە ئەستۆ كراو ە اتا ئەو كەسە بېت كە زىانى گەياندوو ە كى ليۋرە بېت بە سەرۆكى ليژنەكە؟ لە ماددەى (۱۱) ى ھەمان ئەم پېرۆژە ياسايە باس لەو ەكەت موعالەجەى ئەو ەى كىردوو ە ئەگەر وەزىر يا دەسەلاتى تايبەتمەند يا ئەوانەى پەلى وەزىريان ھەيە لە ئەستۆ كرا بن ئەو ە سەرۆكى ئەنجومەنى وەزىران دەبېتە وەزىرى تايبەتمەند يا دەسەلاتى تايبەتمەند، ئەى ئەگەر بەرپۆبەرى گشتى زىانى گەياند كى بېت بە سەرۆكى ليژنەكە؟

بەپېز د. رېواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلنى كاك بزار ئەوانە بنووسن بۇ جواب دانەو ە، بەلنى زۆر سوپاس كاك دكتور، كاك زكى

فەرموو.

بەپېز زكى احمد اسماعيل:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

بناقى خودى مەزن و دلۇقان، ماددا (۳) خالا دوويى نايىت لە ليژنەى ليكۆلېنەو ە كەسەك بېتە ئەندام كە پەيوەندى ھاوسەرگىرى يان خزمایەتى يان ژن و ژن خوازى تا پەلى چوارەم كە لە گەل ئەو فەرمانبەرە ھەبېت كە بە لە ئەستۆ گرتنى داواكراو، بەپېز سەرۆكى پەرلەمان من پېم باشە بەو شېويەى لى بكرىت، نايىت لە ليژنەى ليكۆلېنەو ە كەسەك بېت بە ئەندام لە ليژنەكە كە خزمى خوى بيت يا خزمى نزيكى ھاوسەرى خوى بيت كە لە گەل ئەو ەى فەرمانبەرە كە داواكراو لە ئەستۆ گرتىت، بەپېز سەرۆكى پەرلەمان من پېم باشە خالەك لەوپرۆژەيە ئىزافە بكنەن كە ھەر سى سەرۆكىت دامەزراوېت ھەرىمى تېدا بن وەكو سەرۆكى ھەرىم سەرۆكى حكومەت و سەرۆكى پەرلەمان، چونكى ھەموو خەلك دزانىت زۆربەيا ئەو مولك ماليت دەولەتى ئەوېت ھاتىنە داگىركن ژ لىق كەسېت يەكەم و دوو ەم و سېيەم بېت ھەرىما كوردستانى ل بەر ھندى من پى باشە ئەف خالە ل قى پېرۆژەى دا ئىزافە بكرىت، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، دكتور اسماعيل فەرموو.

بەپېز اسماعيل على طه:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

بسم الله الرحمن الرحيم، تېبىنىيا من يا ئىككى ئەگەر مە گوتى سەرۆكى لىژنە پىلە بەپېز بەپېز بەپېز گىشتى كەمتر نەبىت، ئەز بېژم ژ بەر دوو ئەگەر ئەقە يا خرابە ئەم بىكەين ئىك زۆربەى قەزا و ناحيا مدير عام تېدا نىنە خاسەتەن مديريه مە يىت ھەين سەر ئاستى كوردستانىنە پارىژگە وەكو ئىنگە بۇ مىسال ئىنگە ل دەۆك ل سلىمانىي ل ھەولپىر مودىريه مودىر عامە تېدا نىنە مەعنا ئەو ھەبىت مديريه عامە ل دائىرەكا بىنن، وەكى ئەز بىنم ئەم ھۆ لى بىكەين يان كە پىلە ل بەپېز بەپېز گىشتى يان بەپېز بەپېز مودىر كەمتر نەبىت ھەتا مرونەت زياتر ھەبىت، دوو ھەم پىشتىگىريا خوشكە سەرچنارى دكەم فعەلەن مدير عام ھەبىتەتا خۆ و قووەتا خۆ فەرز دكەت ل سەر ئەندامىت لىژنى وەكى ئەو دقېت چۆن دەبەوېت ئەو ھەتا دەكات يەعنى وى چەوا دقېت دى وەسا كەت ژ بەر ھندى ئەز بىنم ئەم ئىلا قەيد كەين ئەگەر بەپېز بەپېز گىشتى بىت دى زەرەر ھەبىت مفا نابىت، تېبىنىيا من يا دوويى ئەز نزانم چەند يا موغتەبەرە بەس ئەز دى بېژم راستى، ھند ئەسپىر نىنە ئەندامىت لىژنى خزم بىت يان خزم نەبىت ھندى حزبىيەتى ل قېرى دا تەئسىر ھەبە ئەقە مومكىنە ھەتا وى مەسئولى حزبى تەلەفۇنەكى بۇ بىكەت ئاقارى يى دىف چوون و تەحقىقى بەو ئاقارە فى رەنگى بىت، جا ئەز نزانم چەند يا مەقولە ئەم بېژىن نەفسى حزبى وى نەبىت يى موستەقل بىت چونكى ئەگەر مە بىقېت عەدالەتەكا حەقىقى بىكەين بلا سەد كىلۆمەترا دوو عەشیرەتا پېنج عەشیرا لى دوور بىت مادام پارتا وىبە حزبى وىبە دى تەئسىرى ل سەر تەحقىقى كەت، عەفو خالا ئەخىرى سىيەم ئەگەر پىويستى كرد دەسلەتتى تايبەتمەند بە ھۆ زياتر لە يەك لىژنە لىكۆلینەو لە دۆسىەكانى يەك لىژنە بە مەرجىك لە يەك دۆسىە دا نەبىت يەعنى لە يەك مەلەف نەبىت ئەگەر يەك مەلەف بوو دوو لىژنە ھەبوون دىبىتە تەزارب ئو ھەرچەندە تە دوو جارا تەوزىح دا تەگوت مەرج نىبە، بەلى لىرە نەھاتىە مەرج نىبە مومكىنە دەسلەتتى تايبەتمەند بىژىت من مافى ھەى دى دوو لىژنا دروست كەم بىژىتن تو بەشى ھندە تەحقىقى بۇ بىكە تو بەشى ھندە دەبىت ئەمە چارەسەر بىرىت يان سىيەم نەبىت يان بلىن لە يەك دۆسىە دا نەبىت يەك مەلەف يەعنى مەلەف جىاجىا بىت، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس بۇ بەپېز، كاك سىروان فەرموو.

بەپېز سىروان فرج محمد:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۳) دوو ھاتووە دەلېت نابىت لە لىژنە لىكۆلینەو كەسىك بىتە ئەندام كە پەيوەندى ھاوسەرگىرى يا خزمایەتى يا ژن و ژن خوازی تا پىلە چوارى لە گەل فەرمانبەر ھەبىت و تا دوایى، من دەپرسم بۇ لە ھىچ لىژنە يەك دا ھەبە لە كوردستان دا ژن و مېرد يەككە داواكراوبىت و ژنەكە سەرۆكى لىژنە بىت يان خزمىكى سەرۆكى لىژنە بىت؟ ئەگەر شتىكى وا

هەبىت واتا خەوشىكى گەورە لە ياسا دا ئىمە دەزانىن لە قانونى ئىنزابىتى (۱۴)ى سالى (۱۹۹۱) مان ھەيە ئەگەر تىپىدا ھاتىپت ئەو ھە ئىتر پىويست ناکرپت لىرە بوترپت ۋە ئەگەر تىپىدا نەھاتىپت كەواتا خەوشىكە ھەموو لىژنەيەك دەتوانپت مودىرى دائىرەي خۇي بكات بە سەرۆكى لىژنەيەك كە خىزانەكەي پەنجەرەيەكى شكاندپت، يان ئەو ھە زىادە ئەگەر زىاد نەبىت كەواتا لە قانونى ئىنزابىتى (۱۹۹۱) بە سەرى دا تىپەپىو بە داخو ھە خەوشىكى گەورەيە، سوپاس.

بەپىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، بەپىزان مەشروعەكەي حكومەت ھەندىك روونترە رەنگە پىويست بكات تەوزىح بەدىن لە برگە سىيەكە دەلپت بۇ تىپروانىن لە پرسەكانى لە ئەستۆ كردن ئەگەر پىويستى ھەبىت لە بەر بوونى ژمارەيەك پرس كە پىويست بكن خىرايى بكرپت لە تەواو كردنى لىكۆلىنەو، دەتوانىن لە برگەي سى ھەندىك تەوزىحى زىاترى بەدىنى يا سىاغەكەي بە جۆرپك بىت كە ھەموو شتىك بگرپتەو، بەپىز لىژنەي قانونى قسەتان ھەيە؟

بەپىز بزار خالد عبداللە:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

تەوزىحەك ل سەر قى پرسىار ئەگەر مودىر عام بىتە سەرۆكى قى لىژنى ئايا دى چەوا بەرپرسىار بىت ل بەرامبەر يان كى يان كى دى لىژنا لىكۆلىنى سەر ۋى كەت، دقى برگى دا برگە ئىك ل ماددا (۳) نەھاتىە كو ئەف لىژنا تىتە پىك ئىنان ب شىوہەيەكى موتلق كو مودىر عام سەرۆكى قى لىژنىيە ئەفە ژ دەسەلاتا پەيوەندىدار يان يا تايبەتمەند كو بەرى نوکە ل ماددا (۱) تەعريفدا دا ھاتىە پىناسە كرن ۋەزىرە ئو سەرۆكى لايەنى نەبەستراو ۋە زائىدەن پارىزگار، ئەف لىژنەيە دەسەلاتا تايبەتمەند يان پەيوەندىدار دەمى لىژنى پىك تىنىت مەعنا ئەو نىنە كو ئىلا مودىر عامەك ب شىوہەيەكى موتلق ئىلا ئەو دىبىتە سەرۆكى قى لىژنى بەلكو دىبىت پلا ۋى يا ئىدارى ژ بەپىوہەبەرى گشتى كەمتر نەبىت ئو ئەگەر مودىر عام بخۆ ئەو كەس بىت ئەوئ داواكرى ئەف تۆھمەتە يان مەسئەلا گەندەلى ل سەر بىت حەتمەن ديارە لايەنى سەر ۋى دا ۋەزىرە ئو ۋەزىر دىبىتە سەرۆكى ۋى لىژنى، سوپاس.

بەپىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، بەپىز ۋەزىرى ھەرىم بۇ كاروبارى پەرلەمان، بە ديارىكراوى پرسىارىك حىكەت چىيە دەتەنەوئ سەرۆكى لىژنە كە بەپىوہەبەرى گشتى بىت؟

بەپىز د. قالا فرىد ابراهيم / ۋەزىرى ھەرىم بۇ كاروبارى پەرلەمان:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

تەنھا بۇ بە قووەتى لىژنەكەيە ھىچ مانعەك نىبە كە بەپىوہەبەرى گشتى ھەلبىگرپت، ئەگەر دەزانن ئەلقەلە دروست دەكات، بەلام بە ھىچ شىوہەيەك ناپىتە ئەلقەلە ھەتا ئەگەر بەپىوہەبەرى گشتى بە خۇي كارەكەي ئەنجام داىپت لە ھەر ۋەزارەتپك زىاتر لە سى چوار بەپىوہەبەرى گشتى ھەيە دەتوانپت بەپىوہەبەرىكى تر گشتى رابسىپىرپت بۇ ئەو كارە تەحدىد نەكراوہ كام بەپىوہەبەرى گشتىيە ئايا ھى دىوانە؟ ئايا ھى تەختىتە تەحدىد نەكراوہ؟ تەنھا بۇ ھەيەت دان بە لىژنەكە بەپىوہەبەرى گشتى سەرۆكايەتى لىژنەكە بكات ئەو خالى يەكەم، خالى دووہم ئىمە تەركىز لە

سەر ماددهی (۲) له پرۆژه یاساکهی خۆمان دهکهینهوه ییم وایه ماددهی (۲) دهقیقتر داریژراوه لهوهی که له ماددهی (۳) لیژنه دا هاتوووه وه هیچ ههلهیهکی زمانهوانی تیدا نییه، لهوچ له برهگی یهکه م باسمان کردوووه که ههنگری پروانامه ی زانکۆیی بهرایه ی بیت له یاسا وانا به کالۆریۆسی هه بیت له یاسا، له برهگی دووم باسمان کردوووه که په یوه ندى خزمایه تی تا پله ی چوار یان په یوه ندى زاوایه تی هه بیت که مه به ستمان (صیله القرابه لحد الدرجة رابعة او صلة مصاهرة) وانا هه دوو کمان لیک جیا کردۆته وه لیره له برهگی دووم تیکه ل کراوه نووسراوه هاوسه رگیری یان خزمایه تی یان ژن وژن خوازی تا پله ی چوار، له ناو یاسا دا شتیک نییه به ناوی ژن و ژن خوازی بیت تا پله ی چوار هه مانه (صلة مصاهرة) هه مانه (صلة القرابه لحد الدرجة الرابعة) بۆیه ته ئکید دهکهینهوه که ماددهی (۲) دهقیقتره، زۆر سوپاس سه روکی په رله مان.

به پێژ د. ریواز فائق حسین / سه روکی په رله مان:

به لئ سوپاس، به لام زاوایه تی لا ده به یان چونکه زۆر شایه ع نییه دهیکه یه هاوسه رگیری یان خزمایه تی تا پله ی چوار، وه ئه وهی حکومه تیش له برهگی سه یه مه که ی تۆزیک ته وزیح لای خۆشمان ده بیت هه ندیك چاکتر بکریت بۆ ئه وهی وا دهرنه که ویت که ئه مه تهعه دوده بۆ هه مان دۆسیه تۆزیک ته وزیحتر ئیشالا ئیعه دهی سیاغه ی بۆ بکریته وه، ماددهی (۴).

به پێژ سلام عبدالله حسن:

ماددهی (۴):

فه رمانگه ی په یوه ندى دار که زیان گه یان دن به موک و مالى ده ولت تیدا رووی داوه له ماوه یه که له حه وت رۆژ له ریکه وتی زانینى رووداوه که تپه پ نه کات ده سه لاتى تايه تمه ند ئاگادار ده کاته وه.

به پێژ د. ریواز فائق حسین / سه روکی په رله مان:

به پێژان هه ر به پێژیک ده یه ویت قسه بکات، به لئ به پێژان ناوه کان ده خوینمه وه (سه رچنار خان، دکتۆر اسماعیل، کاک مم، کاک به لئین، کاک جمال، کاک مه لا ناصر، دکتۆر ریبوار، کاک چیا، حسیبه خان، کاک مه لا ویسی، لیلی خان، شیخ ظاهر)، کاک جمال فه رموو.

به پێژ جمال حویز مصطفى:

به پێژ سه روکی په رله مان.

ماددهی (۴) ئه وهی تیدا یه که فه رمانگه ی په یوه ندى دار که زیان گه یان دن به موک و مالى ده ولت تیدا روویداوه له ماوه یه که له حه وت رۆژ له ریکه وتی زانینى رووداوه که تپه پ نه کات که ده سه لاتى تايه تمه ند ئاگادار بکاته وه، ییم باشه حه وت رۆژه که هه ل بگیریت ماوه که زۆره راستی چونکه زیان هه یه پپویست ده کات زووتر ئه و په یامه بگاته سه رووی ئه و فه رمانگه یه، ییم باشه ماوه که هه ل بگیریت، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، كاك شېخ ظاهر فەرموو.

بەريز ظاهر محمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بە ناوى خوداى گەورە ماددەى (۴) فەرمانگەى پەيوەندىدار كە زيان گەياندن بە مولك و مالى دەولەت تىيدا رووى داوہ لە ماوہيەك كە لە حەوت رۆژ لە ريكەوتى زانىنى رووداوہكە تىپەر نەكات دەسەلاتى تايبەتمەند ئاگادار دەكاتەوہ، من پيشنياز دەكەم ھەندىك گۆرانكارى تىدا بكرىت لەو ماددەيە ئەويش ئەو فەرمانگەيەى كە زيان گەياندن بە مولك و مالى ميرى تىدا رووى داوہ پىويستە لە ماوہى پىنج رۆژ لە زانىنى زيان گەياندنەكە دەسەلاتى تايبەتمەند ئاگادار بكاتەوہ، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، كاك مەلا ويسى فەرموو.

بەريز ويسى سعيد ويسى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۴) منيش ھاورام لەگەل بەريز شېخ ظاهر، بەلەم پيشنيار دەكەم حەوت رۆژەكە بكرىت بە سى رۆژ، چونكە ھەندىك رووداو و ھەندىك زيان ھەنە زۆر پىويستە بە زووترين كات لايەنە پەيوەندىدار ئاگادار بكرىنەوہ، بۆ ئەوہى ريكارى ياساىى لە بەرامبەر بگرنە بەر، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس بۆ بەريزت، كاك چيا فەرموو.

بەريز چيا حميد شريف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من ئىك نوقتە نيزامى و ئىك تىبىنى ھەبوو ئەگەر روخسەتى بەدى، ئاخفتنىت كاك زكرى كە ھەر سى سەرۆكايەتى تۆمەتبار كر ب گەندەلى ھىقىدارم ژ پرتۆكۆلى بەيتە لادان چونكى يەكەم سەرۆكا پەرلەمانى ل قىرئ ئەگەر گەندەليەكا سەرۆكا پەرلەمانى ھەيە پىتقىيە ژ دەستپىكى ئەم ژ خۆ دەست پىبەكەين ئو بىرپىزىيە بەرامبەر ھەر سى سەرۆكايەتى و دام و دەزگەھىت حكومەتى زۆر سوپاس، تىبىنيا دى ژى ھەقالا بەحس كر حەفت رۆژ رەئىيا من ئەوہ ھەر حەفت رۆژ بىتە لادان دى زووترين دەم دا لە ريكەوتى زانىنى رووداوہكە بىتە نقيسين چونكى حەفت رۆژ تە دەستنيشان كر ئەگەر ھاتوو حەفت درىژتر بوو ئىحتمالە ژ لايى ياساىى قە موشكىلە چى بن يا ئەگەر سى رۆژ بيت يا كىمتر ئەم بىژين ب زووترين كات دا يا ب زووترين دەم دا، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس بۆ بەريزت، سەرچنار خان فەرموو.

بەريز سەرچنار احمد محمود:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۴) مەن تېبىنى ئەو مەم كەرد لە لىژنەى لىكۆلېنەو ەشدا كە ەاتبوو كە باسى دەستەى دەسپاكى تېدا نىيە كە ئەم جەرىمەى بە پىى ياسا دەستەى دەسپاكى ماددەى (۱) بىرگەى ەوت ئەمانە ەمووى تاوانى گەندەلېن، ەىچ رۆلېك ەىچ دەورېكى دەستەى دەسپاكىم نەبىنىو ە لەم ياساى ە بەر ئەو دەمەوېت ئەو ئىزايەى بۇ بىرېت ئەگەر لە لىژنەكەش بىرېت باشتەر، فەرمانگەى پەىوەندىدار كە زىان گەياندن بە مۆلك و مالى دەولەتى تېدا روویداو ە ماوہىەك كە لە ەوت رۆژ لە رېكەوتى زانىنى رووداو ەكە تېپەر نەكات كە دەسەلاتى تايبەتمەند و دەستەى دەسپاكى ئاگادار بىكاتەو، بەغنى ئەوانىش ئاگادار بن لە بابەتەكە، چوئكە كرۆكى ئىشى خۇيانە، سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، لىلى خان فەرموو.

بەرپز لىلى عبدالجبار حدو:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددا (۴) ئەگەر فەرمانگا پەىوەندىدار لە ماوہى ەوت رۆژ دەسەلاتى تايبەتمەندى ئاگادار نەكر دەو ە كئ بەر پرسە؟ ئايا فەرمانبەر يا بەرپو ەبەرى فەرمانگەكە، بۇيە پېويستە ئەف ماددەى بەتتە روونكرن، سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، حىبە خان فەرموو.

بەرپز حىبە سعید ابراهيم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۴) راستەوخۆ ەاتۆتە سەر فەرمانگەى پەىوەندىدار كە زىان گەياندن بە مۆلك و مالى دەولەتى تېدا روودەدات بەغنى كەسەكە نازانىن كىيە؟ فەرمانگەكە تەغرىفېكى جوانى ديار نىيە بۇيە پىشنىارى ئەو دەكەم بەو شىوہى ئەو ماددەى دابىرېژرېتەو، كەسى بەكەم لە فەرمانگەى پەىوەندىدار كە تېدا زىان گەىەندراو بە مۆلك و مالى دەولەت، پېويستە لە ماوہى ەوت رۆژ دا دەسەلاتى تايبەتمەند ئاگادار بىكاتەو، لېرە باس لەو ە كرا بوو ەوت رۆژ لە كاتى زانىنى رووداو ەكە بەلئ ەوت رۆژ لە كاتى زانىن لەوانەى ەندىن مانگ بە سەردا تېپەر بىت و بلىن ئىمە ئاگادار نەبوو، بەلام ئەگەر رۆژەكە بە دروستى تەحدىد بىرېت، بەغنى كەسى بەكەم پېويستە لەو ماوہى دەسەلاتى تايبەتمەند ئاگادار بىكاتەو، زۆرسوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، كاك بەلئ فەرموو.

بەرپز بەلئ اسماعيل حاجى ابراهيم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتىوانى لە قسەكانى لىلى خان و حىبە خان دەكەم لەوہى كە لە ماددەى (۴) كاتېك باسى فەرمانگەى پەىوەندىدار دەكات شەخسەكە ديار نىيە كئ مەسئولە لە ئاگادار كردنەو، لە بەر ئەو

پيشنيزا دهكەم سەرۆكى فەرمانگەي پەيوەندىدار كە زيان گەياندىن بە مولك و مالى دەولەت تيدا روويداوه لە ماوهي كە لە حەوت رۆژەكەش پيموايه زۆره ماوهكە لە سى رۆژ لە ريكەوتى زانىنى رووداوه كە تىپەر نەكات دەسلەلاتى تايبەتمەند ئاگادار بكاتەوه، پشتيوانى لە پيشنيزا كەي سەرچار خانيش دەكەم كە دەستەي نەزاهە تىكەل بە ئاگادار كرنەوه كە بكات، زۆر سوپاس.

بەريز د.د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان:

بەلئى زۆر سوپاس، كاك مەلا ناصر فەرموو.

بەريز عبدالناصر احمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بە ناوى خوداي گەوره و ميهره بان، سەبارەت بە ماددەي (٤) فەرمانگەي پەيوەندىدار كە زيان گەياندىن بە مولك و مالى دەولەت تيدا رووى داوه لە ماوهيهك كە لە حەوت رۆژ لە ريكەوتى زانىنى رووداوه كە تىپەر نەكات دەسلەلاتى تايبەتمەند ئاگادار دەكاتەوه، يەك فەرمانگەي پەيوەندىدار دەبيت سەرۆكى فەرمانگەي پەيوەندىدار بيت، دوو بە راي من ئەو حەوت رۆژە زۆره لە بيست و چوار سەعات زياتر نەبيت ئاگادارى لايەنى پەيوەندىدار بكاتەوه، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، كاك مەم فەرموو.

بەريز مەم برهان محمد قانع:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەي ماددەي (٤) من پشتيوانى لەوه دەكەم كە ئەو حەوت رۆژە وهكو خوى بمينيتهوه، پرسياريكم لە بەريزان ليژنەي ياسايى و ليژنەي پەيوەندىدار هەيه، بە پىي ئەو مادديه كە دەليت فەرمانگەي پەيوەندىدار دەسلەلاتى تايبەتمەند ئاگادار دەكاتەوه، بۆ چى ئاگادارى دەكاتەوه؟ حيكەت چيه؟ بۆيه من پيشنيزا دەكەم بۆ پيكهينانى ليژنەي ليكۆلينهوه پەنجەرەيهك دەشكيت لە شتيكى بچكۆلە تا شتيكى گەوره دەكهويته ئەستوى يەكيك لە فەرمانبەرەكانى ميرى ئەو كاتە بۆ مەبهستى ليكۆلينهوه بەرپوه بەرايه تيه كەي يا بەرپوه بەرايه تى گشتى وهزارەتەكەي ليژنەي تايبەتمەند ئاگادار دەكاتەوه بۆ ئەنجامدانى ليكۆلينهوه وه ئەمە ناچيته چوارچيويه گەندەلييهوه، رەنگە هەنديك زيانى پىي گەياندىت بە ريكەوت بوويت بە ئەنقەست نەبوويت دوايى كە ليژنەي ليكۆلينهوه پىي بژيرن، بەلام ناچيته چوارچيويه گەندەلييهوه بەلام بۆ مەبهستى پىي هينانى ليژنەي ليكۆلينهوه ئاگادار بكاتەوه، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان:

بەلئى سوپاس بۆ بەريزت، دكتور ريبوار فەرموو.

بەريز د. ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من تيبينيەكى بەسيتم هەبوو لە سەرۆكى فەرمانگە لە پيناسەكاندا لە ماددەي (١) بپرگەي (٩) بە دامەزراوه هاتوووه كە چى ليرە بە فەرمانگە هاتوووه، دەبيت يا فەرمانگە بيت يا دامەزراوه، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، دكتور اسماعيل فەرموو.

بەريز اسماعيل على طه:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

تېببىنيا من يان وشا پيويست يان ئەرك دەسپيكا قى جوملى بيت، ئەركە ل سەر فەرمانگەى يان پيويستە دا پتر ئيلزام تيدا هەبيت، تېببىنيا دوويى پشتگيريا خوشكا سەرچار دکەم کو ئاگادارى دەسەلاتى تايبەتمەند بکەن د گەل دەستەيا دەسپاكيى، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس بۇ بەريزت، بەريزان لە ليژنەى ياسايى قسەيهکتان هەيه؟

بەريز بزار خالد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت دوو پرسيارا کو ئاراستەى ليژنا ياسايى کرن، ئيك ژ وان ئەگەر ئەقى ليژنى د ماوى حەفت رۆژا ل جەئى بلندتر ل سەر خو ئاگەهدار نەكەت ب قى چەندى، ل قيرئ سەرۆكى وئ فەرمانگەئى بخو ژى ئەو فەرمانبەر بخو دەمى بقى مەوقفى رادبیت يان ژى جەهتيت سەر خو دا ئاگەهدار نەكەت دئ هەژى هەندئ بيت کو ئەف ليژنا ليكۆليني ل سەر وى ژى بهيتە درست کرن، چونكى سنورئ فەكۆليني ئو چەسپاندى و ديار کرن و تەحقيقا ئەفعاليت مۆزەفى کو ب سەبەبى وى تەسەروفا مودەزەفى زەرەر كرىبە ئەو ژى دئ شاملى وى ژى بيت، چونكى مە تەسەروفا هەى تەعريف سلوكى د قانون عقوباتى دا يا هاتى ديژيت هەر تەسەروفەكا قانونى كو هاتبیتە تەجریم کرن ب تەسەروفەكا ئىجابى بيت يا سلبى بيت دەمى ئەو مۆزەف نەرابیت جەهتيت سەر خو ئاگەهدار نەكەت كەوتا تەسەروفەكا سلبى كرىب سەبەبى وئ ئيمتناعى كو جەهتيت سەر خو ئاگەهدار نەكرى، ئەو ژى دئ هەژىي هەندئ بيت كو ليژنا ليكۆليني سەر بهيتە کرن ئو ئەو زەرەرى بوويه سەبەبى ئيمتناعا وى بيتە فەرز کرن ل سەر و بيتە سزادان، مودە موهمە د برگى دا هەبيت سەبارەت ئىجرائاتا دائيمەن، ئەگەر ئىجرائات و ريكار د ياسايدا بهينه بەحس کرن، بيتقيە مودەيهكى تەحديد كرى هەبيت ئەگەر نە پيچەوانەى وئ دئ ئاراستى وئ بەرهف ئاژاوى و فەوزايى چيت و كەس نينه كو قا ريكارا جيەجى بکەت، ژ بەر هەندى مادەم ئىجرائات پيويستە مودە يئ تەحديد كرى بيت، ئەو موودە يا ئەو ماوه حەفت رۆژ بيت يا پيچ بيت كيشە نينه، بەلئى ديار کرن و تەحديد كرنا مودەى شەرتە و بيتقيە هەبيت، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، وەزيرى هەريم بۇ كاروبارى پەرلەمان، سەبارەت بە كەم كرىدەوهى ماوهكە وه سەبارەت بەوهى كە سەرۆك ئەركيتى كە دەسەلاتى تايبەتمەند ئاگادار بکاتەوه؟

بەريز د. قالا فريد ابراهيم / وەزيرى هەريم بۇ كاروبارى پەرلەمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماوهی حهوت رۆژ، ئهوه وازه دهلیت له حهوت رۆژ تیپهپ نهکات، یهعنی ئیلزازه له سهری دهتوانییت له یهکهه م رۆژ ئاگاداری سهروهوی خۆی بکاتهوه، هیچ کیشهش له سه رفه مانگه ی په یوه نیدار نابینم، دهسهلاتی تایبهتمه ندیش لیره ته عریفان کردوو، به لام له دهسهلاتی تایبهتمه ند دیاره ناوی پارێزگار و وهزارهت و لایهنی نه به ستراو به وهزاره تمان هیناوه، زۆر سوپاس.

به پێزد. رێواز فائق حسین / سه رهۆکی په ره مانای کوردستان:

به لێ زۆر سوپاس، ئیمه ماده (٤) مان ته واو کرد، به پێزان ئەندامانی په ره مان دانیشتنه که مان هه لده گرین.

د. رێواز فائق حسین
سه رهۆکی په ره مانای
کوردستان - عێراق

هیمن هه ورامی
جیگری سه رهۆکی په ره مانای
کوردستان - عێراق

منی نبی قه وچی
سکرتیری په ره مانای
کوردستان - عێراق

به پيى ماددهى (۵۶) له په پرهوى ناوخوى په رله مانى كوردستان نه د نام ده توانيت به پشت به ستن به يه كيك له مادده و برگه كانى ده ستور و ياسا به ركاره كان يان يه كيك له مادده كانى برگه كانى هم په پرهوه واته نوقته نيزامى بگريت، به ريز سه روكى په رله مان، به لام زورهى نه د نامان به تايهت له نه مپودا به نمونه چهندين نه د نام قسه يان كرد به بى نه وهى هيچ برگه و مادده يه كى نه ياسايى و نه په پرهوى ناوخوى په رله مانى كوردستان بيت، كه نه مه پيشيلى په پرهوى ناوخوى په رله مانى كوردستانه، زور جار نيمه به پيى په پرهوه به پيى خال ده مانه وپت قسه بكه بن نايه لن، به لام زور جار قسه ده كريت نه په يوه ندى به بابته دانيشته كه وه هه يه، نه به گفتو گو كه وه هه يه، به بى هيچ خاليكى هم په پرهوى ناوخوى په رله مانى كوردستان يان ياسا به ركاره كان تيدا قسه ده كه ن، زور سوپاس.

به ريز د. ريو از فائق حسين / سه روكى په رله مان:

نيمه كه به حه رفى په پرهوى ناوخو جى به جى ده كه ين كليمان له سه ر ده رده كه ن، مونتاجى ده كريت و ته رتيب ده كرى و داده نريت، كه به حه رفى جى به جى ده كه ين بو هه موومان وه كو يه ك جى به جى ده كه ين، كه ده رفهت ده ديه ن هه نديكتان نارازين و ئاوانه تان كه نارازين حه قى خو تانه، دانيشتنى پيشوو نيمه ماددهى (۵۶) مان به ده ق خو ينده وه، كه نوقته نيزامى چيه، پيش نه وهى نه د نامه كه ده رفه تى بده م قسه بكات، ده ليم نوقته نيزاميت هه يه، ده لپت به لى، كه ده رفه تى ده دم قسه بكات ده زانم هه نديكى نوقته نيزامى نيه، پيى ده ليم سوپاس، ده ست خوش، ده مه وپت به ريزه وه كو تايى پى بينيت، بو نه وهى به ريه كه وتن دروست نه بى، نه گه رنا نه زانم نوقته نيزاميه يان نا، كاميش ئيستيفلال كردنه، به لام با به ريه كه وتن دروست نه بى، چونكه هه موومان له ناو يه ك كه شتين، فه رموو دكتور بزار ماددهى ۵.

به ريز حسيبه سعيد ابراهيم:

به ريز سه روكى په رله مان:

ماددهى (۵):

- ۱ ليژنهى ليكولينه وه نه و نه ركانهى خواره وه نه گريته وه:
- أ پيراگه ياندى نه و كه سانه داوا كراو له نه ستو گرتن له ريگه فهرانگه كه يه وه به شيوهى نوسراو بو نه وهى له كات و شوينى ديارى كراو ناماده بيت.
- ب- ليكولينه وهى به شيوهى نووسراو نه بى و هه م وته كانى كه سى داوا كراو له نه ستو كردن گه هوادار يه كانى تو كار نه كرى و ليژنه بوى هه يه گشت نه و په را و به لگه نامه و زانيار يانهى بينيت كه بو ليكولينه وه پيوستيان نه زانپت.
- ج- له ريگه كؤنووسه وه ديارى كردنى له نه ستو كار به ژدار بوان له گه ليدا نه و زيانانه مولك و مالى ده ولت كه وته به هوى زيانه كه به و نرخه كه له كاتى ئاراسته كردنى راسپاردهى ليژنه به بريك پاره له نه ستو گرتن.
- ۲- ناماده نه بوونى كه سى داوا كراو له نه ستو گرتنى سه ره راي پيراگه ياندى ريگر نابيتن له به رده م ريكاره كانى ليژنهى ليكولينه وه.

۳- لیژنەى لیکۆلینەو ە بۆ ھەيە پشت بە کەسانى شارەزاو تايبەتمەند بەستى بۆ ديارى کردنى بەرپرسيارەتى ئەو کەسانە داوا کراو لە ئەستۆ گرتن و مەزندانە کردنى بەھای ئەو زيانانە بەر مولک و مالى دەولەت کەوتوو.

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كى قسەى ھەيە؟ (كاك سعید، حسیبە خان، گوليزار خان، كاك شیخ زاهیر، سەرچنار خان، دكتور اسماعیل)، فەرموو كاك سعید.

بەرپز سعید مصطفی تەتەرخان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر پیمەو ە بۆ ماددەى (۳) لە لیژنەى لیکۆلینەو ە حەقە ئاماژە بە نوینەرى لیژنەى دەست پاكى تیدابى، پیم وایە ئەبى لیژنەى لیکۆلینەو ە ئەو ئەركانەى خوارەو ە ئەگریتە ئەستۆ، باشتر وایە بلیى پویستە ئەو ئەركانە جى بە جى بکات، لەسەر ماددەى (۵) بپرگەى دوو ەم ناکرئ بى ئامادە بوونى تاوانبار ریکارە ياساییەکان بگریتە بەر، پیم وایە بنووسرئ لە ریکەى دادگاوه ئەبى ئامادە بکرئ بە پىى قانونى عقوباتى ماددەى (۲۳۸).

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبە خان.

بەرپز حسیبە سعید ابراهیم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۵) سى بپرگەيە، بپرگەى يەكەمیش سى خالى بۆ داناوه، كۆكراوهى پوختیه ئەو بابەتەم بەو شیوهیە داریشتوو ە (لیژنەى لیکۆلینەو ە ئەو ئەركانەى خوارەو ە ئەگریتەو ە: ۱ ئاگادار کردنەو ەى گەسى لە ئەستۆ کراو لە ریکەى فەرمانگە کە یەو ە بە شیوهى نووسراو بۆ ئەو ەى لە کات و شوینی دیاری کراو ئامادە بێت، لە کاتى ئامادە نەبوونى کەسى لە ئەستۆ کراو ریکرى نابیت لە بەردەم ریکارەکانی لیژنەى راسپیراو بۆ مەبەستى لیکۆلینەو ە.

۲- لیکۆلینەو ەکان بە شیوازی نووسراو ئەبى تیداب تەواوى و تەکانى کەسى لە ئەستۆ کراو و گەواھیدەرەکان تۆمار ئەکرین، لیژنەى راسپیراو بۆ ھەيە تەواوى ئەو بەلگەنامە و زانیاریانە ببینیت کە بۆ مەبەستى لیکۆلینەو ە پویستن.

۳- لیژنەى راسپیراو لە ریکەى کۆنوسەو ە بە سوود وەرگرتن لە کەسانى تايبەمەند و شارەزایی مەزندانە بەھای ئەو زيانانە ئەکات لەلایەن کەسى لە ئەستۆ کراو و بەشدار بووان لەگەلیدا بەرمولک و مالى دەولەت کەوتوون)، سوپاس.

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دكتور اسماعیل.

بەرپز د. اسماعیل علی طه:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

خالا ئیکى، پشتى پەيضا نووسراو ل ریزا دوویدا ئەف جوملە بپتە زیاد کرن، دواى کمکردنى بەلگە، یەعنى پشتى بەلگە بپنە کۆم کردن، خالا دووی ووتەکانى فەرمانبەرى دواکرا، نە کەسى

دوا كرا، فەرمانبەرى دوا كرا جىڭگە كەسى، پېشنىيار دكەم خالداك زىدە بيتن بىتتە خالدا چوار، پىويستە لە ماوەى سى مانگ تەواو بىكرى، يەنى سەقى زەمەنى ھەبى نەك مەفتوح بى، سى يان چوار مانگ بى موعىم ديار بى، ل دووہم، ئامادە بوونى كەسى دواكراو بە لە ئەستۆ گرتن سەرەراى پى راگەياندى رىگر نابى لە بەردەم رىكارەكانى لىژنەى لىكۆلېنەو ە پىشتى بۇ جارى دووہم دىتە ناگدار كرن، نە بەس ئىكەمجار و رائسەن غىابى تەحقىق بىكرى، سىيەم، لىژنەى لىكۆلېنەو ە بۇ ھەپە پىشت بە كەسانى شارەزا و تايپەمەند بەستى بۇ ديار كرنىى بەرپرسىارىەتى، ئەو ەى شارەزاو و خەبىر نە تەشخسى مەسئولپەت ئەكەن، ھارىكارن بۇ رىقەبىرنى، بۇ ديارى كرن ئەبى بىتتە بۇ بەرپقەبىرنا كارى لىژنى و نوقتە، ئەو ەى دى زىدەپە، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گوليزار خان.

بەرىز گوليزار رشيد حاجى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

نوقتەى يەكەم، پىراگەياندى كەسى دواكار، كەس كىيە؟ بە شكلى عام دى ئەبى ديارى بىكرى، چونكە كەسى سروسىتىمان ھەپە و كەسى مەعنەوى ھەپە، كەسى شروشتى فەرمانبەرە، ئەبى بنووسىن فەرمانبەرى ھەمىشەپى يان گرپبەست، سىيەم، زور مەفھوم نپە ئەبى سىاغەى بىكرى، خالى دووہم، ئامادە نەبوونى كەسى دواكار بە لە ئەستۆ گرتنى بىانووى رەوا، چونكە لە ياسا ئەبى عوزر ھەبى، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك شىخ زاھىر.

بەرىز زاھىر محمد على:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەسەر ماددەى (۵) يەكەم، سىيەم، (لە رىڭگەى كۆنووسەو ە ديارى كرنى لە ئەستۆ كار بەشدار بووان لەگەلدا ئەو زىانانە مولك و مالى دەولەت كەوتە بە ھۆى زىانەكە بەو نرخە كە لەكاتى ئاراستە كرنى راسپاردەى لىژنە بە برىك پارە لە ئەستۆ گرتن) بەپىى ماددەى (۱۳) ى ئەم ياسايە لەسەر گشت ئەو دۆسىانەى بەپىى ياسا بەركارەكان لەژىر لىكۆلېنەو ەن و برىارى لە ئەستۆ گرتنىان دەرئەچوو، دوو، ئەوانەى برىارىان بۇ دەرەچوو ە برى قستىان بە تەواوى وەرئەگىروا، سى، ئەوانەش تا ئىستا دۆسىەى لىكۆلېنەو ەى بۇ نەكراو، واتە ئەو ياسايە ئەسەرى رىجەى ھەپە لەسەر ئەو مەلەفانەى كە ياسايەكە ھىشتان دەرئەچوو، زىان گەياندىن لە پىش دەرچوونى ئەو ياسايە بە مولك و مالى دەولەت گەپشتوو ە جى بە جى ئەكرى، ئەو ەش بەدەرە لە (لپس للقوانين اثر رجعي مالم ينص على خلاف ذلك)، بۇپە ئەبى برى بەھای زىان گەياندىن لەكاتى روودانى زىان، واتە كاتى روودانى زىان نرخ ديارى بىكرى نەك لە كاتى ئاراستە كرنى

ليژنه كه، ئه وه له گه ل مه بده ئى شهرع و عه ده له ت ئه گونجى و برى به هاى زيان گه يان له كاتى بۆ كاتيكي تر ئه گۆرئى.

به ريز د. ريو از فائق حسين / سه رو كى په رله مان:

فه رمو و سه رچنار خان.

به ريز سه رچنار احمد محمود:

به ريز سه رو كى په رله مان.

سه باره ت به بر گه ي به كه م ئه وه ي بۆ زياد بكرئ، پيرا گه يان دنى ئه و كه سه ي داوا كرا وه به له ئه ستۆ گرتن له ري گه ي فه رمان گه كه ي به شي وه ي نووسرا و، بۆ ئه وه ي له كات و شوي ئى ديارى كرا و ئاماده بى دوا ي كو كرده وه ي به لگه، يانى به لگه كو بكر ئته وه ئينجا ئاماده بى، دو وه م، بر گه ي سي يه م، (ليژنه ي ليكو لي نه وه بۆ هه يه پشت به كه سانى شاره زا و تاي به تمه ند به ستى بۆ ديارى كردنى به رپرسياره تى)، ووشه ي به رپرسياره تى به راي من كاري شاره زا نييه، كاري ليژنه كه به رپرسياره تيبه نه ك له سه ر ئه ساسى ئه و شاره زا بيه لابرئ و ئاوا ي لى بكرئ (ليژنه ي ليكو لي نه وه بۆ هه يه پشت به كه سانى شاره زا و تاي به تمه ند به ستى بۆ ديارى كردنى بۆ ديارى كردن و مه زنده كردنى به هاى ئه و زيانانه به ر مولك و مالى ده وله ت كه وتو وه) چونكه شاره زا مه زنده ئه كات نه ك به رپرسياره تى كاري ليژنه يه، ئه وه ش زياد بكرئ، چوا ره م راي ليژنه ي به پو چه ل دا ئه نرئ ئه گه ر ئه نجام درا بى ئا گاي نو ئنه رى ده سته ي ده ست پاكى.

به ريز د. ريو از فائق حسين / سه رو كى په رله مان:

فه رمو و ليژنه تاي به تمه نده كان.

هيج تيبينيمان نييه، راكان ئه نووسين و ئه كه ينه پيشنيارى جيا بۆ روژى ده نگدان.

به ريز د. ريو از فائق حسين / سه رو كى په رله مان:

فه رمو و خه ديجه خان.

به ريز خديجه عمر طه:

به ريز سه رو كى په رله مان.

سه باره ت به بر گه ي دوو باس له وه كرا پيوسته و ته كانى كه سى كرا، كه س لي ره مه به ست ني تا قى كه س ديارى كرا وه، فه رمان به ره و راسپي درا وه به را ژه ي گشتى، ئه وانه بريارى له ئه ستۆ گرتن له سه ريان ده ر ئه چى، بۆيا وازيحه، هه ندئ و تيان بنووسرئ فه رمان به ر، ئه وه راسپي درا و يش ئه گري ته وه، سه باره ت به حوكمى غيا بى، ئاساييه حه سه ب قانوونى ئسول محا كه مات جه زائى حوكمى غيا بى له ده عوا ئيسدار بكرئ، سو پاس.

به ريز د. ريو از فائق حسين / سه رو كى په رله مان:

فه رمو و وه زي رى هه ريم بۆ كاروبارى په رله مان فه رمو و .

به ريز د. قالا فريد ابراهيم / وه زي رى هه ريم بۆ كاروبارى په رله مان:

به ريز سه رو كى په رله مان.

ئه وه ي پيدا گيرى له سه ر ئه كه ين ئه وه يه سى مادده له پرؤژه ياسا كه ي حكو مه ت كرا وه به يه ك مادده له راپور تى ليژنه ي ياسايى جياوا زى كر دو وه له به ينى ئه ركه شكلي به كانى ليژنه و ئه ركه

مەۋزوعىيەكانى و حەقى لىژنە، ھەموو لىژنەيەك كە پىك دى كۆمەلى واجىباتى شكىلى ھەيە لە نىزامى عامە بۇى نىيە لىي لابدەى، كۆمەلى واجىباتى مەۋزوعى ھەيە ئەبى ئەنجامى بدەى، حەقىشى ھەيە، بە سى ماددەى جىاواز دامانرشتوو، ماددەى چوار لە پرۇژە ياساى حكومت لە برىگى يەكەم ئەلى (لىژنەى لىكۆلىنەو ھەلئەستى بە پىراگەياندن)، لە دووھم ئەلى پىراگەياندى ئەو كەسەى داواكراو بە لە ئەستۆ گرتن لەبەر دىارى نەمانى شوپنەكەى، ختوھى دووھم بەركارەكەى چىيە، تەفسىل ھەيە، سى، پىيۇستە لەسەر لىژنە رىكارەكانى خۇى بگرىتە بەر وپراى ئامادە نەبوونى ئەو كەسەى ھەيە، لە رووى شكىلەو ھەى بۇى داناو چى ئەكات، كە دىتە ماددەى پىنچ لەوئ حەقەكەى دىارى كردوو، ھەموو لىژنەيەك مافى خۇبەتى ئىستىشارە بۇ خورا بكات بۇ سوود وەرگرتن بۇ راست و دروستى لىكۆلىنەو، واجب نىيە، حەقە، لىژنە بۇى ھەيە ئىستىشارە بكات، بەلام شكىلى دىارى كراو، لەسەر ماددەى ٦.....

بەرىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بابچىنە سەر ماددەى (٦)، بەلام قسەيەكەمان ھەيە، خالى دووھمى ماددەى (٤) حكومت خۇى لە رىگەى رىنمايىو ھەل ئەكرى، لە رىنمايى ئاسان جى بەجى كردنى قانونى سالى (٢٠١٥) لە برىگەى دوو ھەيە كە بە رىنمايى بە ژمارە (٢) لە (٢٠١٧) دەرچوو، لەبەر ئەوھى ئەزانن ئىجرائاتى تەبلىغ لەوئ نەبوو لە دەرەوھى ولاتە، ئەو تەفاسىلانە دووبارە كردنەوھى لە ھەموو قانونىك رەنگە زۆر روون نەبى، بەرىزىشتان يەكپىن لەوانەى لەگەل ئەو نىن ئەوانەى كە ھەن لەو ئىجرائاتانەى ھەن ئەوھندە دووبارە بكرىنەو ئەگەر لە قانونى تر ھەبوو، رەنگە بەشپىكى كورت كردنەوھەكە پەيوەندى بەو ھەبى، بەلام ئەگەر بەرىزتازن پىداگىرى لەسەر ئەوھى حكومت ئەيكات، بە دىارى كراوى ئىمە پرسىارمان ھەيە سەبارەت بەوھى عەمدىە و عەدەم عەمدىە ئەرزىشى چىيە لە كاتىكدا تەرتىبى نەتىجەى لەسەر نابى، دوو، خەتەئى ئىرادى و لائىرادى، خەتەئى لا ئىرادى نابىتە ھۇى تەبرىيە بوونى ئەو كەسە، ئى بۇچى وجودى ھەيە، ئەگەر ھەر ئەمىننەو ھەبى نەتىجەى لەسەر بى، وەلامى ئەوھەمان ئەويست.

بەرىز د. قالا فرىد ابراهيم / وەزىرى ھەرىم بۇ كاروبارى پەرلەمان:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى (٦) باسى ئەركە مەۋزوعىيەكانى لىژنەمان كردوو، ئەركى نەۋزوعى لىژنە بەپىيى ياسا برىتتە لە ئىسپات كردنى خەتە، ئىسپات كردنى بوونى زەرەر، ئىسپات كردنى عىلاقەس سەبەب نىوانى خەتە و زەرەر، واتە ئەو زەرەرەى رویداو لە نەتىجەى ئەو خەتەئەيە كە فەرمانبەرە گشتىيەكە كردووئەتى، بەو شپوھىە لە ماددەى (٦) بە چوار برىگە دامانرشتوو، بۇيە پىمان باشە ماددەى (٣ و ٤ و ٦) وەكو خۇى بى، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىز وەزىرى ھەرىم بۇ كاروبارى پەرلەمان خەتەئى لائىرادى، بە نمونە، فەرمانبەرىك سەيارەكەى لە شوپنىك راگرتوو خۇى رەنگە چووبى لىژنەى موشتەراياتە و شت ئەكرى بۇ دائىرەكەى، سەيارەيەك خۇى پى ئەكىشى، خەتەئى لا ئىرادى، نابى تەزمىن بكرى، مادام باسى وىسترا و نەويستراو ئەكەين ئەبى برىگەيەكىش بۇ تەرتىبى نەتىجە ئىزافە بكەين، مەسەلەن

فەرمانبەرلېك ھېچ تاوانى نىيە، چەندىن تەتبىقات ھەيە لە قانونى ژمارە (۳۱) ى (۲۰۱۵)، فەرمانبەرلېك ئەھيئەتتە ھە چوۋە موۋچە ھى موئەسسەسە ھى خۇي ۋە رىگرى، لە رىگا چەند ئىرھابىيەك پەلامارىيان داۋە و موۋچەيان لى بردوۋە، يەكەمجار تەزمىن كراۋە، دواتر كە تەعنى داۋا بە ھوكمى ئەۋەي بە لى ئىرادى بوۋە قەرارەكە ھەلۋەشاۋەتەۋە، ئەگەر ووشەي وىسترا و نەۋىستراۋ بىمىنئەتەۋە لەو ماددانەي ئاماژەتان پىدا ئەبى تەرتىبى نەتىجەكەشى بە ماددەيەكى وازىح بە برگەيەكى وازىح ھەبى، ئەگەر بۇ لىژنەكە يەكلایى بويەۋە فەرمانبەرى داۋاكرائو بە لە ئەستۋ گرتن لە دەرەۋەي وىستى خۇي بۆتە ھۆكارى زىانگەياندىن بە مولكى دەۋلەت راسپاردە بە لە ئەستۋ گرتن ناكات.

بەرىز د. قالا فرید ابراهيم / ۋەزىرى ھەرىم بۇ كاروبارى پەرلەمان:
بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

لە برگەي سىيەم وازىحە، ئىشى لىژنە چىيە؟ ئەۋەيە ئىسپات بكات ئەو موەزەفە خەتەئى كردوۋە، ئەو خەتەئە بۆتە ھۆي زەرەر، ئىنجا دواچار ھەقى داۋا بە موەزەف تەعن بدات لە برىارى لىژنە لە بەردەم دادگاي ئىدارى، دواچار ئەچىتەۋە بەردەم دادگاي ئىدارى ئەۋىش يەكلاد ئەكاتەۋە ئەو فەرمانبەرە تاوانى نىيە، لەبەر ئەۋەي كارەكا وا نىيە، ماددە بە ماددەي پىرۋژەكەي ھكومت ھاتوۋە و جواپىكىشە بۇ بەرىز سەرۋكى پەرلەمان، سوپاس.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

ماددەي دواتر.

بەرىز عبدالسلام عبدالله حسن:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

ماددەي (۶):

دەسەلاتى تايپەتمەند لەسەر بنەماي راسپاردەكانى لىژنەي لىكۋلىنەۋە برىارى لە ئەستۋ گرتن يان لە ئەستۋ نەگرتن دەدات لە ماۋەي (۷) رۆژ لە رىكەوتى ۋە رىگرنتى راسپاردەكان.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

كى قسەي ھەيە؟ فەرموو كاك فەيسل.

بەرىز فيصل عباس عولا:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

بەپاي من لىژنە برىارى كۆتايى نەدات، بەلكو ئەنجامى تەحويلى مەھكەمەي ئىدارى بكرى بۇ جى بەجى كردنى عدالەتى زياتر.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

فەرموو كاك بەھجەت.

بەرىز بەجت على ابراهيم:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي (۶) دەسەلاتى تايپەتمەند لەسەر بنەماي راسپاردەكانى لىژنەي لىكۋلىنەۋە برىارى لە ئەستۋ گرتن و يان لە ئەستۋ نەگرتن دەدات لە ماۋەي (۷) رۆژ، پىشنيار ئەكەم مادام

ليژنهى ليكۆلينهوه بهرئ دناز دهست خو بئ خيٲتن پيٲتى ناكاتن دهستهلانا تايبهٲمهٲند بو ئيمزا كرنا كانئ ئهٲه له ئهٲسٲو گرتنه يان نهٲكردنه، ههوت روژ بمئيٲ ل سهٲر هٲدئ كو بريارى بدات، پيٲتقيا ببينه (٣) روژ دشپٲ تهٲشخيس بكا.

بهريز د. ريواز فائق حسيٲن / سهٲروكي پهٲرلهٲمان:

فهٲرموو دكتور عوسمان.

بهريز عثمان على سمايل:

بهريز سهٲروكي پهٲرلهٲمان.

قسهٲكانم كرا، سوپاس.

بهريز د. ريواز فائق حسيٲن / سهٲروكي پهٲرلهٲمان:

فهٲرموو كاك بهٲيٲن.

بهريز بهٲيٲن اسماعيل حاجي ابراهيم:

بهريز سهٲروكي پهٲرلهٲمان.

ماددهى (٦) دهٲسهٲلاٲى تايبهٲمهٲند بريار دهٲرئهٲكا لهٲسهٲر راسپاردهى ليژنهٲكه، ئهٲوهى ئيسٲتا ههٲيه مهٲكهٲمهى ئيدارى راسپاردهى ليژنهى ليكۆلينهوه بوچى له وهزارهٲتى خوئ دهٲرچئ و لايبهٲنيكى تر نهٲن، روونكردنه وهى زياتر بدرئ، پيٲشنيار ئهٲكهٲم بچيٲته مهٲكهٲمهى ئيدارى، سوپاس.

بهريز د. ريواز فائق حسيٲن / سهٲروكي پهٲرلهٲمان:

فهٲرموو دكتور اسماعيل.

بهريز اسماعيل على طه:

بهريز سهٲروكي پهٲرلهٲمان.

سىٲ تيبينم ههٲيه، ئيك، ئز بيژم بريار نهٲ دهٲسٲلاٲى تايبهٲمهٲند داى، دهٲسهٲلاٲ دئ تهٲسديق بكات يان تهٲسديق ناكات، پهٲسند كرنا وان بريار، چونكى تهٲوسيات قبيلئ ليژنيٲ هاتيه دان ل ئهٲسٲو دهٲگرئ يان نا، بهٲس موسادهٲقه كرنا، ئهٲيٲن پهٲسند كردنى تهٲوسياتئ ليژنهٲ، دوو، باكات (٧) روژ بئ، پيٲويستئ بهٲ كاته ئاسان نيبهٲ، ئهٲليم (٧) روژ پاش ريٲكهٲوتئ وهٲرگرتن، تا (٧) روژ تهٲواو بو روژئ ئيسٲتيلام و تهٲسليم كردن مهٲحسوب نهٲن لهٲسهٲر، سيٲيم، پرسيارئيكهٲ بو ليژنهى قانوونئ، ئهٲگر لهٲماوهى (٧) روژ تهٲسديق نهٲكر چار چيبهٲ؟ سوپاس.

بهريز د. ريواز فائق حسيٲن / سهٲروكي پهٲرلهٲمان:

سهٲبارهٲ بهٲوهى راسپاردهى ليژنهٲ بدرئ بهٲ قهٲزائ ئيدارى ئيشئ ئهٲو نيبهٲ، قهٲزائ ئيدارى ئيشئ ئهٲوهيه موهزهٲفيك ههٲسٲى كرد ئهٲو بريارهى بوئ دراوه لهٲلايهٲن دهٲسهٲلاٲى تايبهٲمهٲندهوه زولمئ ليٲكراوه، دوائ ئهٲوهى تهٲزالوم ئهٲكات بهٲ گوپرهى ئهٲنجومهٲنى شورا مودهى تهٲزهٲلوم مودهى ههٲيه، پازده روژهٲكهٲ تهٲواو ئهٲبئ، موئهٲسهٲسهٲكهٲ ئهٲلئ پهٲيشمان بووينهٲوه، تهٲزهٲلومهٲكهٲ وهٲرئهٲگرئ شٲيٲكهٲ، وهٲرى نهٲگرت و دوائ پازده روژهٲكهٲ وهٲلامئ دايبهٲوه بهٲ نهٲخيٲر ئينجا ئيحاله ئهٲبئ بو قهٲزائ ئيدارى، دوو، لهٲ سهٲرهٲتائ موناقهٲ كردنى ئهٲو بابهٲتهٲ وتمان لهٲبهٲر گرنگئ مالى گشٲتى و خيٲرا كردنى گيٲرانهٲوهى مالى گشٲتى و زبائى بهٲر مال و مولكى گشٲتى ئهٲكهٲون ئهٲو ليژنهٲيه لهٲ

دوای تەسدىقى دەستەلاتى تايىبەتمەند ولايەى قەزاي مەدەنى وەرئەگرئ، جۆرئىكە لە جۆرەكانى مەسئولەى تەقسىرى، ناتوانىن پېش ئەوەى برىارى بۆ بدرئ بىنە مەحكەمەى ئىدارى، بەلام ئەو موزەفەى ھەست ئەكات زولمى لئىكراوہ لە دوای پېشكەش كردنى تەزەلوم بە مۇئەسسەسى خۆى بېگومان ئەتوانئ پەنا بباتە بەر قەزاي ئىدارى، لە عىراقىش دەيان تەتبىقات ھەيە لەسەر ئەوەى موزەف ھەستى كردوہ غوبنى لئىكراوہ، پەناى بردۆتە بەر قەزاي ئىدارى، ھەندئ جار بروا بووہ و ھەندئ جار براوا نەبووہ، لئىژنەى قانونى سەبارەت بە پرسىارى دكتور اسماعيل ئەلى لە ماوہى (۷) رۆژەكە دەسەلاتى تايىبەتمەند راسپاردەكانى لئىژنەى لئىكۆلئىنەوہى پەسند نەكرد.

بەريز عباس فتاح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دەسەلاتى تايىبەتمەند مەسەلەن وەزىرە، ك لئىژنەى لئىكۆلئىنەوہ ديارى ئەكات ئەو لئىژنەيە لئىكۆلئىنەوہى خۆى تەواو ئەكات و ئەو راسپاردانەى ھەيەتى لەسەر ئەو كارەى ئەو فەرمانبەرە ئەنجامى داوہ پېشكەشى وەزىرى ئەكات، لە ماوہى ئەو (۷) رۆژە ئەو ياسايە دەقە ئەبئ مولتەزىم بئ لەو (۷) رۆژە برىار دەرىكات، مەسئولەتە بەو وەزارەتانەى بە ئەنجومەنى وەزىران نەبەستراوہتەوہ.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو ماددەى (۷).

بەريز عباس فتاح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۷):

برى پارەى لە ئەستۆ كراو بە يەكجار وەرئەگرئ و دەسەلاتى تايىبەتمەند ئەتوانئ بىكاتە قىست لە پېنج سأل زياتر نەبئت بەرامبەر بە دەستەبەريكى كەسى گرئنتى كار يان خانووبەرە، لەو بارەش نيشانەى گلدانەوہ بە حوكمى رەھن لەسەر خانووبەرەكە لە فەرمانگەى تۆمار كردنى خانووبەرەى تايىبەتمەند دائەنرئ.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كئ قسەى ھەيە؟ فەرموو كاك سەروان.

بەريز سروان محمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۷) برى پارەى لە ئەستۆ گراو بە يەكجارى دەسەلاتى تايىبەتمەند ئەتوانئ بىكاتە قىست، يەعنى دانەوہى پارەى دزراو يان بردراو بە قىست بدرئتەوہ، كۆمەلگا بەرەو ئەوہ ئەبەين ھەموو خەلك بئ بە دز، چونكە دەبئتە باشترين كار، تۆ بپرە پارەيەكى زۆر دەبەى لە حكومەت، دواترئش بە قست بېگەرئئىتەوہ، ئەوہ بەراستى با وشەى قستى تئدا نەبئت، پارەى بردراو يان دزراو بۆ بەقست بدرئتەوہ؟ بۆ بە يەكجارى نەدرئتەوہ بە يەك ئەوہيى، بەراستى لەگەل لابردنى

وشەي قىستىم، چۈنكى بۇ وايت، بۇ ئەۋەي كە دزى لە حكومت دەكات پارە بە قىست بگەرىنيتەۋە بۇ حكومت، ھەلەيەكە بەراستى، زۆر سوپاس.

بەرىز د.رېۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، كاك سەروان ئەمە بۇ مەسائىلى دزى نىيە، كە دزى تى بگەۋىت، دەبىتە مەسئەلەيەكى جەزائى و ئىختلاس فەرقى ھەيە، ھالەتەكە جياۋازە، ئەمە بۇ ھالەتى ئىھمالىيە، يەنى پشتگوئ خستىنە كەم تەرخەمىيە، ھەلەيەكە لەگەل موخالەفە كردنى جى بەجى ياسا و برپار و رېنمايىيەكان، ئەۋە ئەچىتە بابىكى تر كە بابى جەزائىيە، زۆر سوپاس بۇ جەنابت، سارا خان فەرموو.

بەرىز سارا دلشاد بكر:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەي (۷) تېيىنىيەكم ھەيە، برى پارەي لە ئەستۇ براۋ بى بەيەكجارى ۋەردەگىرئىت و دەسەلاتى تايپەتمەند دەتوانى بىكاتە قىست بۇ ماۋەبەك لە پىنج سال زياتر نەبى، پىشنيار دەكەم ئەۋ پىنج سالە لە ماددەكە لادىرئىت، چۈنكى دەبىتە ھۇى بارگرانى لەسەر فەرمانبەر، ئەگەر ھاتوو برى پارەكە زۆر بىت بە پالپىشت بە ئەحكامى ماددەي (۸۲) لە برگەي يەكەمى قانونى تەنفىزدا ھاتووۋە نابى زياتر لە لەيەك لەسەر پىنجى موۋجەي فەرمانبەران حجز بكرئىت، سەبارەت بە ھەمان ماددە بەرامبەر بە دەستەبەرىكى كەسى گەرەنتى كار يان خانوۋەبەرەي لەم بارەش دا نىشانەي گلدانەۋە بۇ ھوكمى رەھەند لەسەر خانوۋەبەرەكە لەفەرمانگەي تۆماركردنى خانوۋەبەرە تايپەمەند دادەندىرئىت، پىشنيارىكم ھەيە ھەر لەسەر ئەۋ ماددەيە، سەبارەت بە كەفيلەكە بكرئىت بە دوو كەفيل لە ھەمان فەرمانگە، چۈنكى ۋەرگرتنەۋەي قەرز ئاسانتر دەبىت و ئەگەر نەبوو لە فەرمانگە دەتوانن لە فەرمانگەيەكى تر كەفيلكى ترى بۇ دابندىرئىت، زۆر سوپاس.

بەرىز د.رېۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، بەلام پەنا بردن بۇ جى بەجى كردنى قانونى تەنفىز تەنھا ئەۋ كاتەيە كە كەسەكە ئامادەنەبىت، خۇى ئىنكار بكات، نكول بكات، يان تعذور ھەبى نەتوانى بىداتەۋە پەنا ئەبىرئە بەر قانونى تەنفىز، پەنابردنىش بۇ قانونى تەنفىز يەكەكە لە ئالىيەتەكانى كە بەدەست موئەسەسەۋەيە لەگەل قانونى تەحسىلى دىۋونى حكومى، كە ھەر دووكيان لەبەردەستىن كە ئەۋ ئامادەنەبوو پارەكە بداتەۋە، بەلام خۇى ئەگەر بە ئىختىيارى ئامادەب بوو بە يەكجار پارەكە بداتەۋە، يان ئامادەبوو يا داۋاي تەقوتى كرد و تسويەي بۇ كرا قىستەكان بۇ ۵ سال دائەنرئى لەسەر ئىختىيارى خۇى داۋا ئەكات بۇى بكرئىت بە قىست، ئەگەر نەيتوانى بىداتەۋە يان ئىنكارى كرد ئەۋا ئىنجا دەچىن بۇ قانونى تەنفىز و قانونى تەحسىلى دىۋونى حكومى، بەلى كاك ھىرش فەرموو.

بەرىز ھىرش حسن حمد:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناۋى خۋاي گەرە و مېھربان، تېيىنى من لە ماددەي (۷) بۇ ئەۋەيە كە برى پارەي لە ئەستۇ كراۋ بەشىۋەيەك دىيارى بكرئىت كە لەگەل گوزەرانى فەرمانبەر ياخود كەسى لە ئەستۇ كراۋ

بگونجیت، له بهرئو وهی له وانیه ئه و داها تهی که ئه و که سه یا خود فه رمان بهر هه یتى ژيانى کۆمه لیک که سی تری پیوه به ند بیت، زۆر سو پاس.

به رپز د.رپواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

به لئ زۆر سو پاس، د.عوسمان فه رموو.

به رپز عثمان علی سمایل:

به رپز سه رۆکی په رله مان.

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان، سه بارهت به مادهی (۷) من پيشنيار ده که م ده ربارهی ئه م هه موو قه یرانهی که رووی له کوردستان کردوو به داخه وه قه یرانه دارايیانه ده لیم، نه بوونی مووچه و کاتی خوئی نایهت، بو ئه وهی بتوانین متمانه یه کی مسۆگه ر بگيرينه وه بو ئه م هاوولاتیانهی که ئیمه په رله مانتاران نوینه ری هاوولاتیانین، بکریته بری پارهی له ئه ستۆکراو به یه کجار وه رده گیریتته وه یان راسته وخۆ له بری مووچه ی به ناو پاشه کهوت کراو بیته خواری، ئه وه ش زه مانهت دانه بو پارهی که له حکومهت هه یه و زۆر سو پاسه تان ده که م.

به رپز د.رپواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

سو پاس، مادهی (۸) کاک شیخ ظاهر یه که له حزه و ابزانم بیرم چوو، به لئ فه رموو.

به رپز ظاهر محمد علی:

به رپز سه رۆکی په رله مان.

تیبینی من له سه ر مادهی (۷) بری پارهی له ئه ستۆ کراو به یه کجاری وه رده گیریتته وه، ده سه لاتی تایهت ده توانی بیکاته قست بو ماوه یه که له پینج سال زیاتر نه بیت به رامبه ر به ده سه ته به ریکی که سی گه رهنتی کار یا خود خانوبه ره یی، من لیره پرسیار ده که م ئایا ئه و که سه ی که باس لیره باسی فه رمان بهر یا خود پاسی پیردراو به پاژه ی گشتیه، کاتیک که زیان ده گه یه نری به مولک و مالی گشتی خوئی فه رمان بهر، خوئی مووچه ی هه یه، له ئیستادا خوئی ده بیته که فیلی خه لکانی تر بو پایی کر دنی مامه له کانیا ن له داموده زگا کانی میری، چ پیویست ده کات که فیلیک و یا خود خانوو له ره هه ند دابنی، بۆیه پيشنيار ده که م ئه و مه رجه لا ببردیت، ره هه ند، که فیل یا خود خانوو به ره، ئه وه له و ماده یه لا ببردیت، سو پاس.

به رپز د.رپواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

به لئ، به لام ئه و بوی ده کری تا قست و ئه قساتی لا ئه مینی، بو ئه وه ی بیداته وه، نابی، ئه سل له مادده که دا ئه سل له حوکمه که ئه بی یه که جار زه ره ر بژی ری، که بوی ده کری به قست ئه وه ته سو یه ده کری و ته سه یلی بو ده کری، ئاسانکاری بو ده کریت، بو زه مانى حه قى ده ولت، لیره ئه بی که فالهت، مووچه که ی کئ ده لئ به شی ئه وه ده کات یه که له سه ر پینجی مووچه که ی ده توانی بری به گویره ی قانونی ته نفیز، ره نگه زۆر زۆر که متر بی له و برهی که زه ره ری داوه، له به رئه وه ئه بی بتوانی په نا به ی بو جئ به جئ کردنی قانونی وه رگرتته وه ی قه رزه کانی ده ولت، بتوانی په نا به ی بو قانونی ته نفیز، بۆیه ئه وه دانراوه، به لئ کاک عباس فه رموو.

بەرزە عباس فتاح صالح:

بەرزە سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم ماددە يە ھەم پېنچ سالەكەى دايناو ە ھەم كەفالتەك دادەنرەت، لە حالەتەك دا لەوانە يە ئەمە خۆى ئەمە زياتر بۆ ئەو حالەتەنە يە كە زيانەكە گەورەى بە دەولەت گەياندوو ە بە ھەر شىو ەيەك لە شىو ەكان بى، كى نالئ لەوانە يە ەز لە فەرمانبەرەكەى بىنئ بە لا يەك دا بروت لە پېناو ئەو كارەى كە ئەنجامى داو ە لەبەرئەو ەى ھەر دەبئ كەفالتەى ھەبئ دوایى پېنچ سالەكەش ئەو كەسە يە ەنى سوودمەند بوو ە لە دەولەت، ئەو سوودمەندىيەى بەقەدەر ئەو ە بوو ئەسل ئەو ە يە ھەر يەكسەر لىى وەرگىرئەو ە بە ھەر جۆرەك لىى وەردەگىرئەو ە، سوپاس.

بەرزە د.رېواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، ماددەى دوای ئەو ە، فەرموو.

بەرزە عبدالسلام عبدالله حسن:

بەرزە سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۸):

- ۱- لە حالەتەى پابەند نەبوونى بەدانەو ەى بىرى پارەى لە ئەستۆ كراو يان نەدانى قستەكان لە ماو ەى ۳۰ رۆژ لە رېككەوتى شايستەبوونى حوكمەكانى ياساى وەرگرتنەو ەى قەرزە حكومىەكانى بەركار لە ھەرئەم لەسەر كەسى لە ئەستۆ كراو پىادە دەكرئەت، و ە بىپارى بە قست كردنەكەشى بە ھەلەشانەو ە دادەنرئەت و ئەو قستانەى لە ئەستۆى ماونەتەو ە بە يەك جار لىى وەردەگىرئەو ە.
- ۲- ئەگەر نەكرا بىرى پارەى لە ئەستۆ كراو بە پىى ياساى وەرگرتنەو ەى قەرزە حكومىەكان وەرگىرئەت، ئەو مووچەى كەسى لە ئەستۆ كراو بە پىى ئەو رېژانەى كە لە ياساى جئ بەجئ كردنى كارپىكراو لە ھەرئەم رېگەى پئ دراو ە گل دەدرئەتەو ە، ئەمەش رېگر نابىت لە گرتنەبەرى رېكارەكانى ھاتوو لە ياساى وەرگرتنەو ەى قەرزە حكومىەكانى كارپىكراو لە ھەرئەم لەسەر ھەر مولك و مالئكى لە ئەستۆ كراو كەلە داھاتوو دا دەبئتە خاوەنى.

بەرزە د.رېواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ ھەر بەرزەك سەبارەت بە ماددەى (۸) قسەى ھەيە؟ كاك سىروان، گلزار خان، سارا خان، كاك سەركۆ، كاك رزگار، بەلئ كاك رزگار فەرموو.

بەرزە رزگار محمد محمود:

بەرزە سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۸) بىرگەى يەك لە حالەتەى پابەند نەبوون بە دانەو ەى بىرى پارەى لە ئەستۆ كراو يان نەدانى قستەكان لە ماو ەى (۳۰) رۆژ ئايا ئەو كەسە دىارى نەكراو ە، يە ەنى ئەكرئەت وای لئ بكرئ لە حالەتەى پابەند نەبوونى فەرمانبەران، يە ەنى فەرمانبەرى تيا نيە، نازانم ئەو ە چىيە، حوكمەكانى ياساى وەرگرتنەو ەى قەرزە حكومىەكانى بەركار لە ھەرئەم لەسەر كەسى لە ئەستۆ كراو پىادە دەكرئەت و بەبىپارى بە قست كردنەكەش بە ھەلەشاو ە دادەنرئەت، ئەو قستانەى لە ئەستۆى ماو ەتەو ە بە يەكجارى لىى وەردەگىرئەتەو ە، ئايا ئىستاكە بەم حالەو ە كە ئىستا

فەرمانبهران ئەو ھەلە ھالە مووچە کە یە، یە عنی ئایا دەتوانی ئیستا بەم ھالەو ھەرمانبهران قست بدات ھەتاو ھەکو مووچە کە ی ئەو قستەشی لایە بۆی وەرگیریتەو، یە عنی ئەکرێ بکریتە ئەو ھە یە عنی وای لێ بکریت کە واکۆی مووچە ی راستە قینە، یە عنی ئەو کاتە کە کۆی مووچە ی راستە قینە ی ھەبوو ئەو کاتە بتوانی قیست بدات و یا ئەو قستانە ی کە لە سەر یە تی پابەند نەبوو بە دانەو ھە ی ئەو کاتە لێی وەرگیریتەو، سوپاس.

بەرپز د.رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ، کاک سیروان فەرموو.

بەرپز سیروان فرج محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوا، ماددە ی (۸) دوو ھم / پرگە ی کۆتایی کە دەلێ کاتی قەرەبوو کردنەو، ئەمەش رێگر نابیت لە گرتنە بەری رێکارەکانی ھاتوو لە یاسای وەرگرتنەو ھە قەرز ی حکومی کارپێکراو لە ھەر پیم لە سەر ھەر مۆک و مالێکی لە ئەستۆ کراو کە لە داھاتووش دا دەبێ بە خاوەنی، من پیم وایە قەرەبوو کردنەو ھەموو قەرزێک و اجبە لە سەر ھەر کە سێک بێ، بەلام من پیموایە ئەگەر ئەو مۆکە یان ئەو مالە جیی نیشته جئ بوونی خۆی بیت و منالەکانی تیا بیت ئەو ناکریت و ھەکو قەرز بە بارمتە وەرگیرێ لە بەرئەو ھە مال و منالە کە ی بچیتە کوئ، بە زیاد کردنی یە ک پرگە ئەگەر ئەو مۆک و مالە جیی نیشته جئ بوونی خۆی بوو دەستکاری نەکریت، ئەگەر زیادە بوو یاویە تی بەکرێ یان بۆ فرۆشتنی دانائە ئەو کاتە، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ھە لە قەوایدی عامە یە، خانووی نیشته جئ بوون بۆ بە کارناھیندرێ بۆ وەرگرتنەو ھە دەینی حوکم خۆی ھە یە پێویست ناکات ئیمە لێرە ی دانیین، سەوابتە، گلێزار خان فەرموو.

بەرپز گلێزار رشید حاجی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە ی (۸) پرگە ی دوو زۆر وازح نییە لای من ھەز دەکەم لێژنە ی یاسایی بۆم ڕوون بکەنەو ھە تۆزێ تەوزیحی بدەن، سپاس.

بەرپز د.رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس بۆ بەرپزت، کاک سەرکۆ فەرموو.

بەرپز سەرکۆ ئازاد حسین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە ی (۱/۸) لە ھالە تی پابەند نەبوونی بری پارە ی لە ئەستۆ کراو یان نەدانی قستەکان لە ماو ھە ی (۳۰) ڕۆژ لە رێککەوتی سایشتەبوونی حوکمەکانی یاسای وەرگرتنەو ھە قەرزە حکومییەکانی بەرکار لە ھەر پیم لە سەر کە سی لە ئەستۆ کراو پیاو دەکرێ، بریاری بە قیست کردنە کەش بە ھەلۆ ھەشاو ھە دادەنریت، لەو قستانە لە ئەستۆمان دەمپنیتەو بە یە کجاری لێی وەر دەگیریتەو، ئەم لە ئەستۆ کردنە بۆ چارە سەرکردنی کۆمەلێک کیشە و گیروگرفتە کە لە

كۆمەلگى ئىمە ھەيە و ياساى بۇ نىيە لەرۈۈى تەشرىعيەو ە و دەزانىن كە ھەرىمى كوردستان بە قەيران دا دەپوات لەرۈۈى ئەو ەى كە نازانى مانگى ئايىندە، سالى ئايىندە مووچە يان ئەو كەسەى كە لەم كېشانەدايە و بە تاييەتى فەرمانبەران چەنېك مووچە ەردەگرن، كەى مووچە ەردەگرن، كەى پارە دېتە لايان، بەپرۈاى من بۇ ماو ەى ئەو سى رۆژە بكرىت بە (۶۰) رۆژ زۆر باشە، كاك ھاوپى و كاك شەھىنىش پشتىۋانى قسەكانم دەكەن، بەلام ناويان نەنووسيو ە.

بەپىز د.رېۋاز فائق حسيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

ئەو ە نابتى چۆن ئەبى، سارا خان فەرموو.

بەپىز سارا دلشاد بكر:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

لە ماددەى (۸) برگەى (۱) لە حالەتى پابەند نەبوۋنى بە دانەو ەى برى پارەى لە ئەستۆ كراو يان نەدانى قستەكەى لە ماو ەى (۳۰) رۆژ لە رېككەوتى شايستەبوۋنى، من پېشنيار دەكەم ئەو (۳۰) رۆژە بكرىتە (۱۰) رۆژ، لەبەرئەو ەى قەرزەكە لەسەر ئەستۆ كراو يان فەرمانبەر تەراكوم دەكات، تەنھا ئەو تېبىنىم ھەيە و زۆر سوپاس.

بەپىز د.رېۋاز فائق حسيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، لىژنەى تاييەتمەند كاك عباس فەرموو.

بەپىز عباس فتاح صالح:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

جاران بابەبەتەكە بۇ ئەو ەى نەبىتە بابەتېكى كە فەرمانبەر مووچە ەرنانگري و يا مووچە ەردەگري، چۆن ئەو پارەيە بسەندرىتەو ە، ئەو ە كەسېكە گەندەلى كردو ە، ئەگەر ئيو ە لەگەل ئەو ەنە كەسېكە گەندەلى كردو ە مولكى دەولەتى بەخەسارەت داو ە و مولكى دەولەتى بە زاىە داو ە، مولكى دەولەتى داگير كردو ە، ئەبى و پيوستە ئەمەى كە داگيرى كردو ە لەخرى لى سەنىنەو ە، ئەمە خۆى بابەتەكە بە كورت و موختەسەرى ئەو ەيە كە ئەمەشيان بە جۆرىك لىك نەدرىتەو ە مووچە ەرنانگيرى، لەسەر ئەمەى كە تىي نەگەيشتووین و لەسەر برگەى دوو ەميان لە برگە پاراستوو ە بە پىي ياساى قەرزەكان، ئەگەر ئەو ئىنسانە نەيتوانى ئەمە جى بەجى بكات، ئەو ە ياساى جى بەجى كردن و تەنفىزى لەسەر جى بەجى دەكرى، ئەو رپسا و ياساى ھەيە لەسەر مووچەكەى ئەو برەى بۇ ديارى دەكرىت، ھەر لە ژيانى مندالەكانى بۇ بژيو ى نىشتەجى بوۋنى و ئەو برەى زىادە پيوستە دەولەت قەرزەكەى ەرگرىتەو ە، سوپاس.

بەپىز د.رېۋاز فائق حسيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، ئەمە بۇ ئەو فەرمانبەرەيە كە ھەلەى كردو ە، كە بۆتە مايەى بەھەدە ردانى مولكى دەولەت، كەسېكە يەنى رەنگە بە نوكە قەلەمىك لە شوپىنېك دا نووسى بىتى ئەم شتە،

ئەم مەۋادە ئەۋەندە تەن نىيە، ئەۋەندە تەنە، دىنپايەك پارە لە دەست چوۋى، ئەمە پارانەۋە نىيە بۇ مەۋزە فىيەك كە ھىچى نە كىرەپىت بىچى پارە لى ۋەربىگىرى، ئەمە كەسىپكە ئەبى ئىحالە لى مەحكەمە لى ئەسلىدا، بەلام لەبەرئەۋە لى پەلەتە لە گىپرانەۋە لى ئەۋ زەرەرە لى داۋىيەت لى جىياتى قەزاي مەدەنى لىزئەيەكى بۇ دروست دەكە لى ئىشەكە بىكات، يەنى ئەمە ئىشى مەحكەمە دەكات ئەم لىزئەيە بەپىزان، ماددە لى ۹/ فەرموو.

بەپىز روبىنە اومىلك عزيز:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ماددە لى (۹):

۱- كۆتايى ھاتنى بە گواستەۋە لى پارە لى فەرمانبەر لىان ئەركى كەسى راسپىردراۋ بە پارە لى گشتى بەھەر ھۆكارىك رىگە نادىت بە گرتەبەرى رىۋوشوئى ئەستۆ كىردى بەپى حوكمەكانى ئەم ياسايە.

۲- لە ھالەت لى مردنى لەئەستۆ كىراۋ بىرى پارە لەئەستۆ كىردى دەبىزىتەۋە بۇ مىراتەكە لى.

بەپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەللى زۆر سوپاس، لەسەر ماددە لى (۹) كى قسە لى ھەيە؟ كاك فىصل، شىرىن خان، كاك مەلا ناصر، كاك عوسمان سىدەرى، سەرچىنار خان، كاك ئومىد، سارا خان، جوان خان، كاك حاجى سەفىن، كاك شىخ ظاھر، كاك ھىقىدار، كاك سەركۆ، كاك زكىرى، كاك حاجى سەفىن فەرموو.

بەپىز سەفىن اغا عمر اغا:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ماددە لى (۹) بىرگە لى (۲) لە ھالەت لى مردنى لەئەستۆ كىراۋ بىرى پارە لى لەئەستۆ كىردى دەگوازىتەۋە بۇ مىراتەكە لى، دەبى مىراتگەرەكە لى بىت نەك مىراتەكە لى، ئەۋە ئەگەر راست بىكىتەۋە، زۆر سوپاس.

بەپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەللى زۆر سوپاس، بەس ئەۋە قاعىدە لى عامەيە، (لا تركة الا بعد سداد الديون)، يەنى نابى بىگوىزىتەۋە بۇ مىراتگەرەكانى، ھەم ژمارە لىان زۆرە مىراتگەرەكان، پەنگە ھىچ رۆللىكىان نەبوۋىن نە لە تاۋانەكە نە لە خواردى بەرھەمەكى گرېمان، يەنى نە لە ھەلەكە، ئەۋە مەبدەئە ئىمە ناتوانىن لەۋە لادەين و بىگوىزىنەۋە بۇ مىراتگەرەكانى، دەتوانىن بىگوىزىنەۋە بۇ مىراتىەكە لى، ئەگەر شتىكى بەجى ھىشتوۋە، كاك ئومىد فەرموو.

بەپىز ئومىد عبدالرحمن حسن:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ماددە لى (۹) بىرگە لى (۲) لە ھالەت لى مردنى لەئەستۆ كىراۋ بىرى پارە لى لەئەستۆ كىردى دەگوازىتەۋە بۇ مىراتەكە لى، مىراتگى ھەر ئىنسانىك، چۈنكە ئەۋە گەندە لى نىيە كىردى سوۋدەمەند بوۋىت

له سووده كه دا پښ بژارډنه كه ي له سهر حساب ده كړيټ، نه وه هه له يه، له چوارچپوه ي هه له يه ك دا نه و ده بڼ ته عويزه كه بدات، ميراتگر چ تاوانيكي هه يه كه چهنه كور و كچيكي هه يه كه كه سه كه نه گهر بابيان هه له يه كي كړدووه، دايكيان هه له يه كي كړدووه نه وان پښ پښ بژارډنه كه بدنه، بويه من پيشنيار ده كه م، ماده ي ۹/ برگه ي ۲/ لابرېټ، ميراتگر هيچ تاوانيكي نيه و پيويست ناكات نه و قهره بووه كه بدات، زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه روكي په رله مان:

به لئ زور سوپاس، كاك عوسمان فهرموو.

به رپز عثمان كريم سواره:

به رپز سه روكي په رله مان.

ماده ي (۹) برگه ي (۲) منيش ههر به هه مان شيوه ي كاك نوميد و نه و براده رانه پيموايه نه و برگه يه زياده يه، كه ئنسان مرد ئيتر كوټايي پښ ديټ، پيويست ناكات نه و برگه يه بميني، زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه روكي په رله مان:

به لئ زور سوپاس، كاك مه لا ناصر فهرموو.

به رپز عبدالناصر احمد علي:

به رپز سه روكي په رله مان.

به ناوي خوي گه وره و ميهره بان، له ماده ي (۹) برگه ي (۲) له حاله تي مردني له نه ستو كراو برې پارهي له نه ستو كړدن ده گوازيته وه بو ميراته كه ي، نه گهر هاتوو ميراته كه ي ميراتگري نه بوو، نه وه يه ك، دوو باشه ميراتگري كه ي تاواني چييه؟ ههر بو پشتگيري له قسه كاني كاك عوسمان و كاك نوميد، به پای منيش نه و ماده يه ههر لابرېټ ههر باشه، نه گهر ميراتگري نه بوو له كڼ وهرده گيرئ، نه گهر ميراتگر په يوه ندي چييه به نه وه ي كه تاوانه كه ي كړدووه، زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه روكي په رله مان:

بو ميراتگر ناگويزيته وه بو ميراتيه كه ي ده گويزيته وه، به عني بو نه وه ي كه ليبي به جي ماوه ده گويزيته وه، نه و كه ره ستانه ي نه و شتانه ي، نه و مال و مولكه ي ليبي به جي ماوه، نه مه قاعيده يه، نه مه ناتواين لاي به ين ليره به ريزان با نه مه ش وه كو هه موو شتيكي لي نه بيته، نه لئ ته ريكه نيه، به عني ميراتي نيه هه تا قهرز نه دريته وه، به لئ سوپاس بو به ريزت، سه رچنار خان فهرموو.

به رپز سه رچنار احمد محمود:

به رپز سه روكي په رله مان.

برگه ي (۲) له حاله تي مردني له نه ستو كراو برې پارهي له نه ستو كړدن ده گوازيته وه بو ميراته كه ي، له رووي قانونيه وه ده زانين ميراته كه ي نايټ، بوچي؟ به عني نه بڼ بو مالله كه ي،

لەبەرئەوێ میرات خۆی میرات پاش لێ دەکردنی تەجھیزە، یەعنی لەگەڵ دەین لەگەڵ وەسیە، ئەم دیوونە خۆی یەعنی ناکرێ بێخەیتەوێ ناو میراتەکەو، بۆچی؟ لەبەرئەوێ میراتی لە نێزامی عام بە پێی ماددە (۱۳۰) ۲ لە قانونی مەدەنی، جگە لەوێش ئایەتی لەسەرە، چونکە ئەوانە کە میراتیان بۆ دیاری کراوە بە سورەتی نێسا باس کراوە خۆی گەرە ئەسحاب و فروز و ئەوانە ناکرێ حکومەت بکەین بە شەریک لە میراتگرەکە، لە هەمان کاتدا پێچەوانە ی ماددە (۲) ی دەستووریشە لە ئەحکامی سەوابتی شەریعە ئیسلامی، کە ئەو بەلزی دیاری کراوە، یەعنی میراتگران بەلزی دیاری کراوە قسە جەنابت (لا تریکة الا بعد سداد دین) ئی ئەمە دەینە، چون دەیکەیتەوێ ناو زەمەن تەریکەو، تەریکە تەحید کراوە بەپێی ئەو یاسایانە ی باس کرد، سوپاس.

بەرپز د.رێواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوێ علاقە ی بە تەعریفی تەریکەو هەبە، لێرە مەبەست لە میراتەکە ی دەتوانین موستەلەحەکە بگۆرین، بەلام لابردنی بە تەواوەتی ئەوێ ناتوانین، نە شەرەن نە قانونەن، بەلێ کاک د.شیرکو فەرموو.

بەرپز د.شیرکو جودت مصطفی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکە ی سەرچنار خان دەکەم، سوپاس.

بەرپز د.رێواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ بەدیاری کراوی دەتوانین بۆ نمونە بینووین دەچیتە ناو ئەو مولک و مالە ی کە لە دوا ی مردنی لێی بەجێ ئەمێنێ، چونکە راستە و دروستە لەدوا ی دانەوێ قەرزی ئەوێ دەمێنێتەوێ پێی دەوترێ میراتی، بەلێ زۆر سوپاس، کاک هیقیدار فەرموو.

بەرپز هیقیدار احمد سلمان:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کران، سوپاس.

بەرپز د.رێواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ زۆر سوپاس، جوان خان فەرموو.

بەرپز جوان یونس محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەبوو، بۆیە پشتگیری لە کاک ئومید و هەموو ئەو هەقالانە دەکەم کە تێبینیان لەسەر بڕگە (۲) هەبوو لە ماددە (۹)، سوپاس.

بەرپز د.رێواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سارا خان فەرموو.

بەريز سارا دلشاد بکر:

بەريز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان رەئیم هەیه، پشتگیری قسەکانی کاک ئومید دەکەم، زۆر سوپاس.

بەريز د.رئواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ کاک سەرکۆ فەرموو.

بەريز سەرکۆ ازاد حسیین:

بەريز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە (۹) بڕگە (۲) من لە حالەتی مردنی لەئەستۆ کراو بپری پارە لە ئەستۆ کردن دەگوازیتهوه بۆ ئەو مۆلک و مالهێ کە لێی بەجێ ماوه، بەو شیوازه بێت، بۆ پشتیوانی لە بۆچوونەکە سەرچنار خانیش.

بەريز د.رئواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ دروستە، کاک زکری فەرموو.

بەريز زکری احمد اسماعیل:

بەريز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناقی خودی مەزن و دلۆقان، ماددە (۹) خال (۲) لە حالەتی مردن لە ئەستۆ کراو بپری پارە کە لە ئەستۆ کردن دەگوازیتهوه بۆ میراتگرەکە، بەريز سەرۆکی پەرلەمان، من پیم باشە لە حالەتی مردن حکومەتی بپری پارە کە (۵%) ی لێ خۆش ببی، لێر هەندێ من پیم باشە بەم شیویەیی لێ بکریت، لە حالەتی مردن لە ئەستۆ کراو بپری پارە کە لە ئەستۆ گرتن بە (۵%) ی لێ خۆش بوون دەگوازیتهوه بۆ میراتگرەکە، زۆر سوپاس.

بەريز د.رئواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ زۆر سوپاس، کاک شیخ ظاهر فەرموو.

بەريز ظاهر محمد علی:

بەريز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کرا، پشتگیری رایەکە سەرچنار خان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەريز د.رئواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ زۆر سوپاس، کاک فیصل فەرموو.

بەريز فیصل عباس عولا:

بەريز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری رایەکە کاک ئومید و کاک عوسمان و سەرچنار خان دەکەم.

بەريز د.رئواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ زۆر سوپاس، لێژنە تایبەتمەندە کاک عباس فەرموو.

بەرپز عباس فتح صالح:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

بۇ خالى دووهم بۇ میراتەکه، راسته یه عنى دەبى ئەمه بۇ مولک و مالەکهی، چونکه میرات که دابه شکرا دوايى هەر کهسه خاوهنى خوی ده بىت، بۆیه بیگومان پيش ئەوه به پىشى شەرعیش ئەمه یه که هەر قهرزىكى له سەر بىت پيش ئەوهی میراتەکهی بۇ دابهش بکرىت دەبى قهرزهکانى لى بدریته وه، ئەمهش قهرزى دهوله ته پىویسته قهرزهکانى لى تهرک بکرى ئینجا میراتەکه دابهش بکرىت، ئەمه وه کو خوی، زور سوپاس.

بەرپز د.رئواز فائق حسین/ سەرۆکی پەرلەمان:

به لى قهرزى دهوله تیش ئیمتیازی هه یه به سەر قهرزهکانى تریشدا، بهرپز وه زیری ههریم قسه یه کتان هه یه ئیزافه؟ نیبه تی، ماددهی دواى ئەوه، فهرموو.

بەرپز روبینه اویمک عزیز:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددهی/ ۱۰

۱- فهرانبه ریان به پاژهی گشتی که برپار له ئەستۆ کردنی له سەر داوه مافی تانه دانی له برپاری لیژنه ی لیکۆلینه وهی له بهردهم دادگای کارگیری به پى حوکمهکانى یاسای ئەنجومهنى شورا له ههریمی کوردستان ژماره (۱۴) له سالی (۲۰۰۸) هه یه.

۲- مه رجه پيش تانه نه دان له برپاری له ئەستۆ کردن که سی له ئەستۆ کراو داخوازی برپاره که له بهردهم ئەو لایه نانه پیشکەش بکات که برپاره که ی ده رکردوو له ماوهی (۱۵) رۆژ له ریککه وتی پى راگه یانندی یان هه ژمار کردنی پى راگه یه نراو.

بەرپز د.رئواز فائق حسین/ سەرۆکی پەرلەمان:

به لى هەر ئەندامیکی بهرپز که قسه ی هه یه؟ گلزار خان، سارا خان، کاک شیخ ظاهر، کاک رزگار، د.محی الدین، د.اسماعیل، کاک د.محی الدین فهرموو.

بەرپز د.محی الدین حسن یوسف:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

له ماددهی (۱۰) برگه ی یه که م، نووسراوه فهرانبه رى پاسپیدراو به پاژهی گشتی که برپاری له ئەستۆ کردنی له سەر دراوه، مافی تانه دانی له برپاری لیژنه ی لیکۆلینه وه هه یه، له دهقهکانى پيشتر لیژنه ی لیکۆلینه وه برپار نادات، به لکو ده سه لاتى تايبه تمه ند برپار ده دات، بۆیه پىویسته ئەو دهسته واژه یه بکرىته برپاری دهسته ی ده سه لاتى تايبه تمه ند، زور سوپاس.

بەرپز د.رئواز فائق حسین/ سەرۆکی پەرلەمان:

به لى زور سوپاس دروسته، کاک رزگار فهرموو.

بەريز رزگار محمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

والله من قسم له سەر ماددەى / ۱۰ نييه، بە لدم هەر له سەر ئەم دانىشتنە يە جەنابتان له كۆبونە وهى پيشووتر داواتان له سەر چۆلكردنى هۆلەكه ريكار دەگرينه بەر بەرامبەر پەرلەمانتاران، بە لدم ئىستا ئەگەر سەير بکەين هۆلەكه له سەدا پەنجای پەرلەمانتاران ليرە ئامادە نين، ئايا ريكاره كه چييه كه گيراو هته بەر، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئىستا غيابات وەر دەگرين دروسته، تيبينيه كهت دروسته گلزار خان فەرموو.

بەريز گلزار رشيد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە (۱۰) فەقەرە يەكەم بە پيچەوانەى ماددەى شەشە وهكو كاك محيدين باسى كرد، تاغن دان و بريارى ليزنهى ليكولينه وه ناكريت، چونكه ليرەدا ئيمه دەسەلاتى تايبه تمەند ئەو بريارى له سەر دەدرئ سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەريزتەن كاك شيخ ظاهر فەرموو.

بەريز ظاهر محمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۰) فەرمانبەر يا راسپيردراو بە راژەى گشتى كه بريارى له ئەستۆگرتنى له سەر دراوه مافى تانەدانى له بريارى ليزنهى ليكولينه وه له بەردەم دادگای كارگيرى، بە پيى حوكمه كانى ياساى ئەنجومەنى شورا له هەريمى كوردستان ژمارە (۱۴) ى سالى (۲۰۰۸) هەيه، ئەگەر تانەيدا له بەردەم مەحكەمەى كارگيرى ديسان تەزەلومى ليكرد فەرمانبەر يا راسپيردرو بە راژەى گشتى، ئايا له بەردەم كام مەحكەمە تەزەلومە كهى خۆى داوا بكات لابردنى تەزەلومە كه داوا بكا؟

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

چۆن؟ فەرمانبەريك ئەگەر فەرمانى بۆ دەرچوو بە تەزەلمى له دواى ئەوه هەر دەچى تەزەلوم دەكا له بەردەمى دەسەلاتى تايبه تمەند.

بەريز ظاهر محمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان

دەسەلاتى تايبه تمەند كه ليزنه كه يه.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كه وهزيره يا سەرۆكى لايه نه نه به ستراره به وهزارهت يا پاريزگار.

بهريز ظاهر محمد علي:

بهريز سهروكي په رله مان.

دوايش دهچيته بهردهم مهحكه مهى ئيدارى.

بهريز د. ريوافائق حسين/ سهروكي په رله مان:

ئه گهر ئه وان تهزه لومه كهى كرد پيداچوونه وه يان كروو قه راره كه يان به نه وعيكي تركه و ته وه كه له سالى بوو، ئه وه واز دىنى ئه گهر له ماوهى (۱۵) روژدا وه لاميان نه دايه وه، يان وه لاميان هيچ نه دايه وه وا حساب به كه ره فزيان كرووه، داواكارى به كهى ئه گهر ره فزيان كرد ئه وه دوو حالتان هه به، هه ردووكى ره فزه ئه توانى بچيته بهر مهحكه مهى ئيدارى.

بهريز ظاهر محمد علي:

بهريز سهروكي په رله مان.

ئهى ئه گهر له بهر ده مى مهحكه مهى ئيدارىش تهزه لومى تيدا بوو بچيته كوئ؟

بهريز د. ريوافائق حسين/ سهروكي په رله مان:

ئهچيته بهردهم مهحكه مهى ئيدارى، ئيتر ناتوانى ته وه قوعى ئه وه بكهى كه ئه وپيش به عنى.

بهريز ظاهر محمد علي:

بهريز سهروكي په رله مان.

ئه گهر له مهحكه مه به كه غه در يان تهزه لومى تيدا بوو، برپارىك ده بى مهحكه مه به كهى تر هه بيت به ناي بو ببات بو نمونه دادگاي ته مييز.....

بهريز د. ريوافائق حسين/ سهروكي په رله مان:

ته به عن قانونى ئه نجومه نى شورا له هه ريمى كوردستان ژماره (۱۴) ي سالى (۲۰۰۸) چ ريكارىكى دا بيتى چ هه قىكى دا بيتى ته نها ئه وه هه قانهى هه به.

بهريز ظاهر محمد علي:

بهريز سهروكي په رله مان.

ئه وه هه مهحكه مهى ئيدارى به، كه واته برپاره كاني مهحكه مهى ئيدارى (باتن) قه تعينه.

بهريز د. ريوافائق حسين/ سهروكي په رله مان:

سوپاس، فهرموو خديجه خان.

بهريز خديجه عمر طه:

بهريز سهروكي په رله مان.

ياساي ئه نجومه نى شوراي هه ريم باسى ئه وه ده كات كه برپارى دادگاي كارگيرى له ماوهى (۳۰) روژ له روژى پيراگه ياندى يان ناگدار كروونه وه له لايه ن داواكارى گشتي به وه ته مييز ده كرپتن، ئى داواكارى گشتى له لايه ن داواكارى گشتي به وه ته مييز ده كرپتن.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

سەيرى دەكەين ئىستا كاك شىخ زاهر، بەلى ساراخان فەرموو.

بەريز سارا دلشاد بكر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پېشنيارم ھەيە لە بېرگەى دووھ مەرجه پېش تانەدان بېيارى لە ئەستۆگرتن كەسى لە ئەستۆكراو دادخواز لە بېيارەكەى لە بەردەم ئەو لايەنە پېشكەش بكات، پېم باشە بەم شىوھەيە بنووسرېت دادخواز و، ھەرۈھە لە ئەستۆكراو بۆى ھەيە تانە لە ليژنەى ليكۆلېنەو ە بگريت لە دواى پېراگەياندىنى بېيارى ليژنەى لە ماوھى (۷) رۆژ لە لايەن دادگاي كارگېرى و بېيارى دادگاي كارگېرىش نيشانەى تانەگرتن بېت لە لايەن ئەنجومەنى شورا بۆ ماوھى (۳۰) رۆژ لە دواى پېراگەياندىنى، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دكتور اسماعيل.

بەريز اسماعيل على طه:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سى تېيىنىم ھەيە لە سەر ماددەى (۱۰)، يەكەم بېژيت فەرمانبەر يا راسپېردراو بە راژەى گشتى كە بېيارى لە ئەستۆگرتنى لە سەر دراوھ مافى تانەدانى لە بېيارى ليژنەى ليكۆلېنەوھى پەسەندكرى يان پەسەندكراو بېت وېرى، چونكو ئەل مصدق نە بېيارى ليژنەيە ليژنە تەوسياتن بېيار يا مصادەقەيا تايبەتمەندە دەسەلاتە تايبەتمەندە، تېيىنىە دووھ لە بەردەم دادگاي كارگېرى دادگاي كارگېرى دوو بەشە بەشى مەحكەمەى ئىداريە و بەشى دەستەى بەرزەفتى فەرمانبەران ئىختصاصيكي بەشى دەستەى فەرمانبەرانە بەرزەفتى فەرمانبەران بېژين لە بەردەم دەستەى بەرزەفتى فەرمانبەران چگە لە دادگاي كارگېرى، تېيىنى سېيەم دووھ مەرجه پېش تانەدان ەكو ماوھى دياردەكا (۱۵) رۆژ ئەلېم باببىتە (۳۰) رۆژ ھەقەى ھەيە تانەدانى بداتن دواى پەسەند كردنى ئەو تەوسياتانە، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان بە گوڤرەى ماددەى (۱۴) لە قانونى ئەنجومەنى شورا قەراتەكانى مەحكەمەى ئىدارى مادام ئېمە ئېش بە قانونى ژمارە (۱۴)ى سالى (۲۰۰۸) دەكەين، دەگەرېينەو ە بۆ ئەو ە خازيە بۆ تەمىز خازە، بۆ ئەوھى بېرېتە بەر مەحكەمەى تەمىز، يەئنى ئەو قەرارەى كە مەحكەمەى ئىدارى دەيدات لە دواى تەزەلۇمەكە فەرمانبەرەكە دەچېتە بەردەمى مەحكەمەى ئىدارى، ئەگەر مادام لە بېرگەى يەكەمدا دەلى ئەچينەو ە بۆ قانونى (۱۴)ى سالى (۲۰۰۸) قەراراتى مەحكەمەى ئىدارى خازە بۆ تەمىز لە بەردەمى مەحكەمەى تەمىزدا لە ماوھى (۳۰) رۆژ لە رۆژى تەبليغكردىنى فەرمانبەرەكە يان كەسەكە بە قەرارى مەحكەمەى ئىدارى و، ناشتوانين بېبەينە بەردەمى مەجلىسى ئىنزيبات، لە بەر ئەوھى كە لەوئى قانونى ئسولى محاكەمات زياتر جېبەجئ دەكرئ، ئەو ە بوعدەكەى بوعدىكى مەدەنيە نەك بوعدىكى جەزائى، ليژنە قسەتان ھەيە.

بەريز عباس فتح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لەسەر تانەدان لە برپارى ليژنەى ليكۆلينەو ئەمە راستە، يەئنى تانەدان لە برپارى دەسەلاتى تايبەتمەند لەسەر راسپاردەى ليژنەى ليكۆلينەو ئەو دەكەين باقى تر وەلامەكە وەرگىرايەو و زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى دواى ئەو بخوینەو، ببورە فەرموو دکتۆرە قالا.

بەريز د. قالا فرید ابراهيم / وەزىرى ھەريم بۆ کاروبارى پەرلەمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

تەنھا لە ماددەى (۱۰) برگەى يەكەم و دووهم، پيمان باشە برگەى سيپه مېشى بۆ ئيزافە بکرى کە برگەى يەكەمە لە ماددەى (۱۲)ى حکومەت بۆ پاريزگارى کردن لە مافى فەرمانبەرەكە کە دەلى پيوستە لەسەر وەزىر يان لايەنى نەبەستراو بە وەزارەت بروانيتە دادخوازيه کانى لە ماوہى (۱۵) رۆژ لە رېکەوتى وەرگرتنى وەزارەت يان سەرۆکايەتى لايەنى پەيوەندىدار، بۆ ئەوہى لە حالەتى بەسەرچوونى ماوہى باسکراو بە بى تىروانين تىيدا ئەوا وادادەنریت داخوازيه کە رەزامەندى لەسەر دراوہ، چونکە مۆزەفەکە شەرتى لەسەر دانراوہ پيش ئەوہى بچیتە تانە لە برپارەکەى بدا لەبەردەمى مەحکەمە دەبیت تەزەلوم بکات لە وەزارەتەکەى خۆى، کاتیک کە تەزەلوم دەکات لە وەزارەتەکەى خۆى وەزىر يان سەرۆكى لايەنى نەبەستراو بۆ وەزارەت ئەگەر ماوہیەكى بۆ دانەنپى لەوانەيە ماوہى ساليك بخايەنیت ئەو کەسە نەتوانى بچیتن بۆ ھەنگاوى دوہم کە بریتيە لە تانەدان لە بەردەمى دادگای ئىدارى، بۆيە پيمان باشە بۆ پاريزگارى کردن لە مافى ئەو کەسە وەکو برگەى سيپه م لە ماددەى (۱۰) برگەى يەكەمى ماددەى (۱۲)ى پروژەى حکومەت ئيزافە بکرىت و زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلام ئەوہ لە قانونى ئەنجومەنى شورا بە وازحى ھەيە لە ماوہى (۱۵) رۆژدا وەزىر ئەگەر جوابى نەدايەوہ، بەس تەنھا (۱۵) رۆژى لەبەر دەستە بە رەتکراوہ دادەنریت، بۆيە تەسەور دەکەم ليژنە تايبەتمەندەکان لايان بردیيت، بەلام بۆ پاراستنى حەقى فەرمانبەرەو بۆ ئەوہى کە وازحتر بى دەکرى دابنریتەوہ، بەلى ماددەى دواى ئەوہ بخوینەوہ.

بەريز رۆژان ابراهيم على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۱):

سەرۆكى ئەنجومەنى وەزىران بە وەزىرى تايبتمەند دادەنریت، ئەگەر کەسى لە ئەستۆکراو وەزىر يان ئەوانەى پلەى وەزىريان ھەيە سەرۆكى ئەو لايەنانە نەبەستراوانە بە وەزارەت بىت کە بە ئەنجومەنى وەزىران پەيوەستن، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، ھەر بەريزيك قسە دەكات با دەستى خۆى بەرز بىكاتەو؟ وابدانم ئىمە وتومانە قابىلە بۇ تەمىيز لە بەردەمى ھەيئەى خۇيانە، ھەيئەى مەجلىسى شورا و قەرارەكەى ھەيئەى مەجلىسى شورا با دەبئى، نەك لە بەر مەحكەمەى تەمىيز قابىلە بۇ تەعن و تەمىيز كوردنەو لە بەردەمى ئەنجومەنى شورا، قەرارى ھەيئەى ئەنجومەنى شورا بە قەرارى بات دادەنرئى، يەئنى قابىل نىيە بۇ جاريكى تر، ناوەكان ھەر بەريزيك دەيەويت قسە بىكات، دكتور عوسمان فەرموو.

بەريز عثمان على سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم بىرگەيە وام پى باشە بنووسرئىت سەرۆكى ئەنجومەنى وەزيران، يان جىگرەكەى، يان كەسئىك كە بەريزيان دەست نىشانى بىكەن، لە بەر سەرقالى جەنابيان بۇ ئەوہى بىپتە شتىكى ئىش لەسەر كراو بئى، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، ماددەى (۱۲) بخوئىنەوہ.

بەريز رۆژان ابراهيم على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى(۱۲):

يەكەم: ئەو لىژنانەى بە پىپى حوكمەكانى ئەم ياسايە پىك دەھىنرئىن نابنە جىگرەوہ بۇ ئەو لىژنانەى حوكمەكانى ياساى بەرزەفتكردى فەرمانبەران و دەولەت و كەرتى گشتى ژمارە (۱۴)ى سالى ۱۹۹۱ى بەركار لە ھەريم دەيانگرئىتەوہ.

دووہم: لە ئەستوگرئى فەرمانبەران يان راسپىردراو بە راژەى گشتى بە پىپى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەسەلاتى تايبەتمەند پابەند دەكات بە گرتنەبەرى رىكارى ياسايى و رەوانە كوردى دۆسيەكەى بۇ دادگا ئەگەر ئەو كوردەوہيە ئەنجامى داوہ بە پىپى ياساى سزادانى بەركار يان ھەر ياسايەكى تر كە رەگەزى تاوانكارى تىدابوو، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان سەبارەت بەو ماددەيە، كئى قسەى ھەيە كاك سعيد و گليزار خان، فەرموو كاك سعيد.

بەريز سعيد مصطفى تەتەرخان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لەسەر ماددەى (۱۲) بىرگەى دووہم، من پىم باشە لە جياتى ئەوہى رەوانە كوردى دۆسيەكان بۇ دادگا، من پىم باشە دۆسيەكان رەوانەى دەستەى دەست پاكى بىكرئىن، چونكە تاوانى فەرمانبەران لە زيان گەياندن بە مولكى گشتى بە پىپى ياساى دەسپىك كارى دەستەيە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەي ئەگەر رەگەزى تاوانكارى تىابوو، يەنى جەرىمە بوو.

بەريز سعيد مصطفى تەتەر خان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە دەستەي دەست پاكيدا هاتوو.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوياس، كليزار خان فەرموو.

بەريز گليزار رشيد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەي (۱۲) بىرگەي دووهم لە ئەستۆگرتنى فەرمانبەرانى يان راسپىردراو بە راژەي گشتى بە پىيى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەسەلاتە تايبەتمەند پابەند دەكات بە گرتەبەر، بەراي من ئەو ھەموو پىويست ناك، ئەگەر ئەمە بنووسين پىويستە لە دەسەلاتى تايبەتمەند بە كردنەبەري رىكارى ياسايى ئەوانى تر ھەموو خالەكانى ئىعادەي سياغەي بۆ بىكرىت كورتى بگەينەو بەشتەر، سوياس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەي (۱۳) بخويئەو، فەرموون.

بەريز رويپاك احمد رحمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەي (۱۳):

ئەم ياسايە لەسەر گشت ئەو دۆسيانەي كە بە پىيى ياسا بەركارەكان لە ژىر لىكۆلینەو ھەدان و بىپارى لە ئەستۆگرتىيان بۆ دەرنەچوو، ئەوانەي بىپارىيان بۆ دەرچوو بەر قستەكانيان بەتەواو ھەتە و ھەرنەگىراو ھەتە و ئەوانەشى كە تا ئىستا دۆسيەي لىكۆلینەو ھەيان بۆ نەكراو پىادە دەكرىت.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوياس، كى قسە دەكات لەسەر ئەو ماددەيە لىلى خان فەرموو.

بەريز لىلى عبدالجبار حدو:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەي (۱۳): لە ماددەي سىيەمدا ئايا دەكرىت ئەم ياسايە ئەسەر رەجەي ھەبىت لەم ماددەيەدا ئەسەر رەجەي دياركراو بە تايبەتى كاتىك بىپارىبوو دوسىيەك لە ژىر ياسايەكى تر دەرچوو، واتا بە ياسايەكى تر حوكم دراو، چۆن ئەو ياسايە لەسەر جىبەجى دەكرىت، ئايا

ھەلدەۋە شېتەۋە يان نا، جارىكى تر دەدرېتە دادگا ئەم ماددەيە ئەسەر رەجى تېدايە ئەمەش كېشە دروست دەكاتن، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەسەر رەجى دروست ناکا بەو دەلدەتە ئەۋەى لە ژېر لېكۆلېنەۋەيە ھېشتا بېرىرى بۆ دەرنەچۋە ئەۋەى بېرىرى بۆ دەرچۋە قىستەکانى نەداۋەتەۋە ھۆكىمى ئەو ماددەيەى كە پەيۋەندى بە چۆنېيەتى دانەۋەى قىستەکانە لەسەرى جېبەجى دەبى، ئەۋانەى كە تا ئېستا لېكۆلېنەۋەيان بۆ نەكراۋەو دۆسيەى لېكۆلېنەۋەيان بۆ نەكراۋەتەۋە پىادە دەكرى، جېگەى قسەيە لە راستى ئەگەر يەككى تر بېەۋى قسەى لە بارەۋە بكات، بەلئى ماددەى (۱۴) بخوینەۋە.

بەريز رويپاك احمد رحمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۴):

ۋەزىرى دارايى و ئابوورى رېنمايى پېۋىست بۆ جېبەجېكردىنى ھۆكەمەکانى ئەم ياسايە دەردەكات.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريز ۋەزىرى ھەريم قسەتان ھەبوو فەرموون.

بەريز د. قالا فرید ابراهيم / ۋەزىرى ھەريم بۆ كاروبارى پەرلەمان:

پېمان باشە ماددەى (۱۴) ۋەكو پىرۆژە ياساى ھۆكۈمەت دابىرېژرېتەۋە كە دەلئى ئەم ياسايە پىادە دەكرى لەسەر ئەو پىرسانەى بېرىرى لەئە ستۆگرتىيان بۆ دەرنەچۋەو.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ماددەى دۋاى ئەۋە بخوینەۋە، يەك دەقە ھېشتا ماددەى (۱۳)ى خویندەۋە، رويپاك خان ئەۋە (۱۳) مان تەۋاۋەرد چۋوینە ماددەى (۱۴) فەرموون ماددەى چۋاردەتان خویندەۋە، كى قسەى ھەيە دكتور اسماعيل، رويپاك خان كېى تر فەرموون دكتور اسماعيل.

بەريز د. اسماعيل على طه:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەز بېژم ئەقەيە زەرورىە مودەكى دەست نېشان بکەين بۆ ۋەزىرى دارايى ۋەكو رېنماى دانېتن مومكىنە تەئخىر بېيت و ئەف قانونە ئەف بېژىت ئەو مەلەفى ھەى بېنە چارەسەرکردن، لەبەر ھەندى ئەز بېژم ۋەزىرى دارايى و ئابورى رېنماى پېۋىست بۆ جېبەجېكردىنى ھۆكەمەکانى ئەم ياسايە دەر دەكات لە (۳۰) رۆژ نەبورى لە نەشرى ۋەقايەى عىراقى تا بە زىتر ۋەقايەى كوردستان زوو بکەۋىتە بوارى جېبەجېكردىن سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموون رويپاك خان.

بەريز روپاك احمد رحمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەر لە ماددە (۱۴) تاوہ کو (۱۷) پييم وايە ئەو ماددانە دەکەونە حوکمەکانى کۆتاييەکان، بۆيە ئەگەر بە بەشيک لە سەرۆوى ماددە (۱۴) بنووسرئت حوکمە کۆتاييەکان، ئينجا بيته ماددە (۱۴)، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، نەجات خان فەرموو.

بەريز نجاه شعبان عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پالپشتيا ئاخافتنى دکتور اسماعيل دکەم زور سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى دواى ئەوہ بخوینەوہ.

بەريز خديجه عمر طه:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۵): کار بە هيچ دەقيكى ياسايى يان بپاريك ناکرئت کہ لەگەل حوکمەکانى ئەم ياسايەدا ناکۆک بيته.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس كئ قسەى هەيە نيبە سوپاس، ماددەى دواى ئەوہ بخوینەوہ.

بەريز خديجه عمر طه:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۶): لەسەر لايەنە پەيوەنديدارەکان پيويستە حوکمەکانى ئەم ياسايە جيە جئ بکەن.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ج بەريزئك قسەى هەيە نيبە سوپاس، ماددەى دواى ئەوہ بخوینەوہ.

بەريز خديجه عمر طه:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۷): ئەم ياسايە لە ريکەوتى بلاوکردنەوہى لە رۆژنامەى فەرمى (وقايەى) کوردستان جيە جئ دەکرئت.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

هەر بەريزئك قسەى هەيە کەس نيبە هۆيەکانى دەرچوواندن.

بەريز عباس فتاح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

هۆيەکانى دەرچوواندن لە پيئاو پاريزگارى کردن لە مۆلك و مالى گشتى دەولەت لە لايەن فەرمانبەران و راسپيردراوان بە راژەى گشتى لە ريگەى چاوپوشى نەکردن لەگەل حالەتەکانى پشتگوپيخستن و کەم تەرخەمى يان بە ئەنقەست زيان گەياندن بە مۆلك و مالى دەولەت يان سەرپيچى کردنى ياسا بپيارو پەيرەوى رينمايە بەرکارەکان ئەم ياسايە دەرچوويندرا، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەريزان ھەر ئەندامىكى بەريز قسەى ھەيە لەسەر ھۆيەكانى دەرچوواندن خەديجە خان فەرموو، كاك سيروان، سەر چنار خان.

بەريز خديجە عمر طە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيم وايە كە ئەم ياسايە ياسايەكى ريكاريە زياتر تەركيز لەسەر ئەو ئاليەتە ئەو ميكانزمە رووندىكاتهو تەكو كە چۆن دەرگرتن بەھاي ئەو زەرەر زيانەى كە بە مۆلك و مالى دەولەت كەوتوو بەگەرئندرئتەو، بۆيە پيشنياز دەكەم كە ھۆيەكانى دەرچوواندن بەم شيوازە دابريژرئتەو لە پيناو پاريزگارى كردن لە مۆلك و مالى گشتى دەولەت لەلايەن فەرمانبەران و راسپيردراوان بە راژەى گشتى و ريكخستەو و خيرا كردنى ريكارەكانى وەرگرتنى بەھاي ئەو زەرەر زيانانەى كە بە مۆلك و مالى دەولەت گەيشتوو بەھۆى پشتگوپخستن ياخود كەم تەرخەمى بيت ياخود بە ئەنقەست بيت يان سەريپچى كردنى ياساو بريارو پەيرەو رينمايە بەركارەكان بيت ئەم ياسايە دەرچوويندرا، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس كاك سيروان فەرموو.

بەريز سيروان فرج محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بە ناوى خوا لە ھۆيەكانى دەرچوواندندا مادام ئەم ياسايە بۆ ريكگرتن لە گەندەلى كەم تەرخەمى ھەتا دوايى، من پيم باشە يەك ئيزافەى ترى تيا بكرئت كە لە پيناو چەسپاندنى دادپەرەرى يا دادوھريا بيت لەگەل ھەموو ئەوانەى تريشدا، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، فەرموو سەر چنار خان.

بەريز سەرچنار احمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئامانج لەم ياسايە بۆ خيراىكردنى كار رايەكانە ئەگەر وانەبيت ھەر ياسايەكانى تر دەردەچيت، لەبەر ئەو بەر ئەو من پيشنيار دەكەم لە ديري ئەخيردا پيش ئەوھى ئەم ياسايە دەرچوويندرا پيش ئەوھى ئەم ياسايە دەرچوويندرا ئەمەى بۆ زياد بكرئ بۆ ئاسانكارى كاررايەكانى خيراى يەكلدى كردنەوھى دۆسيەى پەيوەنديدار بە مۆلك و مالى گشتى، ئيجا ئەم ياسايە دەرچوويندرا، چونكە ئامانج لەم ياسايە بۆ خيراىكردنى كاررايەكانە، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەندامانى پەرلەمان سبەينى سەعات (۲) بە ھەمان شپۆھ كۆبوونەو ھەمان دەبى، ھەر ئەو ھەفتەيە رۆژى دوو ھەم لە سەعات دوو دەبى، بەريزان ھەر ئەو ھەفتەيە رۆژى دوو ھەم لە سەعات (۲) دەبى، ھەفتەى داھاتوو رۆژى دوو ھەم بەيانىيەكەى دەبى، لەبەر ئەو ھەم بەريز وەزىرى كاروبارى كۆمەلچىيەتى سەعات (۱) دەگاتە پەرلەمان، لەبەر ئەو ئىمە وەكو خۆمان كۆبوونەو ھەم ھەمان سەعات دوو دەست پى دەكەين، بەلەم لە ھەفتەى داھاتوو رۆژى يەكەم ھەر دواى نيوەرۆييە، رۆژى دوو ھەم ئەخرىتە بەيانىيەكەى و بەم شپۆھيە كۆتايى بە كۆبوونەو ھەم ھەمان دەھىنەين، بەلى بەريزان دانىشتنەكان لە سەرھەتاو كۆتايى لىستى غىاباتيان وەردەگىرئ ھەر بەريزىك مۆلەت بى پيش دەسپىك ئەبى مۆلەتەكە وەربگىرئ، سوپاس ئەو ھەمووى ئىمزاى بکەن ئىنجا برۆن.

د. ريواز فائق حسين
سەرۆكى پەرلەمانى
كوردستان - عىراق

ھىمەن ھەورامى
جىگرى سەرۆكى پەرلەمانى
كوردستان - عىراق

منى نبى قھوچى
سكرتىرى پەرلەمانى
كوردستان - عىراق

ھەرئىمى كوردستان - عىراق
پەرلەمانى
كوردستان - عىراق

پروژە تۆكۈلە كان

۱۱۶

سالى / ۲۰۲۰ - بەرگى سەدو شازدە

چاپى يەكەم / سالى ۲۰۲۲

پیرست

- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۷) ى خولى پيىنجه مى ھەلبژاردن - سى شەممە ۲۹/۹/۲۰۲۰ ل ۵
- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۸) خولى پيىنجه مى ھەلبژاردن - دوو شەممە ۵/۱۰/۲۰۲۰ ل ۳۷
- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۹) ى خولى پيىنجه مى ھەلبژاردن - سى شەممە ۲۷/۱۰/۲۰۲۰ ل ۱۸۷
- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۱۰) خولى پيىنجه مى ھەلبژاردن - چوار شەممە ۲۵/۱۱/۲۰۲۰ ل ۲۱۷
- پرۆتۆكۆلى دانىشتنى (۱۱) خولى پيىنجه مى ھەلبژاردن - دوو شەممە ۳۰/۱۱/۲۰۲۰ ل ۳۰۱

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

بەس چاوەرپێكە، بۆ ئەوەی جوابت بەدەینهوه، ئێمە (۲۸) و (۲۹)ی مانگ، كە كۆبوونەوه مان كرد، (۱۳) سەعات، هەشت وەزیری حكومەتی هەرێی كوردستان ئامادە بوو، ئەو بابەتەنەى كە جەنابت باسی ئەكەى تێیدا نەبوو؟ وەزیری دارایی لێرە ئامادە نەبوو؟ ئێمە، ئەمە پەرله مانى كوردستانە، بێئەرزىكردنى بەرنامەى كارى پەرله مانى كوردستان لەلایەن ئەندامانى پەرله مانى كوردستانەوه، بەس بە تەنھا بۆ ئێمە نىبە، بۆ بەرپزێشتانە كە بەشێكن لە موئەسسەسەكە، تۆ لە من باشتر ئەزانى هەفتەى داھاتوو سەرۆكى حكومەت دیت، سەبارەت بەو بابەت، هەر پرسىارىكتان هەيە، دەتوانن پرسىار ئاراستەى بەرپزىان بكەن، لەبەر ئەوە بەرنامەى كارى پەرله مانى كوردستان ئەرزىشى هەيە، ئێمە چۆن پابەندى بەوەى، لە چاودێرى بەردەوام بىن، پىمان باشە، زەرورە، بە ئەركى ئەزانىن، حكومەتى هەرێمى كوردستان، لەسەر دۆسىە جىاوازەكان، بێتە پەرله مانى كوردستان، بە قەدەر ئەوێش گرینگە، ئێمە ئاگامان لە پرۆسەى تەشرىع بى، لە هەرێمى كوردستان، چونكە دواى چوار سالى تر، پىمان دەلێن پەرله مانى كوردستان تەنھا ئەوەندە ياساى دەركردبوو، ئەو یەكێكە لە پىوەرەكان، بەراوردى ئەم خولەى پەرله مانى كوردستان، لەگەڵ خولەكانى ترى پەرله مانى كوردستان بكەن، ئەزانن كە لە ماوەى ئەم سالى و چەند مانگەيا، ژمارەى ئەو وەزىرانەى كە بەژداری دانىشتنەكانى پەرله مانى كوردستانىيان كردوو، زىاترە لە ژمارەى ئەو وەزىرانەى كە لە هەموو خولى رابردوو دا، بەشدارى دانىشتنەكانى پەرله مانى كوردستانىيان كردوو، هىوادارم ئىو بەرپۆنەوه بەو ئامارانەيا، ئێمە ئەم بابەتەنە مان پى گرینگە، تەشرىعمان پى گرینگە، هەر بۆشايىكى ياساى، لە مەلزومەى تەشرىعى ئێمەيا هەبى، پەرله مانى كوردستان ئەركى خۆبەتەى پىر بکاتەوه، هەر شتىكىش كە ئىو بەرپزتان بە گرینگان زانى بى، ئێمەش بە گرینگى ئەزانىن، هەموومان پىكەوهىن لەم بابەتەيا، بەلێ، دەست بە جىبەجىكردنى بەرنامەى كار ئەكەين، كاك (بزار)، فەرموو.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

بەناوى خواى مەزن و دلۇقان، ئەمە دەقى راپۆرتى لىژنەى ياساىيە:

بۆ سەرۆكايەتى پەرله مانى كوردستان

بابەت/ راپۆرتى لىژنە

لىژنەى كاروبارى ياساى، رۆژى يەك شەم، رىكەوتى (۲۰۲۰/۹/۲۷)، كاتژمىر (۱۱)ى پىش نىوەرپۆ، كۆبونەوهى خۆيان ئەنجامدا، بۆ تاوتويكردن و دارشتنەوهى ئەو پىشنىارانەى كە لەلایەن ئەندامانى پەرله مانەوه پىشكەش كراون، سەبارەت بە پرۆژە ياساى لە ئەستۆكردن لە هەرېمى كوردستان-عىراق، لە دانىشتنى خویندەنەوهى دووهمدا، دواى گفتوگۆكردن و تاوتويكردن، لىژنەكەمان گەيشتە ئەم ئەنجامانەى خوارەوه:

-سەبارەت بە ناوئىشان چوار پىشنىار هەيە:

پىشنىارى يەكەم: پرۆژە ياساى (لەئەستۆكردن) لەلایەن فەرمانبەران و راسپىردراوان بە راژەى گشتى لە هەرېمى كوردستان-عىراق.

پىشنىارى دووهم: پرۆژە ياساى (لەئەستۆگرتن)ى فەرمانبەران، لە هەرېمى كوردستان-عىراق.

پېشنیاری سییەم: پرۆژە یاسای (مافی فەرمانبەر و لە ئەستۆگرتنی مولک و مالی دەولەت) لە ھەریمی کوردستان-عێراق.

پېشنیاری چوارەم: ھەك خۆی، پرۆژە یاسای (لە ئەستۆگردن) لە ھەریمی کوردستان-عێراق.

بەرپز د. رپواز فائق حسین/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانی پەرلەمان، یەك یەك پېشنیارەكان ئەخەینە دەنگدان، پېشنیاری یەكەم، پرۆژە یاسای لە ئەستۆگردن لە لایەن فەرمانبەران و راسپێردراوان بە راژەي گشتی لە ھەریمی کوردستان-عێراق، ھەر ئەندامیكی بەرپزی پەرلەمانی لەگەڵ؟ (۲) كەس، پېشنیاری دووھم پرۆژە یاسای لە ئەستۆگرتنی فەرمانبەران لە ھەریمی کوردستان، ھەر ئەندامیكی بەرپزی پەرلەمانی لەگەڵ؟ كەسی لەگەڵ نییە، پېشنیاری سییەم پرۆژە یاسای مافی فەرمانبەر و لە ئەستۆگرتنی مولک و مالی دەولەت، لە ھەریمی کوردستان-عێراق، (۲) ئەندامی بەرپزی لەگەڵ، پېشنیاری چوارەم، ھەك خۆی، پرۆژە یاسای لە ئەستۆگردن لە ھەریمی کوردستان-عێراق، بە دەنگی (۶۷) ئەندامی پەرلەمان، ھەك خۆی، پەسەند كرا.

بەرپز بزار خالد عبداللە:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي (۱) پینچ پېشنیار ھەيە:

پېشنیاری یەكەم: ماددەكە ھەك خۆی تەنیا لەگەڵ ئەم گۆرانكاریانەي خوارەوہ:

۱- بپرگەكانی دووھم، سییەم، چوارەم، لا بېریت.

۲- بپرگەي پینجەم بەم شپوہي لیبكریت.

پینجەم: دەسەلاتی تاییەتمەند، ھەزیری تاییەتمەند، سەرۆکی لایەنی نەبەستراوہ بە ھەزارەت، پارێزگار، دەستەي دەستپاکی دەگریتەوہ.

۳- بپرگەي شەشەم بەم شپوہي لیبكریت.

شەشەم: مولک و مالی دەولەت، سەرچەم مولک و مالی گشتی و تاییەتی، گوازاراوہ و نەگوازاراوہ، دەگریتەوہ، كە خاوەنداریەتی دەگریتەوہ بۆ دەولەت یان بۆ كەسە مەعنەويە گشتییەكان.

پېشنیاری دووھم: ماددەكە ھەك خۆی تەنیا لەگەڵ ئەم گۆرانكاریانەي خوارەوہ:

۱- ھەر یەكە لە بپرگەكانی یەكەم، دووھم، سییەم، چوارەم، شەشەم، ھەوتەم، لا بېریت.

۲- لە بپرگەي پینجەمدا دەستەواژەي ھەزیری تاییەتمەند بکریت ھەزیر.

پېشنیاری سییەم:

۱- ماددەكە ھەك خۆی تەنیا لەگەڵ ئەم گۆرانكاریانە:

۱- ھەر یەك لە بپرگەكانی دووھم، سییەم، چوارەم، لا بېریت، بپرگەي پینجەم، بکریتە بپرگەي دووھم،

بەم شپوہي لیبكریت:

دووھم: دەسەلاتی تاییەتمەند ھەر یەكە لە ھەزیری تاییەتمەند، سەرۆکی لایەنی نەبەستراوہ بە ھەزارەت و پارێزگار، دەگریتەوہ.

۲- بپرگەيەك بە زنجیرەي سییەم زیاد بکری كە تیدا پیناسەي كەسی مەعنەوي بکریت، بەم شپوہيە:

سېيەم: كەسى مەعنەوى، ھەر يەكە لە حيزبى سياسە، بزوتنەوہى سياسى، جولانەوہى سياسى، كۆمپانیا و رېكخراوہكان، دەگرېتەوہ.

۳- بېرگەى ھەشتەم بەم شپوہەيە لېيكرېت:

ھەشتەم: راسپېردراو بە راژەى گشتى، ھەر كەسېك كە بۆ ماوہېكى ديارىكراو ئەرکېكى لە خزمەتى دامەزراوہ دەستوورپەكانى ھەرېمدا پى سپېردراپېت.

پېشنيارى چوارم: وەك خۆى بەم شپوہەيە:

ماددەى (۱):

ئەم زاراوانەى خواروہ بۆ مەبەستى حوكمەكانى ئەم ياسايە ماناكانى بەرامبەريان دەگەينن: يەكەم: ھەرېمى كوردستان-عېراق.

دووہم: وەزىرى تايبەتمەند: وەزىرى ئەو وەزارەتەيە كە كەسى لە ئەستۆكراو تيايدا زيانى بە مول و مالى دەولەت گەياندووہ.

سېيەم: سەرۆكى لايەنى نەبەستراو بە وەزارەت: سەرۆكى ئەو لايەنى نەبەستراوہەيە بە وەزارەت كە كەسى لە ئەستۆكراو تيايدا زيانى بە مولك و مالى دەولەت گەياندووہ.

چوارەم: پارېزگارى تايبەتمەند: پارېزگارى ئەو پارېزگايەيە كە كەسى لە ئەستۆكراو تيايدا لە سنوورى ديوانى پارېزگا و يەكە كارگېرپەكانيدا زيانى بە مولك و مالى دەولەت گەياندووہ.

پېنجەم: دەسەلاتى تايبەتمەند: وەزىرى تايبەتمەند، سەرۆكى لايەنى نەبەستراو بە وەزارەت، پارېزگار دەگرېتەوہ.

شەشەم: مولك و مالى دەولەت: سەرچەم مولك و مالى گشتى و تايبەتى، گوازراوہ و نەگوازراوہ، دەگرېتەوہ، كە خاوەندارىتەى دەگرېتەوہ بۆ دەولەت يان كەسە مەعنەويە گشتيەكان كە تەرخانكراو بېت بە شپوہەيكى راستەوخۆ بۆ سوودى گشتى يان بۆ دام و دەزگايەكى گشتى بەشپوہەى كردارى يان بەپېى ياسا.

حەوتەم: فەرمانبەر: ھەر كەسېك كە وەزىفەيكى لەسەر ميلاكى دامەزراوہ دەستوورپەكانى ھەرېم پى سپېردراپېت بەشپوہەى ھەميشەيى يان گرېبەست.

ھەشتەم: راسپېردراو بە راژەى گشتى: ھەر كەسېك ئەرکېكى لە خزمەتى دامەزراوہ دەستوورپەكانى ھەرېم پى سپېردراپېت بۆ ماوہېكى ديارىكراو.

نۆيەم: لېژنەى لېكۆلېنەوہ: ئەو لېژنەنە كە بەپېى حوكمەكان ئەم ياسايە بۆ مەبەستى لېكۆلېنەوہ لەو زيانانەى بە مولك و مالى دەولەت دەكەوى، پېك دېن.

دەيەم: لە ئەستۆكردن: قەرەبووكردەوہى ئەو زيانانەيە كە لەلايەن فەرمانبەريان كەسانى راسپېردراو بە رېژەى گشتى بەر مولك مالى دەولەت دەكەوېت.

پېشنيارى پېنجەم: پېشنيارى لېژنەى كاروبارى ياسايى:

بەپېى ئەو دەسەلاتانەى ماددەى (۹۱)، بېرگەى چوارەم لە پەيرەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان كە بە لېژنەى ياسايى داوہ، ئيمە لە كۆبەندى ئەو بزاردانەى پېشنياركراوہ لەلايەن ئەندامانى پەرلەمان لە دانىشتنى خويندنەوہى دووہمدا ئەم پېشنيارە دەخەينە روو، داوادەكەين بخرېتە دەنگدان.

ماددەى (۱):

بۇ مەنبەستى حوكمەكانى ئەم ياسايە ئەم زاراۋە و دەستەواژانەى خوارەۋە ماناكانى بەرامبەريان دەگەيەنن:-

يەكەم/ ھەرئىم: ھەرئىمى كوردستان_عيراق.

دووھم/ سەرۆكى ئەنجوومەنى ۋەزيران: سەرۆكى ئەنجوومەنى ۋەزيرانى ھەرئىمى كوردستان_عيراق.

سېيەم/ ۋەزىرى تايبەتمەند: ۋەزىرى ئەو ۋزارەتەيە كە كەسى لە ئەستۆكراۋ تيايدا زيان بە مولك و مالى دەۋلەت گەياندووھ.

چوارەم/ سەرۆكى لايەنە نەبەستراۋ بە ۋزارەت: سەرۆكى ئەو لايەنى نەبەستراۋەيە بە ۋزارەت كە كەسى لە ئەستۆكراۋ تيايدا زيان بە مولك و مالى دەۋلەت گەياندووھ.

پېنجەم/ پارېزگارى تايبەتمەند: پارېزگارى ئەو پارېزگايەيە كە كەسى لە ئەستۆكراۋ تيايدا لە سنوورى ديوانى پارېزگا و يەكە كارگېرپەكانيدا زيان بە مولك و مالى دەۋلەت گەياندووھ.

شەشەم/ دەسلەتتى تايبەتمەند: ھەر يەكە لە ۋەزىرى تايبەتمەند، سەرۆكى لەلايەنى نەبەستراۋ بە ۋزارەت پارېزگار دەگريئەۋە.

ھەوتەم/ مولك مالى دەۋلەت: سەرچەم مولك و مالى گشتى و تايبەتى، گوازراۋە و نەگوازراۋە دەگريئەۋە كە خاۋەندارپەتى دەگريئەۋە بۇ دەۋلەت يان كەسە مەعنەۋيە گشتيەكان كە تەرخانكرايىت بە شىۋەيەكى راستەوخۇ بۇ سوۋدى گشتى يان بۇ دامودەزگايەكى گشتى بە شىۋەى كردارى يان بەپىيى ياسا.

ھەشتەم/ فەرمانبەر: ھەر كەسك كە ۋەزىفەيەكى لەسەر مىلاكى دەمەزراۋە دەستوورپەكانى ھەرئىم پى سپېردرايىت بە شىۋەى ھەمىشەيى يان گريبەست.

نۆيەم/ راسپېردراۋ بە راژەى گشتى: ھەر كەسك ئەركيكي لە خزمەتى دامەزراۋە دەستوورپەكانى ھەرئىم پى سپېردرايىت بۇ ماۋەيەكى ديارىكراۋ.

دەيەم/ ليژنەى ليكۋلېنەۋە: ئەو ليژنانەن كە بەپىيى حوكمەكانى ئەم ياسايە بۇ مەنبەستى ليكۋلېنەۋە لەو زيانانەى بە مولك و مالى دەۋلەت دەكەۋيئ پيكدېن.

يازەبەم/ لە ئەستۆكردن: قەرەبوۋكردنەۋەى ئەو زيانانەيە كە لەلايەن فەرمانبەر يان كەسانى راسپېردراۋ بە راژەى گشتى بەر مولك و مالى دەۋلەت دەكەۋيئ.

بەريز د. رېۋاز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، ئىستا پيشنيارەكان دەخەينە دەنگدان، كى لەگەل پيشنيارى يەكەمە تكايە دەست بەرزكاتەۋە؟ (۱) كەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، پيشنيارى دوۋەم: كى لەگەل پيشنيارى دوۋەمە تكايە دەست بەرزكاتەۋە؟ كەسى لەگەل نىە، پيشنيارى سېيەم: كى لەگەل پيشنيارى سېيەمە تكايە دەست بەرزكاتەۋە؟ (۶) كەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، پيشنيارى چوارەم: ۋەكو خۇى، كى لەگەلدايە تكايە دەست بەرزكاتەۋە؟ كاك بزار يەك تەۋزىحى ھەيە لەسەر پيشنيارى پېنجەم پيش ئەۋەى بيخەينە دەنگدان، فەرموو.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

داوای لیبووردن ده کهین، هه له یه کی مه تبه عی هه یه، ته عریفی له ئەستۆکردن گه راندنه وهی پی بژاردنی ئەو زیانانه یه، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرله مان:

بەرپزان ئەندامانی پەرله مان، ئیستا پیشنیاری پینجه م ده خهینه دهنگدان که پیشنیاری لیژنه ی یاساییه، کئ له گه لدایه تکایه دهست بهرزکاته وه؟ (67) کهس له گه لدایه، زۆر سوپاس، به زۆرینه ی دهنگ ماده که په سه ندرکا، ده چینه سهر ماده ی دوو، فرموون بیخویننه وه.

بەرپز عباس فتاح صالح:

ماده ی (2):

چوار پیشنیار هه یه:

پیشنیاری یه که م: ماده ی دوو وه کو خۆی:

1- دهسته واژه ی له ئەستۆ ده گریت بگریته ده خریته ئەستۆ.

2- دهسته واژه ی بهرکاره کان له کۆتایی ماده که لابریت.

پیشنیاری دووهم: ماده که به م شیوه یه لیبگریت:

فرمانبه ر یان که سی راسپێردراو به راژه ی گشتی به های ته واوی ئەو زیانانه ی ده که وپته ئەستۆ که به هۆی که مته رخه می یان سه ریچی یاسا و بریار و رینماییه کان به مولک و مالی ده ولت گه یاندوووه.

پیشنیاری سییه م: وه کو خۆی:

فرمانبه ر یان راسپێردراو به راژه ی گشتی به های ئەو زیانانه له ئەستۆ ده گریت که به مولک و مالی ده ولت که وتوون به ئەنقه ست بیت یان به هۆی پشتگوپخستن یان که مته رخه می یان سه ریچی کردنی یاسا و بریار و په یره و و رینماییه بهرکاره کان.

پیشنیاری چواره م: پیشنیاری لیژنه ی کاروباری یاساییه:

فرمانبه ر یان راسپێردراو به راژه ی گشتی به های ئەو زیانانه ی ده خریته ئەستۆ که بهر مال و مولکی ده ولت که وتوون به وهی هه له ی به ئەنقه ست یان که مته رخه می یان پشتگوپخستن یاخود سه ریچی کردنی یاسا و بریار و په یره و و رینماییه بهرکاره کان.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرله مان:

بەرپزان ئەندامانی پەرله مان، ئیستا پیشنیاره کان ده خهینه دهنگدان، پیشنیاری یه که م: کئ له گه ل پیشنیاری یه که مدایه تکایه دهست بهرزکاته وه؟ که سی له گه لدا نییه، پیشنیاری دووهم: کئ له گه ل پیشنیاری دووهمدایه تکایه دهست بهرزکاته وه؟ که سی له گه لدا نییه، پیشنیاری سییه م: کئ له گه ل پیشنیاری سییه مدایه هه ر وه ک خۆی تکایه دهست بهرزکاته وه؟ (2) کهس له گه لدا یه، زۆر سوپاس، پیشنیاری چواره م: کئ له گه ل پیشنیاری چواره مدایه که پیشنیاری لیژنه ی یاساییه تکایه دهست بهرزکاته وه؟ (69) کهس له گه لدا یه، زۆر سوپاس، که واته به زۆرینه ی دهنگ پیشنیاری په سه ندرکا، ده چینه سهر ماده سی، فرموون بیخویننه وه.

بەريز عباس فتح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۳):

سەبارەت بە ماددەى سى پىنچ پىشنيار ھەيە:

پىشنيارى يەكەم: ماددەكە ۋەكو خۆى تەنھا لەگەل ئەم گۆرانكارىانە:

۱- لە برگەى يەكەمدا بەرپۆۋەبەرى گشتى بكرىتە بەرپۆۋەبەر.

۲- برگەى سىيەمى ئەم ماددەيە لايبرىت.

پىشنيارى دووھەم: ماددەكە ۋەكو خۆى تەنھا دەستەواژەى بەرايى لە كۆتايى برگەى يەكەمدا لايبرىت.

پىشنيارى سىيەم: ماددەكە ۋەكو خۆى تەنھا لەگەل ئەم گۆرانكارىانە:

۱- دەستەواژەى پەيوەندى حيزبايەتى لە برگەى دووھەمى ئەم ماددەيە زيادبكرىت بەم شىۋەيە.

دووھەم: نايىت لە ليژنەى ليكۆلىنەۋەدا كەسك بىتتە ئەندام كە پەيوەندى ھاوسەرگىرى يان خزمایەتى يان ژن و ژنخووزى تا پەلى چوار يان پەيوەندى حيزبايەتى لەگەل ئەو فەرمانبەرە ھەيىت كە بە لە ئەستۆكرىن داواكراۋە.

۲- برگەى سىيەمى ئەم ماددەيە لايبرىت.

پىشنيارى چوارەم: ۋەكو خۆى:

ماددەى (۳):

يەكەم: پىۋويستە دەسەلاتى تايبەتمەند يان ئەۋەى ھەر كاميان راي دەسپىررىت ليژنەى ليكۆلىنەۋە پىك بىت لە سەرۆكىك كە پەلى بەرپۆۋەبەرى گشتى كەمتر نەيىت و دوو ئەندام لە فەرمانبەرانى خاۋەن شارازاى و پىپۆرى بەو مەرجەى يەكك خاۋەن برۋانامەى بەرايى زانكۆ بىت لە ياسادا.

دووھەم: نايىت لە ليژنەى ليكۆلىنەۋەدا كەسك بىتتە ئەندام كە پەيوەندى ھاوسەرگىرى يان خزمایەتى يان ژن و ژنخووزى تا پەلى چوار لەگەل ئەو فەرمانبەرە ھەيىت كە بە لە ئەستۆكرىن داواكراۋە.

سىيەم: ئەگەر پىۋويستىكرد دەسەلاتى تايبەتمەند بۆى ھەيە زياتر لە يەك ليژنە ليكۆلىنەۋە لە دۆسيەكان لە ئەستۆكرىن پىكبھىننىت.

پىشنيارى پىنچەم: پىشنيارى ليژنەى كاروبارى ياسايى:

ماددەى (۳):

يەكەم: پىۋويستە دەسەلاتى تايبەتمەند يان ئەۋەى ھەر كاميان راي دەسپىررىت ليژنەى ليكۆلىنەۋە لە سەرۆكىك كە پەلى ۋەزىفى لە بەرپۆۋەبەر كەمتر نەيىت و دوو ئەندام لە فەرمانبەرانى خاۋەن شارەزاى و پىپۆرى پىك بھىننىت بەو مەرجەى يەككىيان خاۋەن برۋانامەى زانكۆبى بىت لە ياسادا.

دووھەم: نايىت كەسك بىتتە سەرۆك يان ئەندامى ليژنەى ليكۆلىنەۋە كە پەيوەندى ھاوسەرگىرى يان خزمایەتى تا پەلى چواری لەگەل داواكراۋ بۆ مەبەستى لە ئەستۆكرىن ھەيىت.

سېيەم: ئەگەر زياتر لە دۆسيە كى تايبەت بە لە ئەستۆ كۆردن ھەبوو دەكریٲ بۆ خېرا كۆردنى پىرۆسەى تېرپروانىنيان دەسەلاتى تايبەتمەند زياتر لە يەك لىژنەى لىكۆلېنەو ە پىكېھېنېت.
بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، ئىستا پىشنيارەكان دەخەينە دەنگدان، پىشنيارى يەكەم: كى لەگەل پىشنيارى يەكەمدايە تكايە دەست بەرزكاتەو؟ (۱) كەس، زۆر سوپاس، پىشنيارى دوو ەم: كى لەگەل پىشنيارى دوو ەمدايە تكايە دەست بەرزكاتەو؟ كەسى لەگەلدانيە، پىشنيارى سېيەم: كى لەگەل پىشنيارى سېيەمدايە تكايە دەست بەرزكاتەو؟ كەسى لەگەلدانيە، پىشنيارى چوار ەم: كى لەگەل پىشنيارى چوار ەمدايە وەكو خۆى تكايە دەست بەرزكاتەو؟ كەسى لەگەلدانيە، پىشنيارى پىنج ەم: كى لەگەل پىشنيارى پىنج ەمدايە كە پىشنيارى لىژنەى كاروبارى ياسايىە تكايە دەست بەرزكاتەو؟ (۶۰) كەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرىنەى دەنگ پىشنيارى پىنج ەم پەسەندكرا، دەچينە سەر ماددەى دواى ئەو، فەرموون تكايە بىخوېننەو.

بەريز رۆزان محمد كريم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۴):

سەبارەت بە ماددەى چوار ەوت پىشنيار ەيە:

پىشنيارى يەكەم: ماددەكە وەكو خۆى تەنھا ەوت رۆژەكە لايبريٲ و بكرىتە لە نزيكترين كاتدا. پىشنيارى دوو ەم: ماددەكە وەكو خۆى تەنھا ەوت رۆژەكە بكرىتە سى رۆژ. پىشنيارى سېيەم: ماددەكە وەكو خۆى تەنھا دەستەواژەى فەرمانگەى پەيوەنديدار بكرىتە دامەزراوەى پەيوەنديدار.

پىشنيارى چوار ەم: ماددەكە وەكو خۆى تەنھا دەستەواژەى دەستپاكي لە كۆتايى ماددەكە بەم شپو ەيە زياد بكرىٲ (فەرمانگەى پەيوەنديدار كە زيانگەياندن بە مولك و مالى دەولەت تيايدا روويداو ە ماو ەيەك كە لە ەوت رۆژ لە رىكەوتى زانينى رووداو ەكە تىپەر نەكات، دەسەلاتى تايبەتمەند و دەستەى دەستپاكي ئاگادار دەكاتەو).

پىشنيارى پىنج ەم: تەنھا وشەى پىويستە لە دەستپاكي ماددەكە زياد بكرىٲ بەم شپو ەيە (پىويستە فەرمانگەى پەيوەنديدار كە زيانگەياندن بە مولك و مالى دەولەت تيايدا روويداو ە ماو ەيەك كە لە ەوت رۆژ لە رىكەوتى زانينى رووداو ەكە تىپەر نەكات دەسەلاتى تايبەتمەند ئاگادار دەكاتەو).

پىشنيارى شەش ەم: وەكو خۆى:

ماددەى (۴):

فەرمانگەى پەيوەنديدار كە زيانگەياندن بە مولك و مالى دەولەت تيايدا روويداو ە ماو ەيەك كە لە ەوت رۆژ لە رىكەوتى زانينى رووداو ەكە تىپەر نەكات دەسەلاتى تايبەتمەند ئاگادار دەكاتەو.

پىشنيارى ەوت ەم: پىشنيارى لىژنەى كاروبارى ياسايى:

ماددەى (۴):

ئەو فەرمانگە پەيوەندىدارەى كە تىيىدا زىيانگە ياندىن بە مولك و مالى دەولەت كە وتووہ لە ماوہىيەك كە لە حەوت رۆژ لە رېكەوتى زانىنى رووداوەكە تىپەر نەكات دەسەلاتى تايبەتمەند ئاگادار دەكاتەوہ.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەى چوار، ئىستا پيشنيارەكان دەخەينە دەنگدان، پيشنيارى يەكەم: كى لەگەل پيشنيارى يەكەمدايە تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ كەسى لەگەلدانييە، پيشنيارى دووہم: كى لەگەل پيشنيارى دووہمدايە تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۲) كەسى لەگەلدايە، زۆر سوپاس، پيشنيارى سىيەم: كى لەگەل پيشنيارى سىيەمدايە تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ كەسى لەگەلدانييە، پيشنيارى چوارەم: كى لەگەل پيشنيارى چوارەمدايە تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ كەسى لەگەلدانييە، پيشنيارى پىنجەم: كى لەگەل پيشنيارى پىنجەمەمدايە تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۱) كەسى لەگەلدايە، زۆر سوپاس، پيشنيارى شەشەم: كى لەگەل پيشنيارى شەشەمدايە وەكو خۆى تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۱) كەسى لەگەلدايە، زۆر سوپاس، پيشنيارى حەوتەم: كى لەگەل پيشنيارى حەوتەمدايە پيشنيارى ليژنەى كاروبارى ياساىى تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۵۷) كەسى لەگەلدايە، زۆر سوپاس، بە دەنگى (۵۷) ئەندامى پەرلەمان پەسەندكرا، دەچينە سەر ماددەى پىنج، فەرموون تكايە بيخویننەوہ.

بەرپز رۆزان محمد كريم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۵):

سەبارەت بە ماددەى پىنج چوار پيشنيار ھەيە:

پيشنيارى يەكەم: ماددەكە وەكو خۆى تەنھا خالى سى لە برگەى يەكەمى ئەم ماددەيە بەم شىوہيەى ليبيكرىت: سى: لە رېگەى كۆنووسەوہ ديارىكردى لە ئەستۆكار و بەشداربووان لەگەلدا ئەو زيانانەى بەر مولك و مالى دەولەت كە وتووہ بەھاكەى بەھاي زيانەكە بەو نرخەى كە لەكاتى روودانى زيانەكان باوہ برى پارەى لە ئەستۆكردىن).

پيشنيارى دووہم: ماددەكە وەكو خۆى تەنھا لەگەل ئەم گۆرانكارىانە:

يەكەم: زيادكردى ئەم دىرە دواى كۆكردىنەوہى بەلگە بۆ كۆتايى دەقى خالى يەك لە برگەى يەكەمدا بەم شىوہيە:

۱- پىراگەياندى ئەو كەسەى داواكراوہ لە ئەستۆكردىن لە رېگەى فەرمانگەيەكەوہ بە شىوہى نووسراو بۆ ئەوہى لە كات و شوپى دياركراودا ئامادەبىت دواى كۆكردىنەوہى بەلگە.

دووہم: برگەى سىيەمى ئەم ماددەيە بەم شىوہيەى ليبيكرىت:

۳- ليژنەى ليكۆلينەوہ بۆى ھەيە پشت بە كەسانى شارەزاو تايبەتمەند بىستى بۆ ديارى كرىن و مەزىندە كرىن بەھاي ئەو زيانانەى بەر مولك و مالى دەولەت كە وتووہ.

سى: زياد كرىن برگەيەك بە زنجيرەى چوارەم بۆ ئەو ماددەيە بەم شىوہيە:

۴- كاراراييەكانى ليژنە بە پوچەل دائەنرى ئەگەر ئەنجامدراىن بەبى ئاگايى نوينەرى دەستەى دەستپاكى يان داواكارى گشتى.

سىيەم: وەكو خۆى.

ماددەى: ۵:

۱- لىژنەى لىكۆلىنەۋە ئەۋ ئەركانەى خوارەۋە لە ئەستۆ ئەگرى:
۱- پىراگە ياندنى ئەۋ كەسەى داۋاكرائە بە لە ئەستۆ گرتن لە رىگەى فەرمانگە كەيەۋە بە شىۋەى نووسراۋ بۇ ئەۋەى لە كات و شوپنى دىارى كراۋ ئامادە بى.

۲- لىكۆلىنەۋە بە شىۋەى نووسراۋ ئەبى و ھەموو وتەكانى كەسى داۋاكرائە بە لە ئەستۆ گرتن و گەۋاھىدەرەكان تۆمار ئەكرى و لىژنە بۆى ھەيە گشت ئەۋ پەراۋ بەلگە نامە و زانىباريانە بىنى كە بۇ لىكۆلىنەۋە بە پىۋىستىيان ئەزانى.

۳- لە رىگەى كۆنوو سەۋە دىارى كرنى لە ئەستۆ كار و بەشدار بووان لە گەلدا ئەۋ زىنانەى بەر مولك و مالى دەۋلەت كەوتوو بە ھاي زىانەكەى بەۋ نرخەى كە لە كاتى ئاراستە كرنى لىژنە باۋە و برى پارەى لە ئەستۆ گرتن.

دوۋ: ئامادە نەبوونى كەسى داۋاكرائە بە لە ئەستۆ گرتن سەرەراى پىراگە ياندنى رىگر نابى لە بەردەم رىكارەكانى لىژنەى لىكۆلىنەۋە.

سى: لىژنەى لىكۆلىنەۋە بۆى ھەيە پىشت بە كەسانى شارەزا و تايبەتمەند بىستى بۇ دىارى كرنى بەرپرسىاربەتى ئەۋ كەسەى داۋا كراۋە بە لە ئەستۆ گرتن و مەزندە كرنى بە ھاي ئەۋ زىانەى بەر مولك و مالى دەۋلەت كەوتوو.

چوارەم: پىشنىارى لىژنەى كاروبارى ياسايىە:

ماددەى: ۵:

۱- لىژنەى لىكۆلىنەۋە لە رىگەى فەرمانگەى پەيۋەندىدارەۋە فەرمانبەر يان راسپىدراۋ بە راژەى گشتى بە شىۋەى نووسراۋ بە مەبەستى ئامادە بوون لە كات و شوپنى دىارى كراۋ لە بەردەم لىژنە كە ئاگادار ئەكاتەۋە و بۇ ھەر رىكارىكى ترى پىۋىست سەبارەت بە پىراگە ياندن و ئامادە بوون رىسا گشتىەكانى ناۋ ياسا بەركارەكانى ھەرپم جى بەجى ئەكرىن.

۲- لىكۆلىنەۋە بە شىۋەى نووسىن ئەبىت و لىژنەكە وتەكانى كەسى داۋاكرائە بە لە ئەستۆ گرتن و گەۋاھىدەرەكان تۆمار ئەكات و ئەتوانى بروانىتە ئەۋ پەرا و بەلگە نامە و زانىباريانە كە بۇ لىكۆلىنەۋە بە پىۋىستى ئەزانى.

۳- ئامادە نەبوونى كەسى داۋاكرائە بە لە ئەستۆ گرتن سەرەراى پىراگە ياندنى رىگر نابى لە بەردەم رىكارەكانى لىژنەى لىكۆلىنەۋە، پىۋىستە لەسەر گرتنە بەرى رىكارەكانى بەردەۋام بى.

۴- لىژنەى لىكۆلىنەۋە ئەوانى پىشت بە كەسانى شارەزا و تايبەتمەند بىستى بى ئەۋەى مافى دەنگدانىان ھەبى.

بەرىز د. رىۋاز فائق حسين/ سەرۋكى پەرلەمان:

سەبارەت بەۋ ماددەيە كى لەگەل پىشنىارى يەكەمە؟ كەس نىە، كى لەگەل پىشنىارى دوۋەمە؟ ۱
كەس، كى لەگەل پىشنىارى سىيەمە؟ كەس نىە، كى لەگەل پىشنىارى لىژنەى كاروبارى ياسايىە؟
۶۷ كەس، پەسند كرا، ماددەى ۶.

بەريز رۆژان ابراهيم على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە ٦:

وھكو ليژنەى كاروبارى ياسايى بە گرنگان زانى بۇ باشتىر كوردنى بە شيوهى دارشتنەوهى ئەو پرۆژە ياسايە خالى سى لە برگەى يەكەمى ماددەى (٥) بکەينە ماددەيهكى سەربەخۆ بە زنجيرهى ماددەى (٦) لەبەر ئەوه داوا لە بەريزتان ئەكەين ئەو ماددە نوپيه بخريته دەنگدان، ئەگەر دەنگى پيوستى هينا زنجيره ماددەكانى تریهك لە دواى يەك ئەگۆرى بەو شيوهيه:

ماددە ٦:

ليژنەى ليكۆلينەوه راسپاردەى خوى لە ئەستۆ گرتن يان لە ئەستۆ نەگرتنى ھۆكارەكانى ئاراستەى دەستەلاتى تايبەتمەند ئەكات و ئەبى كۆنووسى كۆتايى ليژنەى ئەمانەى خوارەوه لە خۆ بگري:

١- ديارى كوردنى قەبارەى ئەو زيانانەى بەر مال و مولكى دەولەت كەوتوون بە شيوهيهكى ورد و روون.

٢- ديارى كوردنى رادەى گەورەيى ئەو ھەلە يان سەريپچى يان كەمتەرخەمى يان پشت گوى خستن ئەنجامداوه و بۆتە ھۆكارى زيان گەياندن بە مال و مولكى دەولەت بە ئەنقەست بووبى يان نا، ھەليكى مروپى يان بەستراو بى يان نەبەستراو.

٣ ديارى كوردنى كەسى لە ئەستۆ كراو و ئەوانەش بەشدارن لەگەيدا و ريژەى بەرپرسياربەتى ھەربەكەيان لە ھينانە كايەى زيانەكە.

٤- ديارى كوردنى پەيوەندى و ھۆكارى نيوان زيانەكە يان ھەلە يان كەمتەرخەميان يان پشت گوپخستن يان سەريپچيهكە.

٥- ديار كوردنى بەھاي ئەو زيانانە بە نرخى رۆژانە و ئاراستە كوردنى راسپاردەى ليژنە لەگەل برى پيپژاردنى لە ئەستۆ كراو.

بەريز د. رپواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ليژنەى كاروبارى ياسايى برگەيهكى لە ماددەيهك ھيناو و كروويەتى بە ماددەيهكى سەربەخۆ، بوو بە ماددەى (٦)، كى لەگەل ئەو پيشنيارەيه؟ (٦٥) كەس، پەسند كرا، ماددەى (٧).

بەريز رۆژان ابراهيم على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە ٧/:

ھيچ پيشنيار نييه.

دەسەلاتى تايبەتمەند لەسەر بنەماى راسپاردەى ليژنەى ليكۆلينەوه بريارى لە ئەستۆ گرتن يان لە ئەستۆ نەگرتنى ئەدات لە ماوهى (٧) رۆژ لە ريكەوتى وەرگرتنى راسپاردەكان.

بەريز د. رپواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى (٧) كى لەگەلدايه؟ (٦٤) كەس، پەسند كرا، ماددەى (٨).

بەريز رۆژان ابراهيم على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە ۸:

پېنج پېشنيار ھەيە:

يەكەم:

بىرى پارەي لە ئەستۆ كراو بە يەكجارى وەرئەگىرى.

دوو:

بىرى پارەي لە ئەستۆ كراو بە يەكجارى وەرئەگىرى يان راستەوخۆ لە بىرى پاشەكەوتى مووچەي فەرمانبەران و راسپىدراوان ئەبردى، دەسەلاتى تايبەتمەند ئەتوانى بىكاتە قىست بۆ ماوھەيەك لە پېنج سال زياتر نەيىت بەرامبەر بە دەستبەرىكى گەرەنتى كار يان خانووبەرەيىن لەو بارەش نيشانەي گلدانەو بە حوكمى رەھن لەسەر خانووبەرەكە لە فەرمانگەي تومار كردنى خانووبەرەي تايبەتمەند دائەنرى.

سېيەم:

بىرى لە پارەي لە ئەستۆ كراو بە يەكجار وەرئەگىرى و دەسەلاتى تايبەتمەند ئەتوانى بىكاتە قىست بۆ ماوھەيەك لە پېنج سال زياتر نەيى.

چوارەم: وەكو خۆي.

ماددە ۸:

بىرى لە پارەي لە ئەستۆ كراو بە يەكجار وەرئەگىرى و دەسەلاتى تايبەتمەند ئەتوانى بىكاتە قىست بۆ ماوھەيەك لە پېنج سال زياتر نەيى، بەرامبەر دەستبەرىكى كەسى گەرەنتى كار يان خانووبەرەيى، لەو بارەش نيشانەي گلدانەو بە حوكمى رەھن لەسەر خانووبەرەكە لە فەرمانگەي تومار كردنى خانووبەرەي تايبەتمەند دائەنرى.

پېنجەم:

پېشنيارى ليژنەي كاروبارى ياسايى:

بىرى پېبژاردنى لە ئەستۆ كراو بە يەكجار ئەدرى و وەزىرى تايبەتمەند يان سەرۆكى لايەنى نەبەستراو بە وەزارەت ئەتوانى بىكاتە قىست بۆ ماوھەيەك لە پېنج سال زياتر نەيى بەرامبەر بە دەستبەرىكى كەسى يان خانووبەرەيى گەرەنتى كار، لەو بارەيەش نيشانەي گلدانەو بە حوكمى رەھن لەسەر خانووبەرەكە لە فەرمانگەي تومار كردنى خانووبەرەي تايبەتمەند دائەنرى.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان كى لەگەل پېشنيارى يەكەمە؟ كەس نىيە، پېشنيارى دووہم؟ دوو كەس، پېشنيارى سېيەم؟ كەس نىيە، پېشنيارى چوارەم وەكو خۆي؟ كەس نىيە، پېشنيارى پېنجەم كە ھى ليژنەي كاروبارى ياسايىيە؟ (۵۹) كەس لەگەلە، پەسند كرا، ماددەي (۹).

بەريز خديجە عمر طە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە ۹:

چوار پېشنيار ھەيە:

یہ کہم: ماددہ کہ وہ کو خوی تہ نیا لہ برگہی یہ کہم (۳۰) رۆژ بکریتہ (۶۰) رۆژ.
دووہم: ماددہ کہ وہ کو خوی تہ نیا لہ برگہی یہ کہم (۳۰) رۆژ بکریتہ (۱۰) رۆژ.
سییہم: وہ کو خوی.

ماددہی: ۹:

۱- لہ حالہ تی پابہ ند بوونی بہ دانہ وہی بری پارہی لہ ئەستۆ کراو یان نہ دانی قیستہ کان لہ ماوہی (۳۰) رۆژ لہ ریکہ وتی شایستہ بوونی حوکمہ کانی یاسای وەرگرتنہ وہی قہرزہ حوکمیہ کانی بہرکار لہ ہەریم لہ سہر کہسی لہ ئەستۆ کراو پیادہ ئەکرئ، بریاری بہ قیست کردنہ کہش بہ ہلۆہ شاوہ دائنہرئ و ئەو قیستانہی لہ ئەستۆی ماونہ تہوہ بہ یہ کجار لپی وەرئہ گیریتہ وہ.

۲- ئەگہر نہ کرا بری پارہی لہ ئەستۆ کراو بہ پیی یاسای وەرگرتنہ وہی قہرزہ حوکمیہ کان وەرگیریتہ وہ ئەوا مووچہی کہسی لہ ئەستۆ کراو بہ پیی ئەو ریزانہی لہ یاسای جئ بہ جئ کردنی کار پیکراو لہ ہەریم ریکہی پیدراوہ گئہ دریتہ وہ، ئەوہش ریکر نابئ لہ گرتنہ بہری ریکارہ کانی ہاتوو لہ یاسای وەرگرتنہ وہی قہرزہ حوکمیہ کانی کار پیکراو لہ ہەریم لہ سہر ہەر مولک و مالیکی لہ ئەستۆ کراو کہ لہ داہاتوودا ئەبیتہ خاوەنی.

چوارہم: پیشنیاری لیژنہی کاروباری یاسایی:

ماددہی: ۹:

۱- حوکمہ کانی یاسای وەرگرتنہ وہی قہرزہ حوکمیہ کانی کار پیکراو لہ ہەریم لہ سہر کہسی لہ ئەستۆ کراو پیادہ ئەکرئ ئەگہر پابہ ند نہ بوو بہ دانہ وہی بری پیبژاردنی لہ ئەستۆ کراو یان لہ ماوہی (۳۰) رۆژ لہ ریکہ وتی شایستہ بوونی قیستہ کانی نہیدایہ وہ بریاری بہ قیست کردنہ کہ بہ ہلۆہ شاوا دائنہرئ ئەو قیستانہش ماونہ تہوہ لہ ئەستۆی بہ یہ کجاری لپی وەرئہ گیریتہ وہ.

۲- ئەگہر نہ کرا بری پیبژاردنی لہ ئەستۆ کراو بہ پیی یاسای وەرگرتنہ وہی قہرزہ حوکمیہ کان وەرگیریتہ وہ ئەوا مووچہی کہسی لہ ئەستۆ کراو بہ پیی ئەو ریزانہی لہ یاسای جئ بہ جئ کردنی کار پیکراو لہ ہەریم دیاری کراوہ گئ ئەدریتہ وہ، ئەوہش ریکر نابئ لہ گرتنہ بہری ریکارہ کانی ہاتوو لہ یاسای وەرگرتنہ وہی قہرزہ حوکمیہ کانی کار پیکراو لہ ہەریم لہ سہر ہەر مایہ یہ کہ لہ ئەستۆ کراو کہ لہ داہاتوودا ئەبیتہ خاوەنی.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلہ مان:

کئ لہ گہل پیشنیاری یہ کہمہ؟ کہس نیہ، کئ لہ گہل پیشنیاری دووہمہ؟ کہس نیہ، کئ لہ گہل پیشنیاری سییہمہ؟ (۲) کہس، کئ لہ گہل پیشنیاری لیژنہی کاروباری یاساییہ؟ (۶۱) کہس، پەسند کرا، ماددہی دواتر.

بەرپز عبدالسلام عبدالله حسن:

بەرپز سەرۆکی پەرلہ مان.

ماددہی/ ۱۰:

سئ پیشنیار ہہیہ:

یہ کہم: وہ کو خوی تہ نیا برگہی دووہمی ئەو ماددہیہ لابرئ.

دووہم: وہ کو خوی:

ماددەى ۱۰:

۱- كۆتايى ھاتن يان گواستىنە ھەي راژەي فەرمانبەر يان ئەركى گىشتى راسپىدراو بە راژەي گىشتى يان بە ھەر ھۆكارىك رېگىر نابى لە بەردەم رېگا و شوپىنى لە ئەستۆ گرتن بە پىيى ھوكمەكانى ئەو ياسايە.

۲- لە ھالەتەي مردنى لە ئەستۆ كراو بىرى پارەي لە ئەستۆ كردن ئەگوازىتە ھەي بۆ مېراتەكەي. سىيەم:

ليژنەي كاروبارى ياسايە:

۱- گواستىنە ھەي و كۆتايى ھاتنى راژەي فەرمانبەر يان راسپىدراو بە راژەي گىشتى بە ھەر ھۆكارىك رېگىر نابى لە گرتنە بەرى رېو شوپىنى لە ئەستۆ كردن بە پىيى ھوكمەكانى ئەو ياسايە.

۲- لە ھالەتەي مردنى لە ئەستۆ كراو بىرى پىيىژاردن ئەگوازىتە ھەي بۆ سەر ئەو مال و مولكەي لە دوای مردنى لى بەجى ئەمىنى.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەندامانى پەرلەمان سەبارەت بە ماددەي (۱۰) ھەر بەريزىك لە گەل پيشنيارى يەكەمە، چەند كەس لە گەل داىە؟ (۳) كەس لە گەل داىە، ھەر بەريزىك لە گەل پيشنيارى دوو ھەمە ھەك خۆي، چەند كەس لە گەل داىە؟ (۱) كەس، ھەر بەريزىك لە گەل پيشنيارى سىيەمە پيشنيارى ليژنەي كاروبارى ياسايى، چەند كەس لە گەل داىە؟ بەلى سوپاس بە دەنگى (۶۱) ئەندامى بەريزى پەرلەمان پەسند كرا، ماددەي (۱۱).

بەريز سارا دلشاد بكر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي (۱۱) دوو پيشنيار ھەيە، پيشنيارى يەكەم ھەك خۆي.

ماددە (۱۱) يەكەم:

فەرمانبەر يان راسپىدراو بە راژەي گىشتى كە بىريارى لە ئەستۆ كردنى لە سەر دراو ھە مافى تانەدانى لە بىريارى ليژنەي ليكۆلىنە ھەي لە بەردەم دادگاي كارگىرى بە پىيى ھوكمەكانى ياساي ئەنجومەنى شوورا لە ھەريمى كوردستان ژمارە (۱۴) ى سالى (۲۰۰۸) ھەيە.

دوو ھەم: مەرجى پيش تانەدانى بىريارى لە ئەستۆ كردن كەسى لە ئەستۆ كراو دادخووزى لە بىريارەكە لە بەردەم ئەو لاىەنە پيشكەش بكات كە بىريارەكەي دەركردو ھەي لە ماو ھى (۱۵) رۆژ لە رېكەوتى پى راگەياندى يان ھەژمار كردن و بە پى راگەيەندراو.

پيشنيارى دوو ھەم پيشنيارى ليژنەي كاروبارى ياسايى:

ماددە (۱۱) يەكەم: كەسى لە ئەستۆ كراو دەتوانىت لە ماو ھى (۱۵) رۆژ لە رېكەوتى پى راگەياندى ئەژمار كردنى بە پى راگەيەندراو راستە ھەي لە بەردەم دەسەلاتى تايبەتمەند يان لە رېگاي فەرمانگەكەي ھەي دەخووزى بەرامبەر بە بىريارى لە ئەستۆ كردنەكەش پيشكەش بكات.

دوو ھەم: پىويستە دەسەلاتى تايبەتمەند لە ماو ھى (۱۵) رۆژ لە رېكەوتى ھەرگرتنى بىروانىتە دادخووزىيەكە.

سىيەم: ئەگەر دەسەلاتى تايبەتمەند دادخووزىيەكەي رەت كرده ھەي يان لە ماو ھى بەرگەي دوو ھەم ئەم ماددەي ھاتو ھەي ھەلامى دادخووزەكەي نەدايە ھەي كەسى لە ئەستۆ كراو لە ماو ھى

(۳۰) رۆژ له رېكەوتى پى راگەياندى يان ئەژمار كىردى پى راگەيەندراو به دەرئەنجامى دادخوازىيەكە مافى تانەدانى له برپارى دەسلەتلى تاييەتمەند له دادگاي كارگىرپى ھەيە به پىپى حوكمەكانى ياساىي ژمارە (۱۴)ى سالى (۲۰۰۸) ياساىي ئەنجومەنى شوورا له ھەريمى كوردستان داش عىراق، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، بەريزان سەبارەت به ماددەى (۱۱) تەنھا دوو پيشنيار ھەيە، وەك خۆيى له گەل پيشنيارى ليژنەى كاروبارى ياساىي، يەكەم جار وەك خۆيى دەخەينە دەنگدان ھەر ئەندامىكى بەريزى پەرلەمانى له گەل، كئى له گەل داىە؟ بەلئى (۲) كەسى له گەل داىە، پيشنيارى دووھم دەخەينە دەنگدان كە پيشنيارى ليژنەى كاروبارى ياساىي ھەر ئەندامىكى بەريزى پەرلەمانى له گەل، چەند كەس له گەل داىە؟ بەلئى زۆر سوپاس به دەنگى (۶۲) ئەندامى بەريزى پەرلەمان پەسند كرا، ماددەى (۱۲) بەريزان، كاك كاوه فەرموو.

بەريز كاوه عبدالقادر حسن:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت به ماددەى (۱۲) دوو پيشنيار ھەيە.

پيشنيارى يەكەم: ئەم ماددەيە بەم شىوويە لى بكرىت، سەرۆكى ئەنجومەنى وەزيران يان جيگرەكەى يان ھەركەسيك كە دەستنيشاني بكات به وەزيرى تاييەتمەند دادەنرئىت ئەگەر كەسى له ئەستۆكراو وەزير يان ئەوانەى پەلەى وەزيران ھەيە سەرۆكى ئەو لايەنە نەبەستراوانە به وەزارەت بىت كە به ئەنجومەنى وەزيران پەيوەستن.

پيشنيارى دووھم: وەك خۆيى سەرۆكى ئەنجومەنى وەزيران به وەزيرى تاييەتمەند دادەنرئىت ئەگەر كەسى له ئەستۆكراو وەزير يان ئەوانەى پەلەى وەزيران ھەيە ياخود سەرۆكى ئەو لايەنە نەبەستراوانە به وەزارەت بىت كە به ئەنجومەنى وەزيرانەو پەيوەستن.

بەريز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس بەريزان ئەندامانى پەرلەمان بۆ ماددەى (۱۲) تەنھا دوو پيشنيار ھەيە، يەككىيان پيشنيارى يەكيان وەك خۆيى يەككىشيان پيشنيارىكى جياوازه، پيشنيارى يەكەم دەخەينە دەنگدان ھەر ئەندامىكى بەريزى پەرلەمانى له گەل، چەند له گەل داىە؟ كەسى له گەل نىيە، ھەر بەريزىك له گەل پيشنيارى دووھم وەك خۆيى، كئى له گەل داىە؟ بەلئى زۆر سوپاس به دەنگى (۷۰) ئەندامى بەريزى پەرلەمان پەسند كرا، ماددەى (۱۳).

بەريز كاوه عبدالقادر حسن:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت به ماددەى (۱۳) به ھەمان شىوويە دوو پيشنيار ھەيە.

پيشنيارى يەكەم: ماددەكە وەك خۆيى تەنھا له برگەى دووھم دا دەستەواژەى رەوانەكردنى دۆسيەكە بۆ دادگا بگۆردرئىت بۆ رەوانە كىردنى دۆسيەكەى بۆ دەستەى دەسپاكي.

پيشنيارى دووھم: ھەر له ماددە (۱۳) وەك خۆيى يەكەم ئەو ليژنانەى به پىپى حوكمەكانى ئەم ياساىي پىك دەھينرئىن نابنە جيگرەوہ بۆ ئەو ليژنانەى حوكمەكانى ياساىي بەرزەفتكردنى فەرمانبەرانى دەولەت و كەرتى گشتى ژمارە (۱۴)ى سالى (۱۹۹۱)ى بەركار له ھەريم

دەيانگرېتەو، دوو م لە ئەستۆگرتنى فەرمانبەرى يان راسپېردراو بە راژەى گشتى بە پىيى
حوكمەكانى ئەم ياسايە دەسەلاتى تايبەتمەند پابەند دەكات بە گرتنە بەرى رېكارى ياسايى و
رەوانە كردنى دۆسيەكەى بۆ دادگا ئەگەر ئەو كردهوويەى ئەنجامى داو بە پىيى ياسايى
سزادانى بەركار يان ھەر ياسايەكى تر كە رەگەزى تاوانكارى تيدا بوو، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، سەبارەت بە ماددەى (۱۳) تەنھا دوو پېشنيار ھەيە، ھەر ئەندامىكى بەريزى
پەرلەمان لەگەل پېشنيارى يەكەمە، كئى لەگەل داىە؟ (۱) ئەندام، بەلئى زۆر سوپاس، ھەر
ئەندامىكى بەريزى پەرلەمان لەگەل پېشنيارى دوو مە وەك خۆيى، كەس لەگەل داىە؟ بەلئى زۆر
سوپاس بە دەنگى (۶۹) ئەندامى بەريزى پەرلەمان پەسند كرا، ماددەى (۱۴).

بەريز شيرين يونس عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۴) دوو پېشنيار ھەيە.

پېشنيارى يەكەم: ماددەكە وەك خۆيى، ماددەى چوارە ئەم ياسايە لە سەرگشت ئەو دۆسيانەى
كە بە پىيى ياسا بەركارەكان لە ژىر لېكۆلېنەو وە دان و برپارى لە ئەستۆ كردنيان بۆ دەرئەچوو
ئەوانەى برپاريان بۆ دەرچوو و بر و قستەكانيان بە تەواوى وەرنەگيراو تەو وە ئەوانەشى كە
تا ئېستا دۆسيەى لېكۆلېنەو يان بۆ نەكراو تەو پيادە دەكرېت.

پېشنيارى دوو م: پېشنيارى لېژنەى ياسايى، ئەم ياسايە لە سەرگشت ئەو دۆسيانەى كە بە پىيى
ياسا بەركارەكان لە ژىر لېكۆلېنەو وە دان و برپارى لە ئەستۆ كردنيان بۆ دەرئەچوو و ئەوانەشى كە
تا ئېستا دۆسيەى لېكۆلېنەو يان بۆ نەكراو تەو پيادە دەكرېت.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ماددەى (۱۴) تەنھا دوو پېشنيارمان ھەيە، پېشنيارى يەكەم ھەر بەريزىكى لەگەل، كئى
لەگەل داىە؟ (۲) ئەندامى لەگەل، پېشنيارى دوو م ھەر بەريزىكى لەگەل پېشنيارى لېژنەى
كاروبارى ياسايى، كئى لەگەل داىە؟ بەلئى بە دەنگى (۶۵) ئەندامى پەرلەمان پەسند كرا، بەلئى
ماددەى دوايى ئەو.

بەريز خەديجە عمر طه:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۵) دوو پېشنيار ھەيە.

پېشنيارى يەكەم: ئەم ماددەيە بەم شىوويەى لئى بكرېت، وەزىرى دارايى و ئابوورى رېنمايى
پيويست بۆ جيبەجئى كردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەرەكات لە ماوھى (۳۰) رۆژدا.
پېشنيارى دوو م: وەك خۆى وەزىرى دارايى و ئابوورى رېنمايى پيويست بۆ جيبەجئى كردنى
حوكمەكانى ئەم ياسايى دەرەكات.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، ماددەى (۱۵) دوو پېشنيار ھەيە، پېشنيارى يەكەم ھەر ئەندامىكى بەريزى
پەرلەمانى لەگەل، كئى لەگەل داىە؟ (۲) ئەندامى لەگەل، پېشنيارى دوو م ھەر بەريزىكى لەگەل
وەك خۆى، كئى لەگەل داىە؟ بەلئى بە دەنگى (۶۵) ئەندامى پەرلەمان پەسند كرا.

بەرپز عبدالسلام عبدالله حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۶) ھىچ پېشنيارىك نىيە وەك خۆى، كار بە ھىچ دەقېكى ياساىى يان برپارىك ناكړىت كه له گەل حوكمه كانى ئەم ياسايە دا ناكۆك بىت.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

دروسته بەلام دەبىت راستى بكهينهوه، كار بە دەقى ھىچ ياسايەك يان برپارىك ناكړىت دەبىت بەم سيغهيه لى بكرىت، كار بە دەقى ھىچ ياسايەك يان برپارىك ناكړىت كه له گەل حوكمه كانى ئەم ياسايە ناكۆك بىت، ھەر ئەندامىكى بەرپزى پەرلەمان له گەل ئەم دەقه دايە، كى له گەل دايە؟ بەلى بە دەنگى (۶۹) ئەندامى پەرلەمان پەسند كرا، ماددەى (۱۷).

بەرپز عبدالسلام عبدالله حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۷) ھىچ پېشنيارىك نىيە وەك خۆى، له سەر لايەنە پەيوەنديدارەكان پيوستە حوكمه كانى ئەم ياسايە جيبه جى بكن.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى بەرپزان ھىچ پېشنيارىك نىيە بۆ ماددەى (۱۷) ھەر كەسېك له گەل دەقه كەيه وەكو ئەوہى كه بەرپز دكتور عبدالسلام خویندیهو، كى له گەل دايە؟ بەلى سوپاس بە دەنگى (۶۹) ئەندامى پەرلەمان پەسند كرا، ماددە (۱۸).

بەرپز سارا دلشاد بكر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۸) ھىچ پېشنيارىك نىيە وەك خۆى ئەم ياسايە له رېكەوتى بلاو كردنەوہى له رۆژنامەى فەرمى وەقايەى كوردستان جيبه جى دەكرىت، سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان دەقى ماددەى (۱۸) ھىچ پېشنيارىك نىيە وەك خۆى ھەر ئەندامىكى بەرپزى پەرلەمانى له گەل، كى له گەل دايە؟ بەلى (۶۱) ئەندامى بەرپزى پەرلەمان دەنگيان بەو ماددەيه دا و پەسند كرا، ھۆيەكانى دەرچوواندن.

بەرپز كاوه عبدالقادر حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ھۆيەكانى دەرچوواندن سى پېشنيار ھەيه.

پېشنيارى يەكەم: بەم شيوەيه دابريژرېتەو، له پيناو چەسپاندى دادپەرورەى و پاريزگارى كردن له له مولك و مالى گشتى دەولەت لەلايەن فەرمانبەران و راسپيردراوان بە راژەى گشتى له ريگاي چاويوشى نەكردن لەگەل حالەتەكانى پشتگوئى خستن و كەم تەرخەمى يان بە ئەنقەست زيان گەياندن بە مولك و مالى دەولەت يان سەريچى كردنى ياسا و برپار و پەپرەو و رينماييە بەركارەكان ئەم ياسايە دەرچویندرا.

پېشنيارى دووہم: بەم شيوەيه دابريژرېتەو، له پيناو پاريزگارى كردن له مولك و مالى گشتى دەولەت لەلايەن فەرمانبەران و راسپيردراوان بە راژەى گشتى له ريگاي چاويوشى نەكردن له

گەل حالەتەکانی پشنگوئ خستن و کەم تەرخەمی یان بە ئەنقەست زیان گەیاندن بە مولک و مالی دەولەت یان سەرچی کردنی یاسا و بربار و پەپرەو و رینماییه بەرکارەکان و بۆ ئاسانکاری کار رایەکانی خیرایی یەکلایی کردنەوێ دۆسیە یەپووەندیدار بە مولک و مالی گشتی ئەم یاسایە دەرچویندرا.

پیشناری سییەم: وەك خۆی، لە پینا و پارێزگاری کردن لە مولک و مالی دەولەت لە لایەن فەرمانبەران و راسپێردراوان بە راژە ی گشتی لە رینگای چاوپۆشی کردن لە گەل حالەتەکانی پشنگوئ نەخستن و کەم تەرخەمی یان بە ئەنقەست زیان گەیاندن بە مولک و مالی دەولەت یان سەرچی کردنی یاسا و بربار و پەپرەو و رینماییه بەرکارەکان ئەم یاسایە دەرچویندرا.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ بەرپزان ئەوێ ئەخیری پشنگوئ نەخستن چونکە دەچیتە ناو پڕۆتۆکۆل، هەر بەرپزێک لە گەل پیشنهادی یەکەمە، کێ لە گەلدا یە؟ (۲) ئەندامی لە گەل، هەر بەرپزێک لە گەل پیشنهادی دووهمە، کێ لە گەلدا یە؟ (۱) ئەندامی لە گەل، هەر بەرپزێک لە گەل پیشنهادی سییەمە وەك خۆی، کێ لە گەلدا یە؟ بەلێ بەرپزان بە دەنگی (۶۷) ئەندامی پەرلەمان ھۆیەکانی دەرچوواندن پەسند کرا، ئیستا کۆی پڕۆژە یاساکە دەخەینە دەنگدان، کێ لە گەلدا یە؟ سوپاس بەرپزان بە دەنگە (۷۱) ئەندامی پەرلەمان پڕۆژە یاسایی لە ئەستۆکردن لە ھەرئەمی کوردستان پەسند کرا بپروۆبایی لە خۆمان و لە گەلی کوردستان دەکەین، بەم شیوہیە کۆتایی بە دانیشتنەکەمان دەھێنین و زۆر سوپاس.

د. رێواز فائق حسین
سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

ھێمن ھەورامی
جیگری سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

منی نبی قھوچی
سکرتیری پەرلەمانی
کوردستان - عێراق